

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Brno 2009

Bc. Michaela Držmišková

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Problematika dětských práv a komerčního sexuálního
zneužívání**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:
PhDr. Alena Plšková

Vypracoval:
Bc. Michaela Držmíšková

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání“ zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 20. 3. 2009

Bc. Michaela Držmíšková

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

Také bych chtěla poděkovat svému manželovi Tomášovi a dceři Adélce za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé diplomové práce, a které si nesmírně vážím.

Bc. Michaela Držmíšková

OBSAH

Úvod	2
1. Ochrana práv dětí	4
1.1 Historie lidských práv	4
1.2 Ochrana práv dětí v EU a ČR	9
1.3 Komerční sexuální zneužívání dětí	17
1.4 Sexuální zneužívání dětí	23
2. Komerční sexuální zneužívání dětí	28
2.1 Dětská prostituce	28
2.2 Dětská pornografie	34
2.3 Obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužívání	43
3. Prevence v mezinárodním měřítku	47
3.1 Stockholmský kongres, Jokohamský kongres	47
3.2 Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí	50
4. Postoje české společnosti ke komerční sexuální zneužívání dětí	58
4.1 Vymezení problému a výzkumné cíle	58
4.2 Interpretace výsledků provedeného šetření	60
4.3 Hypotézy	65
Závěr	68
Resumé	70
Anotace	71
Seznam literatury	73
Seznam příloh	78

Úvod

Dnes žijeme ve 21. století, jsme civilizovaní, jsme disciplinovaní a většina z nás se snaží dodržovat zákony, přizpůsobit se. Víme, že naše práva končí tam, kde začínají práva jiných, a víme také, že již nežijeme ve světě, kde silnější vyhrává. Ústava zaručuje stejná práva všem. Avšak, byť toto všechno víme a známe, přesto se najdou mezi námi jedinci, a není jich zase až tak málo, kteří zákony nectí a vytváří si svá vlastní pravidla, svůj svět, kde držitelé práv jsou právě oni a ne ti kolem nich. Pachatelé si vybírají ty slabší a bezmocnější, k těm se ubírají, na těch je páčáno bezpráví. Nejzákeřnějším pachatelům je úplně jedno, kdo bude jejich obětí a kdo bude trpět, cílem je jedině dosažení jejich vlastního uspokojení. Mezi opravdu nejhorší a bolestně vnímané bezesporu patří násilí na dětech. V dnešním světě se můžeme setkat s různými formami sociálně patologických jevů, a ty jsou takřka vždy propojeny se všemi formami násilí na dětech. Je pravděpodobné, že tento stav vždycky byl, je a bude. Avšak na těch, kteří ctí zákony a řád věcí ve společnosti je, aby se snažili překračování zákona předcházet, zmírnit ho či zamezit těm, kteří ho již jednou překročili, aby ho překročili znovu. Jen zákony zde však nestačí, říkají nám sice, co je zákonem zakázáno a jaké chování zákon umožňuje, avšak následky ve chvíli, kdy k danému skutku dojde, nedokáže zákon ani my, úplně eliminovat. Je možné následky na oběti zmírnit nebo samozřejmě potrestat ty, jež daný skutek spáchali. Trestání pachatele je samozřejmě nutné a všichni doufáme, že i výchovné, avšak pro většinu obětí je pravděpodobně úplně nepodstatné. V posledních letech se svět a jednotlivá společenství v něm stále častěji setkávají s nejrůznějšími formami ubližování dětem, což ve svých důsledcích vede k závažným poruchám jejich stavu a vývoje nebo někdy až ke smrti. „Asi všichni znáte prázdné obličejové děti, za kterými se skrývá bolest, zloba a hnus vůči všemu a všem, které jako mor zaplní každou skulinku dítěte. Zkuste potom žít, to znamená i prožívat každou chvíli života to nejde, tak moc to bolí, že by se dítě buď pod tíhou bolesti zlomilo, pod tíhou zloby zničilo všechno ve svém dosahu a pod tíhou hnusu možná skončilo svůj život, nebo se k sobě sama s opovržením chovalo.“¹ Jednou z forem trestné činnosti páchané na dětech je i „komerční sexuální zneužívání“. Tento nebezpečný společenský fenomén však nezůstává bez odezvy. Snaha o porozumění,

1 IVANÍČKOVÁ, E. *Jak vypadají? Profil oběti komerčního sexuálního zneužívání*. Sborník z konference pořádané organizacemi Friedrich Ebert Stiftung, La Strada, Karo a Enya ve dnech 6.-7. listopadu 2001. Česká republika: Friedrich Ebert Stiftung, 2002. s. 9.

ochota pomoci či schopnost tento jev poznat a řešit ho se objevuje jak na straně laické, tak i odborné veřejnosti. I já, jako laik, bych chtěla nějakým způsobem pomoci, a proto potřebuji o věci vědět více. Ve své diplomové práci bych chtěla čtenáře informovat o tom, co je to vlastně komerční sexuální zneužívání, jaké má podoby, jak se proti němu bojuje a o dalších podstatných věcech souvisejících s komerčním sexuálním zneužíváním dětí. Velmi důležitým faktorem v boji proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí je prevence. Prevence, která by měla být tak velká a organizovaná, aby dokázala co nejvíce zamezit možnému porušování zákona, kdy by se do preventivního programu měli zapojit všichni, nejen orgány činné v trestním řízení, ale i jednotlivé státní i nestátní organizace, města, obce či jednotlivci. Při takovémto citlivém tématu nelze strkat hlavu do písku a říkat si „mě se to netýká“. Toto se týká celé společnosti, a je tedy na nás všech, abychom každý svým dílem přispěli. Nejde jen o společnost a o to, jak ona dokáže tuto skupinu nejslabších právně ochránit, ale i jednotlivec, by měl vědět, jak a kde pomoci či jak se zachovat při rozpoznání problému. Mělo by být naší morální povinností „vědět“ a „pomoci“. Abychom mohli takovým to trestným činům předcházet či je alespoň odhalit, musíme být citliví a vnímaví vůči svému okolí. Proto tedy součástí této práce je i výzkumné šetření, které si klade za cíl zjistit, jak jsou lidé naší společnosti a příslušníci ozbrojeného sboru ČR o problému informováni. Zpracovaný text v dosti velké míře vychází z existujících Národních plánů boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí a dále také z dokumentů hodnotících jednotlivé plány. Tyto prameny byly záměrně zvoleny pro jejich dobrou úroveň a odbornost, kdy každý jednotlivý plán reprezentuje Českou republiku na mezinárodní úrovni v boji s komerčním sexuálním zneužíváním dětí.

1. Ochrana práv dětí

Pokud se chci v této práci zabývat tématem „Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání“, bylo by na začátek nejvhodnější seznámit se s nejdůležitějšími a základními pojmy celé práce a vysvětlit si je. Například, co jsou to vlastně práva, jaká je jejich historie, z jakých práv dítěte dnešní svět vychází, jak je tato oblast ošetřena v zákonech České republiky. Jaké má znaky komerční sexuální zneužívání dětí?

1.1 Historie lidských práv

Počátky práv jednotlivce mají dlouhodobý historický základ, který svým vývojem dal vzniknout současným podobám lidských práv. Takovým, jaká jsou známa v dnešní době. Vznik, vývoj a současný stav práv lidského jedince v různých částech světa je však odlišný, je závislý na mnoha faktorech, jako třeba na vývoji dané společnosti, kultuře, náboženství či geografických podmínkách života daného společenství. Právo a lidská práva jsou velmi složitou součástí života. Obecně však lidská práva představují soubor práv a svobod jednotlivce bez rozdílu, náleží každé lidské bytosti. Lidská práva jsou definována v mezinárodním právu, smlouvách a dále ve vnitrostátních právech jednotlivých zemí.

První právní kodex byl pravděpodobně vytvořen roku 2050 před Kristem, a to na území starověké Mezopotámie na soutoku řek Eufrat a Tygrid ve městě Ur, sumerským králem Urnammy. Dalším, také jedním z prvních práva zaručujících dokumentů, byl Chammurapiho zákoník² (kodex krále Chammurapiho), který byl sepsán kolem roku 1780 před našim letopočtem a to za vlády šestého krále starobabylonské říše Chammurapiho (1792-1750 před n.l.). Tento zákoník je přehledně systematizován a obsahuje 282 pravidel z oblasti rodinného, obchodního a trestního práva. Chammurapi nechal tento zákon zapsat na dioritovou stělu, jež byla přístupná komukoliv, a poprvé se zde můžeme setkat s tím, že na neznalost zákona se nelze odvolat. Monolit byl nalezen při antropologických vykopávkách až kolem roku 1901

²Tento zákoník byl po dlouhou dobu považován za naprosto nejstarší, bylo však zjištěno, že nejstarší zápisy o zákonech pocházejí z doby krále Urnammy a další dva zákoníky také z Mezopotámie

(nebo 1909) v dnešním Iránu a v současné době je uložen v pařížském Louvru. Do současné doby je jedním z nejcitovanějších a nejznámějších zákoníků (známé „oko za oko, zub za zub“ vychází právě z citací jednotlivých paragrafů).

Dalším důležitým rukopisem, významným pro vývoj současných lidských práv, se stal tzv. Edikt Kýra II, a to kolem 6. století před n.l. v Persii za vlády Kýra II Velikého. Tento dokument byl nalezen v roce 1879 a je dodnes uznáván jako první dokument lidských práv. Je založen na principech svobodné volby náboženství a dále také ruší otroctví při práci v palácích perských králů.

Neméně významné jsou i Ašókovy edikty³. Jedná se o nápisy na kamenech či skalních stěnách vyskytující se na Indickém subkontinentu, které popisující nejen rozšiřující se buddhismus v dané době, ale i náboženské a etické předpisy, jakož i společenské otázky či problematiku týrání zvířat. Ašóka položil základy práv uvězněných, volného vzdělávání, rovnosti náboženství, dále také budoval volné nemocnice. Tento vládce byl zastáncem snášenlivosti, velkorysosti, poslušnosti k rodičům, učitelům kněžím, a také lidského zacházení a to nejen s lidmi, ale i se zvířaty. Postupem let jsou lidská práva zmiňována především v náboženských dokumentech.

V roce 1215 našeho letopočtu vydal anglický král Jan Bezzemek (1199-1216) Velkou listinu práv a svobod, Magna charta libertatum. Tato smlouva sice neomezovala pravomoci panovníka významným způsobem, nicméně od této doby i jednání panovníka bylo omezeno zákonem. Listina obsahovala také práva poddaných jako třeba právo poddaného odvolat se proti nezákonnému uvěznění. Po smrti Jana Bezzemka byla tato smlouva potvrzena každým panovníkem, jenž však svůj závazek vydal ve vlastní verzi dokumentu. Během let byla tedy charta neustále pozměňována a do druhé poloviny 19. století byla většina původních článků zrušena. Pro tehdejší dobu a vývoj lidských práv byly důležité články Dokumentu z roku 1215, z nichž bylo třeba odvozeno ustanovení Charty „Habeas corpus“ neboli právo na legitimní a důstojné zacházení. Tato smlouva se stala podkladem pro mnohé pozdější deklarace práv v různých zemích světa.

3 Ašok byl maurijský král v době mezi roky 272-231 př.n.l, který konvertoval k buddhismu a to poté co jeho armáda zvítězila v boji proti Kalinze. Významným způsobem se podílel na rozšíření buddhismu i mimo Maurijskou říši.

Dalšími stavebními kameny lidských práv se v 18. století stávají listiny práv vydané jednotlivými státy USA a Francie. Deklarace práv člověka a občana⁴ objevující se ve Francii v době Velké francouzské revoluce byla podkladem k vytvoření první francouzské ústavy. Tento dokument vycházel z velké části z Deklarace nezávislosti vydané v USA roku 1776 a obsahuje takové zásady, vyjadřující demokratické smýšlení daného společenství, jež jsou dnes v zemích EU považovány za samozřejmé. Byla vyhlášena taková práva jako třeba svoboda a rovnost v právech pro člověka po celý jeho život či právo na vlastnictví, bezpečnost nebo právo na odpor proti útlaku. Dále jsou zde již zmiňována práva týkající se účasti občana přímo či prostřednictvím svého zástupce na utváření zákonů, práva ve věcech soudních či trestních (zásada presumpce neviny, zásada legality), či práva svobody projevu a svobodné volby náboženství. I přes takto se vyvíjející práva člověka bylo např. plné hlasovací právo pro všechny muže zavedeno až na konci 19. století a pro ženy dokonce až po 1. světové válce.

Po druhé světové válce se začínají více formovat prvky mezinárodního práva i v oblastech mezinárodních smluv týkajících se lidských práv. Jako reakce na II. světovou válku byla Organizací Spojených národů přijata Všeobecná deklarace lidských práv. Ta byla přijata Valným shromážděním Organizace Spojených národů⁵ 10. prosince 1948 v Paříži. Byla sice přijata jednohlasně, nicméně státy komunistického bloku se zdržely hlasování. Deklarace není právně závazná, obsahuje jen jakási doporučení pro vlády, jimiž by se měli v oblasti lidských práv řídit. Nezavazuje, nejsou na jejím základě zřízeny žádné kontrolní orgány či stanoveny sankce, avšak jedná se o velmi silnou diplomatickou zbraň vytvářející mravní tlak k usměrňování v oblasti ochrany práv jednotlivce. Něktěrymi je dokonce postavena na úroveň právního obyčeje. Deklarace je složena z třiceti článků chránících práva na život, svobodu a bezpečnost osoby, práva na vzdělání, práva účastnit se plně kulturního života, práva nevystavovat osoby mučení, krutému či nelidskému zacházení a trestu, práva na svobodu myšlení, projevu či náboženství. V roce 1966 byla jednotlivá práva této deklarace rozdělena a vznikl Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech a dále Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Jménem Československé

4 *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen* byla vydána 26. srpna 1789

5 OSN je mezinárodní organizace, která byla založena 26. června 1945 v San Francisku za základě přijetí charty OSN. Charta byla podepsána zástupci 50 států a jejím hlavním cílem je uspět tam, kde zklamala Organizace národů a zajistit světovou bezpečnost, mírové řešení případných konfliktů a mezinárodní spolupráci. V současné době je členy téměř 200 států celého světa.

socialistické republiky byly oba pakty podepsány 7. října 1968. Ratifikovány byly dne 23. prosince 1975 s platností pro Československou socialistickou republiku od 23. března 1976 a byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů pod číslem 120/1976 Sb..

Vzhledem k nepostižitelnosti nedodržování Deklarace byla dne 4. listopadu 1950 vyhlášena Radou Evropy⁶ v Římě Evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Úmluva zakládá nejen práva států, ale i právo jednotlivce, nevládních organizací či skupiny osob považujících se za poškozené v důsledku porušení práv vyplývajících z této úmluvy některou ze členských zemí Rady Evropy přijímat stížnosti. Stížnosti, jež lze podat až po vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků, jsou předkládány Evropskému soudu pro lidská práva, který byl zřízen touto úmluvou. Soud byl ustanoven k zajištění plnění závazku vysokými smluvními stranami v úmluvě a protokolech k ní. Může rozhodnout o spravedlivém zadostiučinění a jeho konečný rozsudek je závazný, předáván Výboru ministrů dohlížejících na výkon rozsudku. Česká republika (tehdejší ČSFR) úmluvu ratifikovala 18. března 1992 s platností od 1. ledna 1993 a byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod číslem 209/1992 Sb..

Ve 20. století se již nijak významně práva lidských bytostí nezměnila a hlavně neomezila, vznikaly další a další mezinárodní či vnitrostátní dokumenty, jež přisuzovaly a upravovaly práva určité specifické skupině lidí, jako třeba úmluva chránící práva otců, práva homosexuálů atd.. Novým směrem v této oblasti, objevujícím se na konci 20. století jsou diskuse na téma větší míry účastenství, a podílu jednotlivce v politice.

Pokud hovoříme o historickém vývoji lidských práv vnitrostátního práva v Česku ve středověku a novověku, tak stejně jako v jiných oblastech té doby tak i zde se lidská práva vyvíjela pozvolna, proces zrodu a růstu byl zdoluhavý a náročný. Milníkem jsou ústavy, jež jsou symbolem svobody a práva, přiznávající určitá práva jednotlivci a zároveň vytvářející určité povinnosti státu vůči jednotlivcům. Opravdu svobodnou pro český stát byla Prozatímní ústava, jež byla přijata na základě vzniku samostatného Československa, ta byla nahrazena ústavou z roku 1920. Během let až do

⁶ Rada Evropy je mezivládní organizací sdružující a otevřená pro všechny státy Evropského kontinentu, které zaručují právní stát a základní lidská práva a svobody pro své občany. Tato organizace byla založena v roce 1949 a sídlo má ve Štrasburku.

roku 1993 docházelo k rušení ústav stávajících a přijímání ústav nových. 16. prosince 1992 byla přijata Ústava České republiky, hlásící se k demokratickému zřízení a respektování práv jednotlivce. Ta byla vyhlášena ve Sbírce zákonů jako ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb. s účinností od 1. ledna 1993, jejím cílem je ochrana ústavního zřízení ČR. Jako součást ústavního pořádku České republiky byla přijata tentýž den Listina základních práv a svobod. Tato Listina charakterizuje práva a svobody jako nezadatelné, nezczitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. Do současné doby byla v Listině provedena jediná změna, a to změna, kterou byla prodloužena doba zadržení osoby z 24 hodin na 48 hodin. Ne pouze tyto předpisy jsou garanty práv v České republice, ale také celá řada mezinárodních závazků, jako např. Úmluva o právech dítěte, Úmluva proti mučení či Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.

Stejně jako v dřívějších dobách např. ve Spojených státech amerických byla lidská práva zaručena všem lidským bytostem bez rozdílu, kdy však docházelo k tomu, že tato práva nebyla na některých menšinách aplikována a realizována, tak i dnes máme velké množství mezinárodně vyhlášených a většinou zemích ratifikovaných smluv pojednávajících o lidských právech, které nejsou realizovány v praxi. Důvodů tohoto jevu je mnoho, a to od rozlišnosti vysvětlení pojmů až po různost v kulturách nebo náboženstvích nebo kvůli špatné sociálně právní koncepci daného státu. Naproti tomu však také existují ve světě rozsáhlé civilizační oblasti, které uznaná eurokontinentální lidská práva přímo odmítají a označují je, za pro ně nevhodné, lidská práva zde nejsou zaručena nebo jsou prostě ignorována. Ne vždy se podaří dostát svým závazkům, avšak velmi důležitá je zde snaha o nápravu a zlepšení v místě zjištěných nedostatků. Neméně potřebné jsou zde také kontrolní mechanismy na mezinárodní či vnitrostátní úrovni, které jsou logickým vyústěním po přijetí různých smluv uznávajících a vyhlášujících lidská práva. Např. již v roce 1898 vznikla v Paříži „Liga pro lidská práva“, ta obhajovala lidská a občanská práva, jež byla vyhlášena v Deklaraci revolučního ústavodárného shromáždění ve Francii v roce 1789. Tato Liga pro lidská práva byla založena i v Československu v roce 1929. V průběhu 20. století vznikaly po celém světě další a další spolky či organizace na ochranu základních lidských práv, jež docílily podstatných sociálních změn. Lepší pracovní podmínky, právo na stávkou, regulace dětské práce či dosažení volebního práva pro ženy představují jen zlomek dosažených úspěchů. Jednou z organizací, která usiluje o dodržování lidských práv po celém světě,

je např. i Amnesty International⁷, která je dobrovolným sdružením lidí věnujících se porušování lidských práv. Posláním organizace je monitorování stavu lidských práv ve světě a boj za jejich dodržování. Hnutí Amnesty International má zastoupení i v ČR. Další organizací, která provádí monitoring stavu lidských práv v ČR se zvláštním důrazem na určité vybrané oblasti je nevládní nezisková organizace Český helsinský výbor⁸.

1.2 Ochrana práv dětí v EU a ČR

Výše uvedený stručný nástin vývoje práv člověka by měl poskytovat také pohled na vývoj práv dítěte. Ač je jasné, že dítě je člověk, lidská bytost a tedy jakákoli práva přiznaná dospělému jedinci by měla být automaticky a totožně přiznaná i dítěti, skutečnost zapsaná v lidských dějinách hovoří jinak.

Podíváme-li se na dějiny starověku, zjišťujeme, že dítě zde nemá žádnou hodnotu, je bráno jako majetek svých rodičů podléhající zcela jejich vůli a stávající se člověkem až ve chvíli jeho dospělosti. Tento stav přetrvává až do 4. století, kdy s rozmachem křesťanství je alespoň vydán zákaz zabíjení dětí a začíná se objevovat zájem a to především církve o ty děti, jež se ocitly ve svízelných situacích. Dítě je však i nadále považováno za věc svých rodičů, za majetek, jež musí bezmezně sloužit dospělým a uspokojovat jejich potřeby.

První poznatky o vývoji a potřebách dítěte jsou viditelné až v době raného novověku. Děťství začíná být připisován větší význam. Jedny z nejznámějších poznatků té doby přinášející informace o dítěti, jeho výchově a péči jsou známé např. z děl a práce Jana Ámose Komenského.

Další údobí významné pro vytvoření koncepce současných práv dětí je 18. století, zde je již patrná snaha rodičů vstoupit do života svých dětí a formovat je, jakož i poznat a uspokojit jejich přirozené potřeby. Zároveň dochází i k rozvoji v oblasti

⁷ Amnesty International je demokratické hnutí sídlící v Londýně založené v roce 1961. Dnes má okolo 2,2 milionu členů a to ve více než 150 zemích celého světa. Financování pochází pouze z prostředků sponzorů a nikoli finanční podpory států. V roce 1977 obdržela Amnesty International Nobelovu cenu míru za „přínos k obraně svobody, spravedlnosti a tím i míru na celém světě“.

⁸ Czech Helsinki Committee je mezinárodní organizace a sdružení zaregistrované v ČR v roce 1990.

pomoci trpícím nedospělým jedincům. Dále je také např. v českých zemích zavedena císařovnou Marií Terezií povinná školní docházka, vedoucí k rozvoji dítěte a jeho vědomostí.

Opravdu přelomové, znamenající počátek „éry světla“, je období konce 19. až do poloviny 20. století, kdy společnost usiluje o podrobnější poznání života, vývoje a potřeb dítěte. Významným příkladem a ukazatelem správné cesty je vývoj v oblasti dětské práce. Ta byla až do 19. století považována za běžnou. Nicméně po této době se začíná zvedat vlna odporu proti takovéto formě vykořisťování nejmenších a jsou vydávány zákony upravující podmínky zaměstnávání dítěte.

Do současné doby je poslední etapou etapa, která je ve znamení podpory a pomoci. Dítě se stává plnohodnotným členem společnosti, mající svá specifická práva, vyžadující zvláštní přístup a porozumění pro své potřeby. Dospělí se stávají dětem oporou, vědou je s cílem vychovat z nich plnohodnotné členy společnosti, nenesoucí známky dětského neštěstí po celý svůj dospělý život. Jejich existence je chápána jako existence neustálého růstu, rozvoje a změny, která vyžaduje pomoc svého okolí. Nicméně, především jako odpověď na jednání lidí, kteří neprojevíli známky ohleduplnosti a lidskosti ani vůči těm nejmenším, byla v roce 1924 přijata Ligou národů Ženevská deklaraci práv dítěte. Ta vyjádřila snahu právně upravit rozvíjející se porozumění pro potřebu zvláštní ochrany dětí. Neúspěšnost Společnosti národů v letech 1939-1945 na poli mezinárodního míru a ochrany práv nejenom dětí dala vzniknout nové organizaci, která přijala 20.11.1959 svým Valným shromážděním Deklaraci práv dítěte.

Deklarace, též někdy nazývaná Charta práv dítěte vycházející ze všech práv a svobod člověka, a to bez rozlišení, vyhlásila, že dítě, beroucí v potaz jeho nezralost potřebuje zvláštní péči a to i na poli právní ochrany před narozením i po něm. Tato deklarace odráží nejen klauzule obsažené v Ženevské deklaraci práv dítěte, ale i ve Všeobecné deklaraci lidských práv, a upozorňuje na to, že všichni jsme povinni dát dětem to nejlepší. Deklarace vyzývá jednotlivce, organizace, úřady ale i vlády zemí, aby uznali práva zakotvená v deklaraci a všemožně se snažili docílit jejich dodržování. V dokumentu je sepsáno deset zásad: Zásada č. 1 stanovuje, že každé dítě bez výjimky je držitelem práv. Zásada č. 2 přiznává dítěti zvláštní ochrany, kdy jednotlivé druhy této ochrany mají poskytovat příležitost a prostředky ke zdravému fyzickému, duševnímu,

morálnímu, duchovnímu a sociálnímu rozvoji. Zásada č. 3 hovoří o tom, že dítě má právo na jméno a na státní příslušnost. Zásada č. 4 uvádí, že dítě má právo na bydlení, zotavení, přiměřenou výživu a především lékařskou péči. Zásada č. 5 vyhláší zvláštní zacházení a postavení pro děti fyzicky, duševně či sociálně postižené. Zásada č. 6 formuluje nikoli jen materiální potřeby dítěte, ale i potřebu harmonického vývoje v lásce a porozumění, zároveň je zde vysloven souhlas s neodlučitelností matky od svého dítěte a finanční podpory státu rodinám s větším počtem dětí. Zásada č. 7 přiznává nárok dítěte na povinné a bezplatné vzdělání, výchovu rozvíjející jeho všeobecnou kulturní úroveň a stejnou příležitost rozvíjet své schopnosti a úsudek. Hře a času na zotavenou je přiznána stejná důležitost jako vzdělání. Zásada č. 8 zajišťuje za všech okolností to, že prvotně bude poskytnuta pomoc a ochrana dítěti. Zásada č. 9 vytváří prostor pro ochranu dítěte před nedbalostí, krutostí a vykořisťováním, jakož i před možností být předmětem obchodu či zaměstnávat ho prací, jež není přiměřena jeho věku či by poškozovala jeho zdraví nebo výchovu. Zásada č. 10 zavrhuje jakoukoli formu podpory rasové či jiné diskriminace a stanovuje ochranu dítěte před takovou to možnou výchovou.

I přes veškerou snahu nezajišťovala tato deklarace právní závaznost a proto kolem roku 1979, který byl vyhlášen Mezinárodním rokem dítěte, bylo navrženo zpracovat úmluvu. Výsledkem dlouholeté práce na jednáních zástupců rozdílných zemí, nevládních organizací a agencí Organizace spojených národů byla dne 30. listopadu 1989 Valným shromážděním Organizace spojených národů jednohlasně přijata Úmluva o právech dítěte. Ta vstoupila v platnost 2. září 1990. K uvedenému datu byla odsouhlasena a ratifikována celkem 191 státy. Jedná se o mezinárodní právní dokument, který je závazný pro všechny státy, kterými byl do současné doby podepsán a ratifikován (Úmluvu nepřijaly pouze dva státy, a to USA a Somálsko. USA tuto smlouvu podepsalo, avšak nedošlo k ratifikaci). Co je to vlastně Úmluva o právech dítěte? Je to soubor standardů a závazků, jež práva dítěte považují ve spravedlivé, rovnoprávné a mírumilovné zemi za zásadní. Podává a stanovuje přehled základních lidských práv dětí kdekoliv a kdykoliv – právo na přežití, na optimální rozvoj, na ochranu před nebezpečím, zneužíváním a využíváním. Právo na plnohodnotný rodinný, společenský a kulturní život. Podpisem a ratifikací se jednotlivé smluvní strany zavazují nejen k přijetí příslušných právních norem, ale též k vytvoření takových podmínek, jež povedou k úspěšnému zajištění ochrany práv v praxi. Úmluva přinesla zásadní změny

v přístupech v péči o dítě, jež odpovídaly současným teoretickým poznatkům o potřebách a požadavcích dítěte a zároveň z nich vyplývajících právech. Základem Úmluvy je přesvědčení o stejných hodnotách pro dítě jako pro dospělého. Dokument je tvořen články odrážejícími základní potřeby dítěte. Celkově se Úmluva skládá z 54 článků, které jsou rozděleny do tří částí. Články 1-41 (Část I) proklamují jednotlivá práva dítěte a to od základních práv zajišťující život dítěte až po taková práva, jako je třeba právo dítěte svobodně se vyjádřit ve všech záležitostech, které se jej dotýkají či právo na soukromí. Články 42-45 (Část II) upravují povinnosti týkající se rozšiřování informací z této Úmluvy mezi širokou veřejnost, dále se na jejich základě zřizuje „Výbor pro práva dítěte“. Určují se zde také funkce a činnosti odborných organizací. Články 46-54 (Část III) se týkají ratifikace, přistoupení a vypovězení Úmluvy. Do roku 2000 byly k Úmluvě přidány další dva opční protokoly: 1. opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů, 2. opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie. Smyslem protokolů je posílit mezinárodně právní ochranu dětí v ozbrojených konfliktech a mezinárodně právní ochranu před jejich prodejem, prostitucí a dětskou pornografií. Druhý z protokolů se přímo dotýká komerčního sexuálního zneužívání dětí. Byl přijat dne 27. dubna 2000 Hospodářskou a sociální radou OSN, rezolucí E/CN.4/RES/2000/59, a doporučen Valnému shromáždění k projednání a k podpisu. Česká republika doposud tento 2. opční protokol neratifikovala. Hlavním důvodem je, že v našem právní řádu není dostatečným způsobem upravena odpovědnost právnických osob. Opční protokol ponechává smluvním stranám volbu, zda za jednání, jež mají být podle nich trestná, bude pro právnické osoby vyvozena trestněprávní, správní nebo občansko-právní odpovědnost. Právní řád České republiky však v současné době dostatečným způsobem nezajišťuje ani jednu z těchto možností. Druhým důvodem, proč nedošlo k ratifikaci bylo, že chyběla úprava trestnosti držení dětské pornografie a jiných obdobných materiálů. Z výše uvedených důvodů je ratifikace dokumentu odkládána do doby, než bude odpovídající právní úprava přijata. Návrh právní úpravy, jež by zavedl trestněprávní odpovědnost právnických osob, byl již vypracován a předložen do schvalovacího procesu Poslanecké sněmovně (návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim). Právní úprava držení dětské pornografie byla již schválena v rekonstrukci trestního zákona a je uvedena v ustanovení § 205a, § 205b.

Úmluva jednotlivými svými články zajišťuje základní standardy ve

zdravotnictví, péči, vzdělávání a zároveň pomoc v oblasti občanských, právních a sociálních službách. Standardy slouží zároveň jako měřítko při porovnání dosažených výsledků a k jejich zhodnocení. Státy, jež danou Úmluvu ratifikovaly, jsou povinny ve všech svých nařízeních a akcích brát v potaz nejlepší zájem dítěte. Již v roce 1990 proběhlo vrcholné zasedání OSN o dětech. Zde se všichni ti, již, ratifikovali úmluvu zavázali splnit do roku 2000 ambiciózní cíle, jako např. snížit dětskou úmrtnost, navýšit počet očkovacích programů, zajistit základní vzdělání a splnit plno dalších závazků. Po 10 letech od tohoto zasedání se vrcholní představitelé států sešli na zvláštním zasedání OSN, aby zhodnotili pokrok, jehož se dosáhlo. Předložená data tohoto uplynulého období byla směsicí dosažených výsledků, ale i nepodařených pokusů a zklamání. Z těchto např. vyplynulo, že se podařilo snížit úmrtnost kojenců a dětí do pěti let o 14 procent (cílem však bylo toto snížit o 1/3). Na základě takovýchto zkušeností se jednoznačně došlo k názoru, že cíle musí být specifické, časově omezené a dosažitelné a že cesta k nim musí být neustále monitorována a hodnocena. Všechny země se také zavázaly předložit své zprávy o dosažených, ale i nedosažených cílech. Problémy, jež vedou v evropských zemích k nenaplňování Úmluvy jsou odlišné od problémů rozvojových zemí. Zde je tedy nutné věnovat pozornost specifickým tématům. Za plnění těchto identifikovaných cílů jsou odpovědné státní orgány jednotlivých států. Plnění Úmluvy o právech dítěte sleduje Výbor pro práva dítěte. Tento Výbor se poprvé sešel v roce 1991. Je složen z 10 expertů volených na čtyři roky a je pověřen vedením trvalého dialogu zahrnujícího všechny strany zabývající se rozvojem dětských práv. Výbor rozpoznává nebezpečí ohrožující blahobyt dětí ve světě a hledá praktická řešení konkrétních problémů. Dále spolupracuje s dalšími organizacemi aktivními v této sféře, jako např. organizace UNICEF, WHO, ILO apod. Smluvní strany Úmluvy přijaly povinnost předkládat pravidelné zprávy přímo výboru (úvodní do dvou let, periodické po pěti letech). Tyto zprávy mají být zveřejňovány a na národní úrovni distribuovány.

V souvislosti s problematikou komerčního sexuálního zneužívání přijala Společnost národů, předchůdce nynější OSN, již v roce 1923 první smluvní dokument, jenž se dotýkal problematiky CSEC, Úmluvu o odstranění oběhu a obchodu s obscénními publikacemi. Tato Úmluva učinila trestnými všechny formy pornografie a to ve všech zemích, jež se staly smluvními stranami. Mnohé země tuto úmluvu přijaly a ratifikovaly. Česká republika nebyla nikdy stranou této smlouvy. I přesto, že tato smlouva má bezmála 90 let, nelze ji v žádném případě považovat za překonanou. V roce

1949 byla přijata Úmluva o zabránění obchodování s lidmi a vykořisťování prostitucí jiných, tato smlouva byla až do doby 2. opčního protokolu mezinárodním dokumentem, který se zabýval zákazem obchodování s lidmi a vykořisťováním prostitucí. Stejně jako i u jiných takovýchto dokumentů nebyla v dostatečné míře jednotlivými smluvními stranami plněna jednotlivá její ustanovení, pokud by však byla plněna, měla by tato Úmluva dalekosáhlé výsledky. Jak již bylo výše uvedeno, byla v roce 1959 přijata Deklarace práv dítěte, která sama o sobě nepřinesla závratný pokrok, avšak vytvořila půdu pro přijetí velmi důležité smlouvy, která byla přijata o třicet let později – Úmluva o právech dítěte. A právě v této Úmluvě se již běžně používá pojmu „sexuální zneužívání dětí“, také je zde již velmi detailně zakotven zákaz tělesného či duševního násilí, ponižování a především zneužívání či vykořisťování, včetně toho sexuálního. Klíčové ustanovení Úmluvy poskytuje ochranu před „nezákonnými“ pohlavními aktivitami, kdy je však poskytnut prostor jednotlivým státům pro přijetí si takové legislativy, která určí, jaké druhy aktivit budou postaveny mimo zákon a do jakého věku. Zcela nový a dynamický byl přelom 20. a 21. století, který se sebou přinesl dva světové kongresy zabývající se situací v oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí. Zde byla vytyčena řada cílů a byly přijaty závazky, které byly shrnuty v závěrečném dokumentu kongresu – Deklaraci a Akčním plánu. Avšak do současné doby pravděpodobně vrcholem univerzální normotvorné ochrany před komerčním sexuálním zneužíváním je Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o obchodu s dětmi, dětské prostituci a dětské pornografii, přijatý v roce 2000. Tento protokol jasně definuje základní formy komerčního sexuálního zneužívání a také jednoznačně formuluje jejich zákaz. Vzhledem k tomu, že Mezinárodní organizace práce se zejména zabývá právy souvisejícími s právem na práci, na odměnu za ni či na adekvátní pracovní podmínky, je logickou souvislostí, že se také zabývá zejména dětskou prací a tudíž i její extrémní formou – dětskou prostitucí. Velmi významnými dokumenty v závislosti na komerčním sexuálním zneužívání dětí se tedy staly Úmluva Mezinárodní organizace práce 29 o nucené práci z roku 1930, Úmluva MOP 105 o zrušení nucené práce z roku 1957, Úmluva MOP 138 o minimálním věku pro zaměstnání z roku 1973 a v neposlední řadě také Úmluva MOP 182 o zákazu a okamžité akci k odstranění nehorších forem dětské práce z roku 1999. V oblasti ochrany dětí před CSEC a především proti dětské prostituci a proti sexuální turistice jsou také důležité dokumenty Mezinárodní organizace

turismu⁹, na jejichž vzniku se podílely jak mezinárodní organizace, tak i nevládní složky zastoupené nejvýznamnějšími organizacemi v oblasti boje proti CSEC, společnost ECPAT International. Problematikou dětských práv v oblasti komerčního sexuálního zneužívání se zabývají i orgány Rady Evropy, které však k tomuto boji přistupují odlišně. Jejich přístup je dynamičtější, avšak některé body problému jsou často opomíjeny. Rada Evropy se věnuje především problémům, jež ji trápí nejvíce a které jsou specifické pro Evropu samotnou, zároveň jsou zde také používány poněkud odlišné metody. Mezi tyto patří například propracované a detailní doporučení politické povahy založené na obecných smluvních základech. Mezi tyto základy patří Evropská úmluva o lidských právech z roku 1950 a Evropská sociální charta z roku 1961. Dále následují některé speciální Úmluvy jako třeba Evropská úmluva o osvojení dětí z roku 1967 či Evropská úmluva o výkonu dětských práv z roku 1996 či nejnovější Úmluva RE o zločinu v počítačové síti z roku 2001¹⁰. Tyto smluvní dokumenty jsou doplněny celou řadou dokumentů politické povahy mající charakter doporučení, rezolucí či názorů. Významným se jeví Doporučení PS RE 1065 z roku 1987 o obchodování s dětmi a dalších formách vykořisťování dětí, Doporučení VM RE 11 týkající se sexuálního zneužívání, pornografie, prostituce a obchodování s dětmi a mladistvými, přijaté Výborem ministrů Rady Evropy 9. září 1991 a vypracované skupinou odborníků působících v rámci Evropského výboru pro otázky kriminality (CDPC). Významným je zde zejména článek 9, hovořící o doporučení jednotlivým členským státům věnovat zvláštní pozornost prevenci, vyhledávání a vyšetřování trestných činů zahrnujících sexuální zneužívání dětí a mladistvých a poskytnout pro tyto účely dostatečné prostředky. Dalšími významnými dokumenty v této oblasti jsou Rezoluce PS RE 1099 z roku 1996 o pohlavním zneužívání dětí, Doporučení PS RE 1371 z roku 1998 o zneužívání a zanedbávání dětí, Doporučení VM RE 16 o ochraně dětí před sexuálním zneužíváním z roku 2001 a konečně poslední z dosud přijatých textů nazvaný Rezoluce PS RE 1307 z roku 2002: Sexuální zneužívání dětí: nulová tolerance.

Česká republika je při ochraně práv dětí a prosazování těchto práv vázaná Ústavou, Listinou základních práv a svobod a dále mezinárodními vyhlášenými

9 Listina práv v cestovním ruchu a Turistický kodex z roku 1985

10 Ta představuje doposud nepokrokovější smluvní nástroj zaměřený mimo jiné i na detaily boje proti dětské pornografii.

a ratifikovanými smlouvami jako je třeba Úmluva o právech dítěte¹¹ a později vzniklým 1. opčním protokolem k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů¹². Dalšími prameny jsou jednotlivé zákony např. Zákon o rodině, Zákon o sociálně právní ochraně dětí, Zákoník práce, Trestní zákon, Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, ve kterých jsou práva dětí zmiňována a tímto způsobem chráněna. Problematice dětských práv není v České republice věnována až zase tak velká pozornost v porovnání s rozvinutými zeměmi, které řešení věnují soustavnou pozornost. Je zde kladeno úsilí co nejlépe interpretovat Úmluvu o právech dítěte a na ni navazující další mezinárodní dohody a dokumenty. Takováto činnost v rozvinutých zemích vede až k vytvoření speciální ochrany dětí ve zvláště nepříznivých situacích.

I přesto, že české trestní právo dlouhou dobu neznalo speciální skutkové podstaty, které by výslovně postihovaly jednání, označované za komerční sexuální zneužívání, je tato oblast porušování dětských práv trestněprávními normami v současné době ošetřena. Takové to jednání pachatele je postižitelné naplněním skutkové podstaty např. trestného činu dle ustanovení § 204 trestního zákona (kuplířství), či § 205 trestního zákona (šíření pornografie), § 205a trestního zákona (přechovávání dětské pornografie), § 205b trestního zákona (zneužití dítěte k výrobě pornografie), § 216a trestního zákona (obchodování s dětmi), § 217 trestního zákona (ohrožování výchovy mládeže), § 217a trestního zákona (svádění k pohlavnímu styku) § 242 trestního zákona (pohlavní zneužívání). Prostřednictvím výše uvedených skutkových podstat trestných činů lze postihovat sexuální zneužívání dětí pro komerční účely. Z kroků, které Česká republika učinila v posledních letech, je zřejmé, že o dosažení uspokojivých výsledků, a to především v omezení počtu takovýchto případů a dále jejich prevenci, má evidentní zájem. Náš současný trestní zákon a stejně tak i mezinárodní dokumenty jsou důkazem, že si státy, včetně České republiky, uvědomují závažnost takového jednání páchaného na dětech. Podnikají kroky k jeho minimalizaci a postihu pachatelů, kteří se sexuálního zneužití dítěte dopustí. Úplně ideální stav by byl, kdyby se podařilo zneužívání dětí zcela zastavit, to však jednoznačně očekávat nelze, a proto nezbyvá, než věnovat maximální možnou pozornost prevenci

11 Za ČSFR byla schválena a podepsána, vstoupila v platnost dne 6. února 1991 jako sdělení č. 104/1991 Sb.. Vzniklá Česká republika je Úmluvou vázána od 1. ledna 1993.

12 Jménem České republiky byl Protokol podepsán dne 6. září 2000, ratifikován byl 30. listopadu 2001 s účinností od 12. února 2002. Byl vyhlášen ve Sbírka mezinárodních smluv jako Sdělení č. 45/2003 Sb.

a důkladnému poučení dítěte. Neboť pouze ten, jenž dokáže rozpoznat situaci do jaké se dostal, dokáže také zmobilizovat své síly a najít řešení, s nímž mohl být již dříve seznámen. Samozřejmě, že význam trestního práva, jako jedné z nosných forem v boji proti jednotlivým formám komerčního sexuálního zneužívání dětí je nesporný. Spočívající ve vyšetřování, trestání a výkonu trestu osob, které jsou zapojeny jednotlivě nebo v řetězcích v těchto aktivitách.

1.3 Komerční sexuální zneužívání dětí

V polovině 20. století lékaři definovali závažná tělesná poškození dětí, která byla zjevně způsobena nikoli nahodilým úrazovým dějem, ale záměrně. Tento jev tedy nazvali neúrazová zranění dětí. Američané v 60. letech 20. století na základě rozsáhlých výzkumů dětí, postižených takovýmto zraněním, nazvali tento jev "syndromem bitého či týraného dítěte". Zanedlouho poté se v mnoha zemích rozvinul široký výzkum, který ukazoval na jedné straně úzkou souvislost tělesného týrání s psychickým a naopak, na straně druhé týrání s úmyslnou (anebo též neúmyslnou) ne-péčí rodičů o dítě (zanedbáváním). Tyto výzkumy ukázaly propojení i se sexuální oblastí života dítěte. Poukázaly tedy i na jejich možné sexuální zneužívání v jakémkoliv podobě. Výstižně pak byl tento mnohotvarý vzájemně podmíněný a propojený nepříznivý fenomén nazván Child Abuse and Neglect Syndrom (CAN). Dalším rozvojem a zjišťováním nových poznatků v oblasti syndromu CAN se prohlubovaly i znalosti syndromu CSA (sexuálně zneužívaného dítěte). Aktivita spojené s poznáváním tohoto syndromu vedly k hlubšímu a širšímu porozumění, jeho složitosti a závažnosti v dětské populaci. V 90. letech se otevřela problematika komerčního sexuálního zneužívání a vykořisťování dětí, když se propojilo sexuální zneužívání dětí s obchodováním s nimi a organizovaným zločinem. Tento problém se postupně stával v celém světě výraznějším a jeho řešení obtížnějším. Donedávna např. i u nás nebyl tento jev příliš znám.

Co je vlastně „komerční sexuální zneužívání dětí“? Jaké jednání můžeme přiřadit k tomuto pojmu, jaké jsou příčiny tohoto jevu, jaká je typologie obětí nebo proč k tomuto jevu dochází?

Pokud rozebereme pojem po pojmu vychází nám jedině. Komerční sexuální

zneužívání dětí je chování zainteresovaných dospělých osob, kterým tímto jednáním vzniká určitý prospěch. To vše souvisí s lidskou sexualitou, do které jsou nuceny, pod nátlakem nebo dobrovolně, za úplatu či cokoli jiného děti. A kdo je dítětem? Jestliže vycházíme z mezinárodní smlouvy „Úmluva o právech dítěte“ zjistíme, že v části I, článku 1 se uvádí „Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.“¹³ Pod pojem sexuálního zneužívání lze v širším kontextu v podstatě zahrnout jakýkoliv projev sexuální aktivity vůči osobě nebo s osobou, která je nezpůsobilá – zpravidla s ohledem na svůj věk – vyjádřit s takovouto aktivitou právně relevantní souhlas. Toto zneužívání dětí nemusí být vždy a za všech okolností spojeno s násilím, avšak i přesto je uvedená činnost zahrnována mezi ty, které jsou označovány jako násilí páchané na dítěti. Důvodem je především možný, reálný či předpokládaný škodlivý dopad na další vývoj dětského jedince.

Definovat si co je komerční sexuální zneužívání dětí dokáže snad každý, nicméně, aby nedocházelo k odlišným představám široké veřejnosti či odborníků o tom, jaké jednání zde může být zahrnuto, byl tento pojem jasně definován a vymezen. Rozličnému výkladů pojmů bylo učiněno zadost roku 1996 ve Stockholmu, kde se konal 1. světový kongres proti komerčnímu sexuálnímu vykořisťování dětí. Toto jednání bylo charakterizováno jako „Použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturáliích mezi dítětem a zákazníkem, dítětem a prostředníkem nebo dítětem a agentem nebo jinými, kdo vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely“¹⁴. Zde bylo také konstatováno, že dětská prostituce, dětská pornografie a obchod s dětmi jsou třemi formami komerčního sexuálního zneužívání. V roce 1999, na základě nově vzniklých poznatků, došlo k rozdělení obchodování s dětmi podle účelu daného obchodu. Obchodování za účelem použití dítěte v sexuálním průmyslu, nebo obchodování pro jiné účely – dětskou práci, prodej orgánů či adopci. Nejenže se jedná o dost velkou oblast činnosti pachatele při zneužívání dětí, ale pokud přeneseme výše uvedené jednání do celosvětových měřítek, zjistíme, že se svět a nejenom svět dětí potýká s dosti velkým problémem. S tímto násilím na sobě samých

13 Sdělení č. 104/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte, Sbírka zákonů 1991, částka 22, s. 503

14 Usnesení vlády ČR ze dne 21.července 2004 č. 718 ke Zprávě o plnění Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí (léta 2002-2004) a jeho aktualizaci na další období (léta 2004 až 2006). s.2

se setkávají miliony dětí. Jde o nejhorší formu zneužívání dětí. A následky, ty jsou nedozírné, neboť každé zneužití, a to bez ohledu na to, jak velké násilí bylo spácháno, je pro člověka poškozující. Míra traumatu vzniklého při zneužívání závisí na mnoha faktorech, včetně vztahu k pachateli, věku či třeba délce zneužívání. Děti takto zneužívané jsou poznamenány na celý život. Jednání pachatelů s sebou mimo jiné přináší i další negativa, neboť je spouštěčem a dynamizujícím faktorem mnoha asociálních a antisociálních jevů, a to nejen na úrovni vnitrostátní, nýbrž i globální. Z mezinárodních zdrojů vyšlo najevo, že následkem je i stoupající trend výskytu HIV pozitivních dětí a to především v některých regionech. Během posledních let došlo k nárůstu až o několik set procent. Z řad zneužívaných dětí je také velké procento těch, jež se uchylují k pravidelnému užívání drog, které jim pomáhají lépe snášet každodenní hrůznou realitu života.

A co je příčinami komerčního sexuálního zneužívání dětí? Zahraniční autoři vytypovali dvě základní rizika, kdy prvním je chudoba. Chudoba se všemi svými negativními aspekty. Vedoucí v regionech enormně chudých k prodeji, nabízení dětí a posílání dětí na ulici, a to svými rodiči. Toto všechno se zpravidla děje od nejtělejšího věku a dost často se zde setkáváme s fenoménem „dítěte ulice“. Děti ulice se žijí prostitucí nebo kriminálními aktivitami a dožívají se v průměru třiceti let. Počet dětí ulice neustále roste. Nelze říci, že chudoba na našem území dosahuje tak velké míry, abychom se se skutečností prodávání a nabízení dětí setkávali tak často, nicméně i zde k tomu dochází. A to především, jak již bylo předestřeno, v sociálně velmi slabých rodinách. Fenomén dítěte ulice není v našich podmínkách také neznámý, jedná se hlavně o děti na útěku z domova či různých ústavů. Ne nepodstatnou roli zde hraje také záškoláctví. Důvodů, proč se děti k záškoláctví a dále k životu na ulici ubírají, je velké množství. Od nízkého sebehodnocení, šikanování, neúplnosti rodiny, tělesného nebo psychického násilí v rodině až po příliš autoritářskou výchovu. Druhým rizikem je osobní zkušenost se sexuálním násilím na sobě samém v dětství. Tuto zkušenost má více jak polovina dětí komerčně sexuálně zneužívaných. Byla zde také zjištěna a prokázána souvislost mezi věkem dítěte, ve kterém došlo k sexuálnímu násilí, a skutečností, hovořící o tom, že tyto děti se ve vyšším věku (pubertě či postpubertě) stávají častějšími oběťmi komerčního sexuálního násilí. Výše uvedená závislost je odlišná u chlapců a dívek. Chlapci, kteří byli zneužití ve věku předškolním či mladším školním věku, se v dospělosti sami uchylují k sexuální agresí vůči svým dětem nebo

dětem ve svém okolí. Byly-li dívky zneužity v předškolním a mladším školním věku, je zde vysoká míra pravděpodobnosti, že byly zneužívány dlouhodobě, což vede k tomu, že se v pubertě a postpubertě dávají na dráhu prostituce. U takových dětí dochází k narušení osobnosti, k pokřivenému vnímání sama sebe, nedostatku náhledu na své chování, což vede k promiskuitě či až k hranicím prostituce.¹⁵ Dalšími identifikovanými riziky ve světovém kontextu jsou: „diskriminace, perzekuce, nerovné postavení dívek a chlapců ve společnosti, všechny formy interpersonálního násilí, všechny formy organizovaného násilí, rozšíření infekce HIV/AIDS, dysfunkční a selhávající rodina, vzestup kriminality, nedostatečné naplňování práv dětí.“¹⁶

A jaký je profil oběti komerčního sexuálního zneužívání? Byly popsány tři typy profilů obětí, kdy první typ je nejčastějším představitelem a jedná se o děti výše popsané, tedy takové děti, jež jsou nedobrovolnými účastníky, např. ze slabších sociálně-ekonomických rodin. Dalším typem je tzv. ekonomická oběť, touto obětí se může stát kterékoli dítě z kterékoliv rodiny. Charakteristickou pro tuto oběť je snaha začlenit se do kolektivu vrstevníků, a to i za cenu takových činností a chování, jež samo neschvaluje. Dítě přesně ví, o co se jedná, své chování má plně pod kontrolou, nicméně touha obstarat si to, co mají všichni ostatní, je silnější. Třetím typem je tzv. zábavná oběť, kdy touto obětí bývají zpravidla děti dobře finančně zaopatřené, které však strádají po stránce duchovní, citové a sociální. Těmto dětem nejde o peníze, kterých mají dost, ale o zábavu a touhu být něčím víc, mít zkušenosti jako dospělí. Stoupající trend takových to typů obětí je zarážející, nicméně není vinou dítěte, že se snaží vypořádat s životem a léčit si své bolesti tak, jak si myslí, že je to nejlepší. Na vině jsou samozřejmě ti, kteří vytvářejí poptávku, ti, již jsou konzumenty.

Pokud budeme zjišťovat, jaké jsou podoby komerčního sexuálního zneužívání dětí, jednoznačně se potvrdí, že mezi nejčastější patří vztah jednoho pachatele a jedné dětské oběti. Dále se můžeme setkat se skupinovým sexem, kdy jeden pachatel má současně více dětských obětí, nebo naopak více pachatelů zneužívá jedno dítě. Sexuální zneužívání dětí probíhá také jako sexuální kroužek, kdy skupina dětí

15 Sborník z konference pořádané organizacemi Friedrich Ebert Stiftung, La Strada, Karo a Enya ve dnech 6.-7.listopadu 2001. Česká republika: Friedrich Ebert Stiftung, 2002. s ...9 – 12 ...

16 VANIČKOVÁ, E. KLOUBEK, M. *Komerční sexuální zneužívání dětí (Manuál pro lékaře)*. Praha: Česká společnost na ochranu dětí za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví ČR, 2006. s. 24. ISBN 80-239-6471-2

společně pravidelně navštěvuje pachatele, u kterého tráví volný čas, jehož součástí je i sexuální aktivita. Neméně časté je i institucionální zneužívání, kdy pachatelem nebo pachateli se stávají osoby, které využívají svého postavení, které je opravňuje ke kontaktu s dětmi, např. v církevní organizaci, dětských zájmových kroužcích, dětských táborech atd. Nejméně časté je organizované zneužití, kdy se na zneužívání podílí více osob, které mají specifické úkoly v systému dané organizace.

Poznání problému sexuálního násilí či komerčního sexuálního násilí je velice obtížné a zároveň chybí i validní informace, jako třeba jaké médium nejvíce přispívá k šíření pornografie mezi dětmi, co si děti představují pod pojmem komerční sexuální zneužívání (což je významné vzhledem k dětskému pohledu a uchýlení se k takovému jednání, neboť toto může být považováno za normální, nemající znaky zneužívání či činnosti, jež je vlastně poškozující) či sexuální zneužívání. Ve sborníku z konference pořádané organizacemi Friedrich Ebert Stiftung¹⁷, La Strada¹⁸, Karo¹⁹ a Enya²⁰ ve dnech 6.-7. listopadu 2001 byly uvedeny výsledky pilotní studie prezentované MUDr. Evou Vaníčkovou, CSc. Výsledky studie by měly přispět ke zmapování postojů, představ a osobních zkušeností dětí s činností označovanou jako komerční sexuální zneužívání. Na takřka tři desítky otázek odpovídaly děti z náhodně vybraných pražských škol. Počet respondentů byl 980 dětí studujících devátý ročník. Z výsledků studie je patrné, že děti v daném věku jsou s dotazy týkající se sexuální oblasti více závislé na kamarádech či internetu. Rodiče či škola jako zdroj informací nejsou na prvním místě. Na dotaz, zda znají děti dané věkové kategorie význam pojmu

17 Friedrich Ebert Stiftung byla založena v roce 1925. Dnes je Friedrich Ebert Stiftung veřejně prospěšná, soukromá společenská instituce, která se hlásí k odkazu sociální demokracie a působí ve více než sto zemích světa. V České republice působí Friedrich Ebert Stiftung od roku 1991.

18 La Strada ČR, o. p. s., je nezisková organizace s právním statutem obecně prospěšné společnosti. La Strada se zaměřuje na prevenci obchodu se ženami, podporu obětí obchodu se ženami, ovlivňování zákonodárství a informování veřejnosti o tomto problému. V České republice zahájila La Strada svou činnost v roce 1995 jako projekt nadace ProFem (Středoevropské konzultační středisko pro ženské projekty) a v roce 1998 byla zaregistrována jako samostatná organizace.

19 KARO, založená v roce 1994 jako projekt prevence HIV/AIDS. Základem je informační činnost k možnému ohrožení a přenosu virem HIV, jakož i dalších pohlavních chorob. Dnes se Karo zabývá především problémy obchodu se ženami a dětmi k účelům prostituce a pornografie. Jeden z nejdůležitějších principů na kterém se práce KARA zakládá, je přes hraniční činnost. Streetworkeri pracují jak na straně České republiky tak i na straně Německa.

20 Ekumenická síť pro aktivity mladých, o. s. vznikla v září 1995 v České republice jako mezinárodní hnutí sdružující jednotlivce i organizace především ze střední a východní Evropy. ENYA spolupracuje s církvemi, mládežnickými organizacemi, organizacemi pro ženy, diakonickými projekty, občanskými sdruženími a nevládními organizacemi. Hlavní snahou je vytvořit otevřený a bezpečný prostor pro mladé lidi, kde by jim bylo umožněno setkávat se, formovat své postoje a společně se zbavovat předsudků o lidech jiných zemí, církví, ras či sociálních skupin.

sexuální zneužívání, odpověděly, že ano, nicméně výsledky z dotazů na faktickou znalost poukazují spíše na jejich neznalost. Stejná neznalost je patrná i v souvislosti s pojmem komerční sexuální zneužívání. Zde se ke znalosti přihlásilo 100 procent respondentů, avšak při důkladnějším dotazování vyšla najevo skutečnost opačná. Studie dále zjišťovala, zda dotázané děti byly již někdy v minulosti osloveny dospělou osobou s žádostí o sexuální aktivity za úplatu. Téměř každé páté děvče a každý desátý chlapec odpověděli kladně. Velmi významná byla také otázka, jak si představují situaci, v níž by samy zvolily prostituci jako prostředek k dosažení finanční hotovosti. Takovouto situaci si nedokáže představit téměř ¾ chlapců a více jak 80 procent dívek, nicméně velmi zarážející je, že přes 15 procent chlapců a 4 procenta dívek si takovouto situaci představit dovede. Zbývající procenta dětí si nejsou jista nebo nevědí. Důvodem takového jejich jednání by bylo získání finančních prostředků na drogu či na věc, jež by snížila jejich špatné postavení ve vrstevnické skupině. Při zjišťování postoje v souvislosti s prostitucí uvedlo téměř 40 procent dětí, že prostituce je trestná, další 1/3 dětí ji považuje za příležitost k výdělku, 15 procent respondentů ji považuje za práci jako každou jinou a zbývajících 15 procent jako možnost směřující k luxusnímu životu. Názory na dětskou prostituci jsou z 80 procent vnímány jako sprosté zneužívání, 18 procent respondentů uvádí dětskou prostituci jako příležitost vydělat si peníze na drogy a 2 procenta ji považují za výdělečnou činnost jako každou jinou. Velmi zajímavé bylo také zjištění možnosti přístupu dětí k osobnímu počítači a internetu. Více jak polovina respondentů uvedla, že má počítač doma, velká část této poloviny i s přístupem na internet. Nejoblíbenějším místem práce na osobním počítači a internetu jsou internetové kavárny s mnoha jejich klady. Více na internetu pracují chlapci než dívky. Chatování a skupinových diskusí se zúčastňuje každý druhý dotázaný.²¹

Komerční sexuální zneužívání dětí je typem mravnostní kriminality, která se dotýká oblasti svobodného rozhodování v sexuálním životě jedince. Z celkového pohledu tvoří mravnostní kriminalita pouze relativně malou část celkového počtu kriminality vůbec (asi jen 0,5%). V policejních statistikách se mravnostní kriminalita pohybuje kolem 2000 případů zjištěných trestných činů za rok, přitom objasněnost se celkově pohybuje okolo 90%. Typická pro tuto oblast je samozřejmě vysoká míra latence. Ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí se – v souladu s definicí – vztahují

21 Sborník z konference pořádané organizacemi Friedrich Ebert Stiftung, La Strada, Karo a Enya ve dnech 6.-7.listopadu 2001. Česká republika: Friedrich Ebert Stiftung, 2002. s ...15 – 19 ...

nebo mohou vztahovat následující trestné činy: pohlavní zneužívání (§ 242), pohlavní zneužívání v závislosti (§ 243), kuplířství (§ 204), obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku (§ 246), ohrožování mravnosti (§ 205), ohrožování výchovy mládeže (§ 217), obchodování s dětmi (§216a) a v některých případech znásilnění (§ 241).

Dnešní svět tak jak ho známe je světem změn, pryč je doba, kdy mobilní telefon či internet v domácnosti byl znakem pouze majetnosti či odlišnosti rodiny. Děti dnešní doby žijí ve znamení neuvěřitelně rychlého vědecko-technického pokroku. To, co bylo nové včera, je dnes již zastaralé. Také možnosti přístupu k informacím a komunikaci s neznámými lidmi jsou mnohem snazší. Děti jsou ve své naivitě a nezkušenosti příliš zranitelné, důvěřivé a velmi snadno oklamatelné. A zde nastupuje internet s množstvím necenzurovaných informací, s možností komunikace s kýmkoli. Zde může být z člověka pasoucího po možné oběti jeho obchodu či potěšení okouzující, zraněný mladý člověk, chtějící a prosící pouze o utěšení a samozřejmě později případnou schůzku. Je jasné, že riziko komerčního sexuálního zneužívání neexistuje pouze na internetu, při chatování, skupinových diskusích, ale i při jiných činnostech za hranicemi tohoto média. Internet byl Stockholmským kongresem označen pro evropskou oblast jak problém číslo jedna, co do šíření pornografie i nabídek různých aktivit končících prostitucí. Jak tedy děti ochránit, a je vůbec ochrana nutná? Jak je patrné z výše prezentované výzkumné studie, je jasné, že ano. Výsledky jsou varující. Avšak je ochrana v dnešním světě vůbec možná? Má tato rovnice vůbec nějaké řešení? Pravděpodobně jedinou možností je, jak uvedla ve svém článku MUDr. Eva Vaníčková, CSc.²², primární prevence, respektující naplňování všech základních potřeb dětí včetně jejich potřeby na co nejpresnější a nejúplnější informace od těch nejbližších.

1.4 Sexuální zneužívání dětí

Dalo by se možná říci, že komerční sexuální zneužívání dětí je vlastně totožné se sexuálním zneužíváním dětí. Při bližším pohledu zjistíme, že společným znakem je sexuální zneužívání, nicméně příčiny vzniku, pachatelé či pohnutky a typologie oběti jsou dost podstatně rozdílné. Všechny tyto rozdíly jsou dány

22 Sborník z konference pořádané organizacemi Friedrich Ebert Stiftung, La Strada, Karo a Enya ve dnech 6.-7.listopadu 2001. Česká republika: Friedrich Ebert Stiftung, 2002. s ...15 – 19 ...

a vycházejí ze slova „komerční“, tedy od „komerce“ neboli „obchodu“. Sexuální zneužívání je charakterizováno jako: „... nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá.“²³. Mezi osobami, které v tomto případě děti zneužívají, můžeme vidět jejich nejbližší, jako třeba rodiče, příbuzné či přátele rodiny nebo také osoby v roli dobrovolných pracovníků, odborníků a také úplně cizí osoby. Zneužívání dětí ze strany jejich rodičů je dost častým jevem, nejde samozřejmě jen o sexuální zneužívání, ale třeba i týrání či citové strádání dítěte. V takových případech hovoříme o rodině, která je problémová, dysfunkční či dokonce afunkční.

Sexuální zneužívání dětí je rozděleno na bezdotykové a dotykové. Bezdotykové zahrnuje např. účast dítěte na sexuálních aktivitách, kde nedochází k žádnému tělesnému kontaktu, jako třeba při setkání s exhibicionistou. Bezdotykové zneužívání je charakterizováno jako nejméně závažná forma sexuálního zneužívání dítěte. Dotýkání se dítěte při sexuálním zneužívání zahrnuje takové jednání, kdy dochází k pohlavnímu kontaktu, pohlavnímu styku orálnímu, vaginálnímu či análnímu. Do této kategorie patří i takové jednání jako třeba líbání či hnětení prsů. Kontaktní sexuální zneužívání může probíhat ve třech formách, a to jako velmi závažné, středně závažné a nejméně závažné zneužívání dítěte. Mezi závažné formy patří: orální sex, pohlavní styk vaginální či anální uskutečněný penisem. Mezi středně závažné formy patří: laskání a hnětení prsů, vnikání do vagíny či análního otvoru prstem, jazykem nebo jinými předměty, vzájemné dotýkání se nebo manipulace s genitáliemi. Mezi nejméně závažné formy patří: líbání s pronikáním jazyka do úst, vzájemné obnažování, laskání genitálií prsty, jazykem či vnucená masturbace.

V knize „Psychosociální rehabilitácia detí vystavených komerčnému sexuálnemu vykořisťovaniu“ od S. Delaneyové a C. Cotterilla jsou uvedeny rozdíly, které lze vyzorovat při kontaktu se sexuálně a komerčně sexuálně zneužívanými dětmi. Sexuálně zneužívané dítě je bezmocné, nedisponující žádnou mocí, nemající žádnou sílu odvrátit danou skutečnost. Oproti tomu dítě komerčně sexuálně zneužívané určitou moc má a může s ní disponovat. Takovéto dítě oproti dítěti sexuálně

23 VANÍČKOVÁ, E. KLOUBEK, M. *Komerční sexuální zneužívání dětí (Manuál pro lékaře)*. Praha: Česká společnost na ochranu dětí za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví ČR, 2006. s. 28. ISBN 80-239-6471-2

zneužívanému své emoce vyjadřuje. Dítě, které je sexuálně zneužívané, je uzavřené, utajující takřka vše týkající se jeho osoby, lidmi ve svém okolí je vnímáno jako zlé, nepřátelské. Oproti tomu dítě komerčně sexuálně zneužívané nemá před svými kamarády tajemství, svým okolím je vnímáno jako dobré. Dítě sexuálně zneužívané bývá hůře oblečeno, nedostává peníze, je stydlivé, neustále v rozpacích a z pohledu jeho existence je dítětem neplánovaným. Oproti tomu dítě komerčně sexuálně zneužívané je velmi dobře oblečené, mající a dostávající peníze, není stydlivé a necítí rozpaky, z pohledu jeho existence je dítětem plánovaným.

Dítě sexuálně zneužívané je pod velkým tlakem, který přechází v neustálý, vsudypřítomný stres, vzniklý samotným faktem zneužívání, délkou či jeho intenzitou.

Jak již bylo výše předestřeno, je sexuální zneužívání v některých případech příčinou vzniku komerčního sexuálního zneužívání. Ač již není možné zabránit proběhlému sexuálnímu zneužití dítěte, je možné vhodnými a jednoznačně profesionálními postupy docílit eliminace následků, jakož i zabránění vzniku různých forem sociálně patologického chování ze strany zneužívaného dítěte. Při prvním kontaktu se zneužívaným dítětem je nutné umět naslouchat, pochopit souvislosti a pocity dítěte. Velmi důležitá je zde rychlost, pružnost, volba vhodné taktiky a strategie či samozřejmě získání podpory klíčové osoby či druhého rodiče. Okamžitá stejně tak dlouhodobá pomoc dítěti po fyzické či duchovní stránce je prvořadou prioritou.

Od počátku této práce je neustále skloňováno sexuální zneužívání či komerční sexuální zneužívání, bylo by tedy dobré si něco říci o tom, kdo sexuálně zneužívá či pro koho se komerčně sexuálně zneužívá. Ať již mluvíme o samotném sexuálním zneužívání či o dětské prostituci nebo natáčení dětské pornografie, vždy je v pozadí toho všeho člověk, který má rád děti, který je ochoten zaplatit. „Pedofilie je sexuální deviace zaměřená na děti ve věku od 5 do 15 let (známy jsou však i případy, kdy sexuálními objekty byla nemluvňata). A co hledá pedofil u dětí? Jednoznačně fyziologickou nezralost, kdy dívky ještě nemají vyvinuta prsa, chybí ochlupení. Jestliže je objektem ukájení u pedofila dívka, mluvíme pak o tzv. hebafilii, jestliže je tímto dospívající chlapec, označujeme to jako efebofilii“²⁴. „Pedofil je člověk, kterého děti

24 DRŽMÍŠKOVÁ, M. *Ohrožování mravnosti a jiné sexuálně patologické praktiky (Aktuální stav v zamezení páčání této trestné činnosti)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 2006. s. 12. Bakalářská práce

eroticky a sexuálně přitahují. Je mu příjemně v dětské společnosti, rád si s dětmi povídá, rád si s nimi hraje, rád se jich dotýká. Pociťuje při tom radost, citové naplnění, vzrušení.“²⁵ Touto sexuální deviací trpí pravděpodobně pouze muži. U žen pedofilie pozorována nebývá. Jedná se o výraznou kvalitativní poruchu sexuální motivace. Již u živočichů je dobře známo, že „mláděcí“ rysy objektu jsou účinným inhibátorem sexuální aktivity. Muže s tradiční sexuální motivací dětské objekty nejsou schopny za normálních okolností sexuálně vzrušit. „Do současné doby nebylo učiněno mnoho skutečně seriózních studií o počtu lidí se zmíněnou sexuální úchylností, avšak ty, které byly učiněny, mluví o tom, že se jedná procentuálně zhruba asi o rozmezí 0,1 až 5 procent populace obyvatel. Jedná se tedy o početnou menšinu.“²⁶ Spolehlivě se však ví, že zdaleka ne každý pedofilně orientovaný muž se dopustí sexuálního zneužívání dětí. Pedofilové většinou nezajdou dále, neboť jsou ve většině případů schopni ovládnout své jednání. Nicméně i oni potřebují čas od času dojít sexuálního uspokojení. Hledají tedy alternativní možnosti. Ty jsou jim předkládány např. v pornografických dílech, které jsou přímo točeny dětmi nebo osobami, jež se jeví býti dětmi – osobami dospělými vypadajícími jako děti. Zájemci o děti v tomto smyslu však nejsou pouze pedofilové. Je pravda, že více jak polovina spáchaných trestných činů pohlavního zneužívání je vykonána pedofily. To ovšem znamená, že podstatného podílu sexuálních deliktů na dětech se dopustí lidé bez sexuální deviace. U nedeviantního pachatele je dětský objekt zpravidla náhradkou jinak preferovaného objektu dospělého a sexuálně zralého. V souvislosti s dětskou pornografií došlo v České republice ke změně v podobě rekodifikace trestního zákona. Tento zákon je v platnosti od prosince roku 2007 a postihuje nejen rozšiřování dětské pornografie, ale také držení takovýchto materiálů (§ 205a trestního zákona). Tímto ustanovením byla dána policii určitá moc v oblasti trestných činů souvisejících s dětskou prostitucí, kdy právě schválení tohoto konkrétního ustanovení posunulo Českou republiku k zemím, které mohou účinněji bojovat s novými nebezpečími. V článku ze dne 24. ledna 2008, vydaného na internetových stránkách MF Dnes, se uvádí, že o dětskou pornografii se zajímají tisíce Čechů, což prý ukazují zveřejněné údaje, které byly Česku předány americkou FBI. Dle

25 DRŽMÍŠKOVÁ, M. *Ohrožování mravnosti a jiné sexuálně patologické praktiky (Aktuální stav v zamezení páčání této trestné činnosti)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 2006. s. 31. Bakalářská práce

26 DRŽMÍŠKOVÁ, M. *Ohrožování mravnosti a jiné sexuálně patologické praktiky (Aktuální stav v zamezení páčání této trestné činnosti)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 2006. s. 12. Bakalářská práce

jejich tvrzení „Přes sedmatřicet tisíc přístupů na tyto stránky bylo z Česka,“ řekl Karel Kuchařík z policejního prezidia²⁷.

27 VACA, J. Tisíce Čechů si prohlížejí dětské porno. Půjde po nich policie. MF DNES. 24. 1. 2008.[cit. 23.9.2008]. Přístup z:http://zpravy.idnes.cz/tisice-cechu-si-prohlizeji-detske-porno-pujde-po-nich-policie-ptt-/domaci.asp?c=A080124_074711_domaci_jan

2. Komerční sexuální zneužívání dětí

Jak již bylo výše uvedeno byly identifikovány tři formy komerčního sexuálního zneužívání dětí: dětská prostituce, dětská pornografie a obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužívání.

2.1 Dětská prostituce

„Prostituce je poskytování sexuálních služeb (obvykle manuální stimulace, orální sex, pohlavní styk nebo anální sex) za úplatu nebo jakoukoli jinou protihodnotu“²⁸. České označení mužů, již takovou službu poskytují, je prostitut, ženy jsou prostitutky. O prostituci se říká, že je nejstarším řemeslem na světě. To je možná trochu nadsazené, nicméně zprávy o ní jsou známé již z knihy Genesis Starého zákona. Prostituce byla rozšířená už ve starověku, kdy velkého rozmachu dosáhla především ve starověkém Egyptě, Řecku a Římě. Významnou změnu ve vztahu k prostituci zaznamenalo křesťanství. Nicméně ani to nemohlo zabránit v šíření těchto služeb do celé Evropy. V některých zemích byla sice přísně postihována či dokonce trestána trestem smrti, jinde se však stala vítaným zdrojem příjmu do státní pokladny. Ve středověku určovaly polohu nevěstinců předpisy, vykazující je na periferie a před brány měst. Navzdory tomu ale byly vykřičené domy často budovány přímo v centrech. Ulice lásky existovaly snad ve všech středověkých městech, v těch největších, jako třeba v Paříži, Neapoli či Benátkách se jednalo o celé speciální městské čtvrti. Většinu prostituujících tvoří ženy, to je však dáno poptávkou.

Česká republika patří mezi oblíbené cíle sexuálních turistů. Podle odhadů ministerstva vnitra své služby v roce 2000 v České republice nabízelo asi 11 000 osob, z toho cca 5 000 na ulici a 6 000 v nevěstincích. Nejrozšířenější je prostituce při státní hranici s Německem (Dubí, Hora Sv. Šebestiána, Cheb, Domažlice), Rakouskem, na mezinárodních silničních tazích do Polska (Náchod, Karviná) a v Praze (příloha č.1 – mapa výskytu pouliční a silniční prostituce). Největší množství erotických podniků je na území hlavního města Prahy a dále na území okresů Cheb a Chomutov (viz příloha

28 *Prostituce*. Internetová encyklopedie Wikipedie: GNU Free Documentation License. [cit.12.10.2008]. Přístup z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Pohlavn%C3%AD_styk

č.2 – mapa rozmístění erotických podniků v okresech ČR). Prostituce, jako sociálně patologický jev, na který se váže řada sociálních, zdravotních i bezpečnostních rizik, není právním řádem České republiky komplexně řešena. Do určité míry jsou na právní úrovni regulovány jen některé nejčastější problémy s ní související. Mezi negativa, jež jsou nedílnou součástí prostituce, patří kriminalita. Policie ČR je nucena řešit širokou škálu s ní souvisejících problémů kriminálního charakteru. V rámci trestního zákona lze jednání související s prostitucí postihovat podle konkrétních ustanovení jako třeba § 204 – kuplířství, § 216a – obchodování s dětmi²⁹, § 217 - ohrožování výchovy mládeže, § 217a) – svádění k pohlavnímu styku, § 231 - omezování osobní svobody a § 232 - zbavení osobní svobody, § 235 – vydírání, § 233 - zavlčení do ciziny nebo § 246 - obchodování se ženami, § 241 – znásilnění.

Počet objasněných trestných činů souvisejících s prostitucí je poměrně nízký. Lze předpokládat, že s ohledem na rozsah prostituce a dalších jevů s ní souvisejících zůstává řada těchto trestných činů skrytá v latentní, nenahlášené kriminalitě nebo se takovéto trestné činy nepodaří prokázat. Při objasňování této trestné činnosti dochází k řadě problémů, které znesnadňují její vyšetřování a prokazování. Problémy jsou zapříčiněny především vysokou konspirací ze strany organizátorů prostituce a utajováním ze strany poškozených, kteří se obávají možných následků, a to buď od zločineckých organizací či případně morálního odsouzení svého okolí. Problematické je i získávání svědků z řad zákazníků. Tyto problémy se v praxi odrážejí v průběhu vyšetřování a mají vliv na zdlouhavost přípravného řízení a jeho konečný efekt.

Dětská prostituce představuje využívání dětí pro sexuální účely za peníze, jinou odměnu nebo výhodu. Ve světě existuje dětská heterosexuální a homosexuální prostituce a odhaduje se, že věk dětí provozujících prostituci se pohybuje mezi 12. a 18. rokem. Téměř celá ¼ dětí pohybujících se v prostituční scéně začala prostituci osobní zkušeností se znásilněním, při fotografování či natáčením pornografického díla. 2/3 prostituujících dětí byly v dětství sexuálně zneužity. Prostituty jsou tedy dívky i chlapci. Dívky vstupují do prostituce kolem 13 až 14 roku věku. O této oblasti dívčí heterosexuální prostituci existuje nejvíce poznatků. Dosavadní zjištěné poznatky

29 Jediný případ klasifikovaný podle tohoto paragrafu byl zaznamenán v roce 1994, kdy šlo o nelegální adopci za úplatku, nikoli o prodej dítěte za účelem sexuálního zneužívání.

vyústily ve čtyři popsané ustanovení dívky do prostituční scény:

1. hovoří o zajištění ochrany, které představuje naverbování dívky a získání její důvěry, spolehlivosti a jistoty ve vztahu ke kuplíři, provozovateli nebo zprostředkovateli atd. (dále jen kuplíř). Dále dochází k postupnému ovlivňování jejího způsobu myšlení, jejích názorů, postojů. Nedílnou součástí této fáze je i podněcování jejího zamilování se do kuplíře, které je z jeho strany doplněno zahlcováním dárky různého typu a především vytvoření představy, že kuplíř je její chlapec.

2. hovoří o vytváření závislosti, kdy se jedná o vyšší stupeň přivlastňování si dívky, vedoucí až k majetnickému chování ze strany kuplíře. Dívka je postupně sociálně izolována, dochází také ke změně jejího jména, jakož i neustálé přesvědčování o přerušení důležitých vazeb z minulosti a změně priorit v její vztahové síti ve prospěch současného způsobu života.

3. hovoří o získávání a upevňování kontroly, kdy tato fáze představuje kontrolování oblečení, obutí, vzhledu, jídla, nákupů, telefonů, začínají se uplatňovat tělesné tresty za neposlušnost (až týrání). Dívce je vnucen jakýsi řád a způsob života, snaha z dívky navenek učinit nespolehlivou a nehodnověrnou. Završením této fáze je vyžadování zkoušky lásky.

4. hovoří o totální dominanci, v této fázi dochází ke stvoření oběti, požadování sexu ze strany kuplíře a to zdarma, kdykoli a kdekoli, stejně tak jako požadování sexu pro jeho přátele jako formu projevení laskavosti vůči kuplíři. Součástí je i vyžádaný souhlas k umístění dívky v bytě, salonu či na jiných místech, kde se buď prostituce provozuje, nebo odkud je na místo provozu prostituce dívka dopravována. V neposlední řadě dochází k přesvědčení dívky, že sex a peníze jsou lepší, než návrat domů a život v rodině.³⁰

Profil pachatele, tedy muže, jenž si kupuje sex s nezletilou dívkou, je různý, především se však jedná o tzv. tradiční typ muže, který je v manželství frustrován. Dalším typem je mladší muž, který nemá trvalý partnerský vztah. Třetím typem jsou muži s trvalým partnerským vztahem, kteří očekávají a hledají něco odlišného. Čtvrtým typem mužů, již vyhledávají mladé dívky, jsou muži, kteří ve vztahu a sexu se ženami

30 VANÍČKOVÁ, E. *Dětská prostituce*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. (Psyché). s...20 - 40...

mají problémy. Posledním typem jsou muži, kteří zneužívají sex k dosažení určitého chování a navození určitých pocitů. Dnes se také ukazuje, že nejčastějším kupcem mladých dívek je dobře oblečený, dobře placený otec rodiny ze střední společenské vrstvy, který je na cestách. Typický kupec má dostatek peněz, má dobré společenské postavení, i dobré vzdělání. Tím vším se liší od dívek, které si kupuje. Takovýto kupec jednou provždy boří mýty o tom, že dětskou prostitutku si kupuje osamocený muž, muž zvrhlík, muž podivín, pohybující se na hraně společnosti. Mezinárodní průzkumy ukázaly, že prostitutky trpí stejným emocionálním strádáním jako např. váleční veteráni či oběti mučení. Prostitutky jsou také vystaveny 40x vyššímu riziku stát se obětí vraždy než jiné ženy. Není tedy nic přehnaného na tvrzení, že prostituce je pro ženy a dívky smrtelně nebezpečná.

U chlapecké prostituce existují dvě formy – heterosexuální a homosexuální. Tyto formy nemají žádný vztah ke skutečné sexuální orientaci daného chlapce. Heterosexuální chlapecká prostituce není v České republice na ulici téměř viditelná, avšak v omezené míře se s ní můžeme setkat v salonech. Její dominantou je však kategorie bytové prostituce – ať už privátní nebo organizovaná agenturami. Při této prostituci se můžeme setkat se dvěma skupinami chlapců, kteří z takového to chování mají dvojí prospěch, a to finanční a také prospěch na poli vlastního renomé, kdy takovýto chlapec je mezi svými vrstevníky považován za světa znalého. Naproti tomu chlapci, kteří se dostali do koloběhu homosexuální prostituce většinou ani homosexuálové nejsou, tato praxe je jim vnucena jako forma obživy a jako práce je takto jimi i brána. Možná by se řeklo, že chlapecká homosexuální prostituce je vázána jen na velká města, to však neodráží skutečný stav věci, neboť takovéto prostituování se vyskytuje všude, a to třeba jako forma zábavy či vyrovnání se s neschopností či při obtížném navazování kontaktů s opačným pohlavím. Pro tuto prostituci obecně platí, že ti, kdo ji vykonávají, vyrůstali bez otce nebo se silnou dominancí některého rodiče či v dysfunkční rodině.

Homosexuální chlapecká prostituce se vyskytuje ve dvou kategoriích: jedná je to prostituci ve veřejných domech a na ulicích.

Vzhledem k tomu, že dětská prostituce je jednou z forem komerčního sexuálního zneužívání dětí, profily dětských obětí jsou totožné. Nejčastějším typem obětí jsou děti, jež jsou nedobrovolnými účastníky. Dalším typem jsou děti, jež jsou tzv. ekonomickou obětí, kterou se mohou stát děti z kterékoli rodiny. Třetím typem je

tzv. zábavná oběť, kterou se stávají děti, jež jsou dobře finančně zaopatřené, které však strádají po stránce duchovní, citové a sociální. Cílem takovéto činnosti nejsou peníze ani jiné zvýhodnění, ale touha po zábavě.

Dětská prostituce v České republice významně vzrostla po otevření hranic v r. 1989. Tento problém je navíc komplikovaný skutečností, jež vyplývá z dikce jednotlivých ustanovení trestního zákona. Ty hovoří o tom, že sexuální zneužívání dětí do 15 let je jednoznačně trestným činem, avšak rozkrývání této trestné činnosti u dětí ve věku 15-18 let je mnohem obtížnější. To je dáno především tím, že osoby starší 15 let mohou do značné míry svobodně rozhodovat o způsobu svého života, tedy i o životě pohlavním. Odlišit tak sexuální jednání z vlastní vůle či z vůle jiné osoby je velmi obtížné. Ten, kdo využívá sexuální služby s osobou ve věku od 15 do 18 let je takřka beztrestný. Důležité je zde, aby orgány činné v trestním řízení dokázaly této osobě možného pachatele prokázat, že tento jeho případný sexuální styk (či jiná sexuální aktivita) s osobou mladší 18 let a starší 15 let byl proveden za úplatu či za jiný prospěch. Uvádí se, že prostituujících se dětí v Česku dramaticky přibývá, na což měl vliv i vstup ČR do schengenského prostoru po zrušení hranic. Tento vstup však nebyl jen negativní, nýbrž i naopak, mohl na základě schengenské úmluvy poskytnou policii celou řadu užitečných instrumentů pro mezinárodní spolupráci, a to i v boji proti dětské prostituci jako nedílné součásti komerčního sexuálního zneužívání dětí. Data z minulých let hovoří o cca 1600 případech zneužitých dětí za rok, kdy samozřejmě nejde o číslo konečné, neboť skutečný počet může být mnohokrát vyšší. Více než tisíc týraných dětí ročně je v evidenci ministerstva práce a sociálních věcí zaznamenáno od roku 2004. Jde však jen o nahlášené případy, číslo nemusí odrážet skutečnost. Dle MUDr. Evy Vaníčkové nelze v žádném případě všechny dětské oběti komerčního sexuálního zneužívání do kterého samozřejmě dětská prostituce patří, spočítat. Své přesvědčení o vzrůstajícím počtu těchto dětí zakládá odbornice na dětská práva na vlastní zkušenosti a na poznatcích kolegů psychologů a pedagogů. Ještě před několika lety si odborníci i laická veřejnost mysleli, že dětská prostituce v Česku ani jinde v Evropě není. Brzy se ale přesvědčili o opaku. Viditelně se to ukázalo na světových kongresech o zneužívání dětí v roce 1996 ve Švédském Stockholmu a o pět let později v japonské Jokohamě. „Tenkrát jsme tam (ve Stockholmu) všichni seděli a s jistým sebeuspokojením jsme říkali: Prostituce? Dětská prostituce? Ani omylem... Pornografie, internet, to jsou problémy Evropy. A podívejte se, o pět let později v Jokohamě - se

schlíplými rameny jsme říkali, jak ta dětská prostituce zavalila Evropu neskutečným způsobem, řekla Vaníčková.³¹

Se zvyšujícím se počtem komerčně sexuálně zneužívaných dětí klesá i jejich věk. Dříve byla prostituce záležitostí šestnáctiletých dětí, dnes již často dobrovolně prostituují i dívky dvanáctileté nebo třináctileté. Avšak slovo "dobrovolně" je nutné brát s rezervou. „Dívky prostituci chápou jako kariérní výtah nebo způsob, jak si zajistit nadstandard, většinou je ale za tím nevhodné rodinné prostředí a citová plochost.“³² V dnešní době se také objevil nový trend, jenž neodpovídá klasickým představám o dětské prostituci, ale dívky se často prodávají jako takzvané společnice. Tyto dívky si např. zajdou s klientem na večeři, popovídají si a pak může nebo nemusí následovat sex. Důvodů, proč se děti jimi stávají a prodávají se jako sexuální hračky k sexuálním účelům, je hned několik, bylo vymezeno několik typů takových to dětí. "Děti přinucené rodinou" bývají často oběťmi sexuálních turistiky, "děti přinucené nepříbuznou osobou" bývají citově deprivované a lehce ovlivnitelné a zneužitelné. Další kategorií jsou "děti ulice", které často pocházejí z ústavů a dětských domovů a prostituci si vydělávají. "děti se závislostí" se prostituují kvůli penězům na drogy. Posledními typy jsou "vrstevnický vliv" a "strategie zisku". Nejčastějším typem dětí zneužívaných k prostituci jsou však ty, jež jsou přinuceny nepříbuznou osobou.

Jak již bylo výše uvedeno, dětská prostituce v České republice je. Dokladem tohoto je i případ čtrnáctileté dívky z Chebu, která byla v roce 2006 přistižena policisty při prostituci. Tento případ opět rozvířil debatu, zda jde v České republice o masový jev, nebo o ojedinělý případ. V souvislosti s českým pohraničím a dětskou prostitucí byla naše země již několikrát kritizována. Snad nejvíce kolem roku 2003, kdy byla vydána kniha Katrin Schauerové z německého občanského sdružení Karo, nazvaná „Děti šlapou chodník“. Kniha této autorky kritickým způsobem upozorňuje na dle autorčina tvrzení děsivou situaci v oblasti dětské prostituce v Čechách. Úřady v obou případech argumentují stejně. Dle jejich tvrzení nejde o tak rozšířený jev, jak naznačovala německá autorka. To potvrdilo také vyšetřování kriminalistů, kteří se

31 *V Česku přibývá dětské prostituce*. Lidové noviny a.s.20.12.2007.[cit. 20.8.2008]. Přístup z: http://www.lidovky.cz/v-cesku-pribyva-detske-prostituce-d52-/ln_domov.asp?c=A071220_192717_ln_domov_blh. ISSN 1213-1385

32 *V Česku přibývá dětské prostituce*. Lidové noviny a.s.20.12.2007.[cit. 20.8.2008]. Přístup z: http://www.lidovky.cz/v-cesku-pribyva-detske-prostituce-d52-/ln_domov.asp?c=A071220_192717_ln_domov_blh. ISSN 1213-1385

zabývali několika podněty, a to i podněty z reportáže německé televize. V tomto případě byly autory natočeny skrytou kamerou dva případy nabízení dětí. Německé příspěvky policisté důkladně prošetřili. Avšak po důkladném prošetření došli k názoru, o němž vypovídá i praxe, že děti jsou používány jako návnada na vylákání peněz od německých turistů. Oficiální zdroje z ministerstva vnitra uvádějí, že ani policisté a ani terénní nebo sociální pracovníci, kteří se v problémových rodinách pohybují, nemají přesné údaje o dětské prostituci. Dětská prostituce v Česku je v počtu případů srovnatelná s ostatními zeměmi Evropské unie. Stejně tak jako tam tak i v Česku se ojediněle vyskytne případ mladé narkomanky, která se kvůli finanční hotovosti na dávku drogy prodá. To, že by rájem dětské prostituce bylo Chebsko či Praha také dementovala MUDr. Eva Vaníčková z 3. lékařské fakulty UK³³.

2.2 Dětská pornografie

Pojem pornografie byl vytvořen v 19. století, poprvé se objevil kolem roku 1857 v anglickém zákoně o obscénních publikacích. Avšak toto slovo má zřejmě původ v antické době, kdy se zde setkáváme se slovem „pornographoi“, které označovalo muže píšícího o prostitutkách. Pornografie tak, jak ji vnímáme dnes, byla pravděpodobně hodně rozšířená v antice, středověk ji chápal jako d'ábelskou a renesance si libovala v nahotě a erotice. Velkého rozmachu však dosáhla vynálezem fotografie. Ve 20. století v průběhu vědeckotechnického rozvoje došlo k tak neuvěřitelnému rozmachu, že snad každý kousek světa se již seznámil s pornografií různých podob. V současné době patří pornografický průmysl k nejdynamičtější se rozvíjejícímu odvětví. K pornografii se v různých státech a jejich právních systémech přistupuje různě. Takřka většina států má legální některé formy, kdy nelegálními jsou především ty tvrdší formy, jako třeba ty, jež zobrazují zoofilii či dětskou pornografii. A právě ta dětská pornografie je nelegální v téměř všech státech, je předmětem debat na celosvětové úrovni.

Přesná definice, jež by jednoznačně říkala, co je a co není pornografií neexistuje, stejně tak náš právní systém tohoto slova užívá, avšak definice chybí. Volba

33 *Dětská prostituce prý není. Fakta také ne.* Aktuálně.cz. 7.3.2006.[cit. 20.8.2008]. Přístup z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/spolecnost/clanek.phtml?id=96856>

významu je tedy více či méně závislá na dané konkrétní osobě. Toto však není problém pouze lokální, ale celosvětový. „Ve Spojených státech amerických byla vytvořena Meesova antipornografická komise, jež v roce 1986 začala boj proti pornografii. Již na první schůzi této komise byl učiněn pokus o definici významu pornografie. Po celou dobu existence a konání komise nebyl tento zásadní bod nikdy naplněn. Komise a vláda se však shodly na tom, že ačkoli není možné říci, co to pornografie vlastně je, je ve své podstatě dosti škodlivá. Doktor Radim Uzel, CSc. si myslí: „..., že hlavní škodlivost pornografie nepochází z jejího užívání, ale z pokusů o její potlačení.“. A co by tedy mohla zobrazovat pornografie? Snad sexuální praktiky dvou či více lidských jedinců, nebo by mohlo být za pornografické považováno pouze zobrazení sebeukájení či by pouze postačovalo zobrazení jedince, na němž je patrné sexuální vzrušení? Anebo je možné za pornografické považovat cokoli, co vzbuzuje u druhého sexuální vzrušení? Příklady o rozličném pohledu na to, co si kdo vysvětluje pod pojmem pornografie či co pociťuje jako pornografické, jsou viděny v hromadných sdělovacích prostředcích neustále. Například dne 22.6.2004 vyšel v Mladé frontě dnes článek s názvem „Rodiče pobouřil snímek nahého dítěte“. Příběh je vcelku velmi jednoduchý a dalo by se říci, že i nevinný. Jiný názor však měli rodiče čtyřleté Marie, když jejich opalující se nahou holčičku vyfotografovala jedna z učitelek mateřské školy. Snímek dala školka rodičům do alba fotografií na památku. Rodiče snímek pobouřil natolik, že na školku v Roudnici nad Labem podali trestní oznámení za výrobu dětské pornografie. Ředitelka uvedené školky obvinění odmítá s vysvětlením, že fotografovali různé akce a tedy i otužování. „Jsou to dětičky ve školce, vůbec jsme neřešili, že jsou nahé" vysvětluje ředitelka“³⁴.

Podstatou tohoto problému je, že není přesně stanovena hranice mezi pornografií, erotikou a dílem normálním, uměleckým. Pornografie zdůrazňuje sex, takto pojatá díla, ať již to jsou díla literární, filmová, zvuková, výtvarná atd. vybočují z norem konvenční morálky. Naproti tomu erotika znamená smyslnost, vnímání a prožívání provázené silným emočním nábojem. Jedná se o objektivní vjemy a subjektivní fantazie vzbuzující sexuální dráždivost, jež však neznamena milostnou touhu. Erotika je čistější a spíše nevinná. Nejde zde o ukojení sexuálních pudů, ale erotika zdůrazňuje lidskou sexualitu jako výraz přirozenosti a kultury. Neodmyslitelná je vzájemná propojenost

34 DRŽMÍŠKOVÁ, M. *Ohrožování mravnosti a jiné sexuální patologické praktiky (Aktuální stav v zamezení páčání této trestné činnosti)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 2006. s. 17. Bakalářská práce

s uměním a múzou, což je dáno už od nepaměti. Kde by tedy mohla být hranice oddělující pornografii od eroticky a umění? Kde je hranice určující přerod děl erotických, uměleckých na díla pornografická? Velmi důležité je zde posouzení jak z pohledu různých maličkostí, jako je třeba výraz obličeje, prostředí či úhel pohledu, tak i posouzení díla v jeho celistvosti, způsobu a formě jeho užití. Jednoznačně však nejvíce záleží na individualitě každého člověka, na jeho cítění, neboť to, co případně erotické a umělecké jednomu, může být druhým chápáno jako čistě pornografické. Mísí se zde vrozené dispozice člověka, jeho povaha s výchovou a dalšími faktory ovlivňujícími jednání a smýšlení člověka v daném okamžiku. Některá tato pornografická či erotická díla (dle mínění konkrétního člověka) zaručují, že jejich zhotovitel, šířitel, či člověk, jenž je činí veřejně přístupnými, bude za toto trestně stíhán, nebo naopak trestně stíhán nebude. Klasický případ vidíme jasně v galeriích, muzeích či v prostorách, kde jsou zobrazena umělecká díla. Ta v některých případech zobrazují zvrhlé sexuální praktiky či lascivně odhalené genitálie, jež samozřejmě za pornografická považována nejsou, a tudíž jsou volně přístupná široké veřejnosti, tedy i osobám mladším osmnácti let. Závěr tedy zní, že skutečnost sporné otázky definice pornografie může způsobit nenaplnění všech zásad trestního řízení. Např. by mohla být porušena zásada legality: „státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se doví“³⁵. Ale kde je tedy hranice a kdo rozhoduje?

Dalším problémem dnešní doby souvisejícím s pornografií obecně je internet. Tento fenomén dneška umějí ovládat snad všichni, na webových stránkách lze totiž najít úplně cokoli, internet překonává hranice státu, boří bariéry, je prostě globální. „Internet má samozřejmě i své stinné stránky, ostatně jako každá mince má svůj rub a líc, tak i internet má své klady a zápory. V roce 1998 existovalo podle statistik přibližně 14 milionů stránek s pornografií, v dnešní době je to cca 260 milionů. Popularita těchto stránek je tak velká, že její návštěvnost je třikrát větší než návštěvnost tří největších vyhledávačů, tj. Gogole, Yahoo a MSN dohromady. Nejen u nás, tedy v České republice, ale i v celém světě existuje snaha některé pornografické stránky zablokovat, a to především proto, aby byl na ně zamezen přístup osobám mladším 18 let. Dle statistik je průměrný věk, kdy dítě prvně navštíví pornografickou stránku, cca 11 let. Dalším důvodem je snaha regulovat určitý druh pornografie, a to především

35 Uvedeno v § 2 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním „trestní řád“ ve znění pozdějších změn a doplňků.

dětskou pornografií, pornografií, v níž se projevuje neúcta k člověku a násilí, nebo tu, která zobrazuje pohlavní styk se zvířetem. Vzhledem k četnosti porno stránek a dále vzhledem k tomu, že za jednu takto zablokovanou stránku vznikne dalších 100 nových, je nutno si přiznat, že cenzura internetu prostě není v praxi dost dobře možná. A za další je jasné, že takřka všichni zřizovatelé pornostránek se dopouštějí trestného činu ..“³⁶ šíření pornografie, neboť tyto stránky jsou přístupné veřejnosti, a tedy i osobám mladším osmnácti let. Zřizovatel a provozovatel nemůže v žádném případě vědět, zda jeho stránku prohlíží osoba plnoletá či osoba chráněná zákonem. V tomto případě tedy není možné dostát zákonu a jeho znění v uvedeném ustanovení. Česká republika také již dosáhla vysokou úroveň v dostupnosti internetu dětem. Ta je již srovnatelná se zbytkem EU. Děti se tak do kontaktu s on-line světem dostanou poměrně záhy. Avšak zdánlivá anonymita a neškodnost počítačové komunikace často uchlácholí rodiče, kteří nemají starost o to, co děti na internetu dělají. Čeští rodiče si vůbec v porovnání s rodiči ze zbytku EU více věří, že své potomky dokážou ochránit před čímkoli, s čím se na internetu mohou setkat. Alarmující je však také údaj hovořící o více než 50 % dětí, které dostaly na internetu nabídku k osobnímu setkání, kterou přijaly. Na internetu mohou osoby mající zájem na zneužití či využití dítěte zjistit také čas, kdy je dítě samo doma, jeho pravidelné návyky nebo záliby. Takovéto osoby si získají důvěru dítěte a postupně jej vystavují kontaktu s pornografickými materiály. Tím snižují jeho odpor k takovému chování, udělají z toho cosi normálního a dítě může snadněji podlehnout.

Dětská pornografie představuje jakékoliv zpodobňování dítěte účastnícího se skutečné nebo předstírané explicitně sexuální aktivity, ať již je to zpodobení provedené jakýmkoliv způsobem, a rovněž tak jakékoliv zpodobení sexuálních orgánů dítěte určené primárně k sexuálnímu ukojení. Obsahuje nejrůznější formy, zobrazování různých sexuálních aktivit dětí a jejich rozšiřování. Jedná se o druh pornografie, v rámci které jsou dítě či děti zobrazeny jako sexuální aktéři či objekty. Dětskou pornografií stejně jako pornografií obecně můžeme rozdělit na obrazovou, jež představuje zobrazení dítěte při výslovně sexuální činnosti, skutečné nebo simulované nebo nevhodné vystavování reprodukčních orgánů. Dále také zvukovou, jež představuje používání jakýchkoli zvukových prostředků užívání dětských hlasů skutečných či simulovaných

36 DRŽMÍŠKOVÁ, M. Ohrožování mravnosti a jiné sexuálně patologické praktiky (Aktuální stav v zamezení páčání této trestné činnosti). Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 2006. s. 22. Bakalářská práce

za účelem sexuálního uspokojení. V České republice v poslední době neobyčejně vzrostla – a to shodně jako prostituce – především po roce 1989, jakož i se vstupem České republiky do schengenského prostoru. V nárůstu této činnosti však není Česká republika ojedinělá, neboť v závislosti s rozšiřujícími se komunikačními prostředky narostl tento fenomén v celém světě. Nicméně Česká republika se tento narůstající problém snaží řešit. Na konci roku 2007 byla schválena novela trestního zákona věnující pozornost také problematice komerčního sexuálního zneužívání (pornografii). Nově vzniklé ustanovení § 205a trestního zákona druhotně chrání děti, neboť činí trestným přechovávání dětské pornografie: „Kdo přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.“ Leila Ben Debba z Mezinárodního střediska pro pohřešované a zneužívané děti (ICMEC) uvádí, že: „U plných 40 % lidí, u kterých se našly pornografické materiály zachycující děti, se prokázalo, že i oni sami skutečné děti zneužívali“³⁷. Také dodala, že jakákoli poptávka po dětské pornografii působí jako stimul pro její další produkci. Dalším významným ustanovením je § 205b trestního zákona, jenž postihuje osoby zneužívající dítě k výrobě pornografie.

Jak již bylo výše předestřeno problémem současné doby v této oblasti je internet. V České republice se ještě na začátku ledna 2008 internetovou kriminalitou zabývalo jen velmi málo kriminalistů, což však, jak uvedl Karel Kuchařík z policejního prezidia na panelové řízené diskusi na téma Kriminalita páchaná na dětech prostřednictvím internetu dne 22. ledna 2008, by se mělo v nejbližší době změnit. Mělo by v každém kraji vzniknout specializované pracoviště sledující tuto činnost. Podle odborníků však Česko v boji s dětskou pornografií pokulhává. "Chybí osvěta, aby lidé věděli, že se musí při každém podezření na sexuální zneužívání dětí obrátit na policii. Mezi lidmi také stále panuje o pedofilech řada mýtů. Zakořeněný je třeba ten, že zneužívání mají na svědomí především cizí lidé. Statistiky ale jasně ukazují, že se na něm podílí hlavně rodiče a další příbuzní dětí," tvrdí Leila Ben Debba z Mezinárodního střediska pro pohřešované a zneužívané děti³⁸. Avšak problematikou ochrany před přístupností k dětské pornografii se také zabývá řada firem, věnující se komunikačním technologiím. Příkladem je např. i firma Vodafone, která blokuje přístup svých klientů

37 KASÍK, P. *Dětské porno zničí celý život. Dokážeme se bránit?* iDnes.cz. 24.1.2008.

38 VACA, J. *Tisíce Čechů si prohlížejí dětské porno. Půjde po nich policie.* iDnes.cz. 24.1.2008.

k nelegálnímu obsahu jako je třeba právě dětská pornografie. Na nelegální stránky je přístup zakázán, což však není ještě pořád dostačující, neboť i přes snahu výše uvedené firmy Vodafone je stále přístup možný. Další nadnárodní společností věnující pozornost bezpečnějšímu internetu je např. i Microsoft, který má vlastní tým vyšetřovatelů zabývajících se on-line zločinností. Dětská pornografie představuje celosvětový problém, který je nutné řešit. V ČR, jak se zdá, je tento problém v současné době řešen, a to jak policií, tak i některými neziskovými organizacemi. Nadace Naše dítě zahájila od 1. ledna 2007 v rámci kombinovaného projektu CZESICON dvouletý mezinárodní projekt Internet Hotline (www.internethotline.cz). Tento projekt byl až do konce roku 2008 financován grantem z fondů Evropské komise. Od roku 2009 Internet Hotline provozuje a financuje díky podpoře patrona a řady sponzorů Nadace Naše dítě. Na těchto stránkách může dětskou pornografii, nelegální sexuální praktiky či nabídky dětské prostituce nahlásit každý. Oznámení od občana bude zařazeno do databáze, kde se s tím bude dále pracovat. Po posouzení obsahu pracovníci zváží předání Policii ČR, a to na základě skutečností, zda se jedná o možné porušení českých právních předpisů. V takovémto případě jsou podniknuty i kroky ke stažení nelegálního obsahu z internetové sítě. Základem celého projektu je naprostá anonymita každého, kdo podá informace. Celý projekt plně respektuje právo na anonymitu osob, kteří se náhodně dostanou k nelegálnímu obsahu. Boj s tímto druhem kriminality na internetu vyžaduje spojení úsilí mnoha subjektů, jako například policie, neziskového sektoru, poskytovatelů internetových služeb apod., kdy právě Internet Hotline slouží jako místo pro jejich spolupráci a koordinaci. Další výhodou této služby je rychlost komunikace i akce. Policie u nás i v zahraničí mají určitě dané postupy a lhůty, kterých se drží. Je prokázáno, že hlášení podané prostřednictvím linky hotline je ještě rychlejší než to, jež by bylo podáno prostřednictvím policie. Dalším kladem je zapojení [internethotline.cz](http://www.internethotline.cz) do mezinárodní sítě v boji proti nelegálnímu obsahu na internetu, díky tomu má tato česká pobočka k dispozici nejnovější poznatky. Může si také vyměňovat zkušenosti, upozorňovat na nové jevy či spolupracovat s lokálními i nadnárodními autoritami. Celkový efekt je jasný, směřující k propracovanějšímu a kvalitnějšímu boji proti nelegálnímu obsahu internetu. V neposlední řadě je důležité se také zmínit o tom, že tato práce nespočívá jen v pasivním přijímání podání od uživatelů internetu, ale spočívá také v aktivním působení v oblasti vzdělávání a prevence. Projekt Internet Hotline – podobně jako projekt E-Bezpečí – informuje rodiče a učitele o nebezpečích, spojených s komunikací s neznámými lidmi prostřednictvím Internetu. Projekt Internet Hotline je

součástí mezinárodní asociace horkých linek INHOPE (v současnosti je jich 30), která se snaží ochránit děti před pornografií šířenou prostřednictvím internetu. Síť INHOPE obdržela v letech 2005-2007 od veřejnosti přibližně 900 000 oznámení o nelegálním obsahu na Internetu. U nás bylo na lince Internet Hotline za první rok existence projektu zaznamenáno 134 oznámení týkajících se dětské pornografie, z nichž téměř většina byla předána Policii ČR. V souhrnu bylo za rok 2007 a 2008 přijato 1584 oznámení, dále bylo aktivně vyhledáno pomocí Hotline 131 nevhodných adres. Z tohoto počtu bylo 818 oznámení či jinak zjištěných poznatků zasláno policii a 372 posláno jiným Hotline. Dle zveřejněných statistik se ve výše uvedených počtech jednalo o 668 případů, kdy obsahem byla dětská pornografie, v 17 případech se jednalo o rasismus a extremismus, v 51 případech se jednalo o pornografii zobrazující násilí a neúctu k člověku či zoofilii, ve 13 případech šlo o pedofilní zájem, v 9 případech o pornografii dostupnou dětem, v 53 případech šlo o podvod a v 904 případech šlo o ostatní legální obsah³⁹ (procentuálně vyjádřeno v příloze č.3). Další významný přínos v oblasti bezpečného internetu a ochrany dětí mají také akce a další projekty jako třeba SaferInternet.cz nebo Internethelpline.cz. Přínos těchto stránek je nesporný, pro oběť v některých případech není nejhorší fakt, že se stala objektem zneužívání, ale nejhorší je pro ni fakt, že kdesi na internetu neustále kolují její snímky. Tato osoba žije v neustálém strachu, že někdo z jejích spolužáků, přátel či rodiny získá náhodou k takovým fotkám či materiálu přístup. Toto vědomí je ponižující a především depresivní.

Problém internetu je samozřejmě globální a i ostatní země řeší výše uvedené problémy. Situace dnešní doby je opravdu vážná. „Někteří lidé si pod "dětskou pornografií" možná představují nějaké dívenky, kterým ještě nebylo osmnáct let a někdo je vyfotil v plavkách. Ačkoli i takové fotky by mohly být jako dětská pornografie klasifikovány, nenasytná mašinerie si již dávno vyžádala mnohem, mnohem drastičtější záběry. Viděli jsme zneužívané děti, které mohly být mladší, než dva roky. Prakticky všechny snímky byly zcela jasně násilné a zachycovaly utrpení. Je pro mě naprosto nepochopitelné, jak se může někdo vůbec rozhodnout k takovému činu, který působí bolest, ponížení a většinou celoživotní trauma tak mladému a nevinnému člověku. Pokud někdo viděl tyto obrázky, těžko může bránit něčí právo na jejich

39 Statistické informace uveřejněny na internetových stránkách www.internethotline.cz. Přístup z: <http://www.internethotline.cz/informace/statistiky>

beztrestné držení.“⁴⁰. Tyto záběry jsou však pro policii důkazní prostředky. „Důležitým cílem pro nás v současné době je centralizace a koordinace vyšetřování aktivit, které souvisejí se zneužíváním dětí. "Snímek je pořízen v jedné zemi, uploadován na server v druhé zemi a my jej nalezneme stažený v třetí zemi," postěžoval si detektiv. Právě proto vznikla ICAID databáze.“⁴¹ K Databázi má přístup pouze 50 policistů z dvaceti zemí. Na základě takto vzniklé databáze se již podařilo identifikovat 600 obětí z 33 zemí. Příkladem úspěšnosti této databáze je mediálně známý případ Christophera Neila, který byl odhalen na základě rozkódování rozmazaného obrázku. K databázi z bezpečnostních důvodů neexistuje vzdálený přístup. Na rozvoji technologií spolupracuje Interpol mimo jiné také s Microsoftem. Tato práce je velmi zdlouhavá a velmi namáhavá, vyžadující mezinárodní spolupráci se zapojením expertů z různých společenských oblastí. Výsledky práce policie na takového mezinárodní úrovni rozhodně existují, jako např. když „Evropská policie zadržela 92 osob zapojených do sítí šířících pedofilní materiály. Mezi její (platicí) zákazníky patřilo přes 2500 osob. Tyto se nacházely v devatenácti zemích, přičemž šlo i o učitele, lékaře, právníky, ředitele IT firem či další vysoce postavené osoby. Mozkem celé operace byl italský občan Sergio Marzola a jistý Belgičan, jehož jméno nebylo zveřejněno – „zapojil“ do obchodu totiž i své vlastní děti! Marzola vyrobil přes 150 videonahrávek na Ukrajině, v Nizozemí a v Belgii. Na nich se podařilo identifikovat nejméně 23 dívek ve věku devět až šestnáct let, které dostávaly za pózování 20 až 40 euro. Jeho „byznys“ měl tak propracovaný marketing, že za příslušný poplatek byla vyráběna videa na zakázku: dívky v takovém případě držely cedulku se jménem či přezdívkou zadavatele...“⁴².

V souvislosti s touto problematikou došlo v České republice k velmi vážnému kroku v boji proti dětské pornografii, kdy velkým úspěchem bylo zavedení trestnosti držení dětské pornografie, které se stalo samostatným trestným činem. Za tento čin hrozí jeden rok až osm let vězení a novela trestního zákona upravila dosavadní trestný čin ohrožování mravnosti, který se změnil na šíření pornografie včetně výrazného zpřísnění trestů za ohrožování mravnosti, za něž hrozily nejvýše tři roky

40 KASÍK, P. *Dětské porno zničí celý život. Dokážeme se bránit?* iDnes.cz. 24.1.2008. [cit. 20.8.2008]. Přístup z: http://technet.idnes.cz/detske-porno-znici-cely-zivot-dokazeme-se-branit-f6a-sw_internet.asp?c=A080123_115426_sw_internet_pka

41 KASÍK, P. *Dětské porno zničí celý život. Dokážeme se bránit?* iDnes.cz. 24.1.2008. [cit. 20.8.2008]. Přístup z: http://technet.idnes.cz/detske-porno-znici-cely-zivot-dokazeme-se-branit-f6a-sw_internet.asp?c=A080123_115426_sw_internet_pka

42 *Dětská pornografie „na míru“*. 1.10.2008. [cit. 20.10.2008]. Přístup z: <http://www.internethotline.cz/aktuality/165-3>

vězení. Nově je šíření pornografických děl trestáno až osmi lety. Názory, zda se jedná o krok vpřed, se různí. Jeden názor mluví o tom, že se jedná o porušení základních lidských práv a svobod, neboť v Listině základních práv a svobod se stanoví, že lidé jsou svobodní a rovni si v důstojnosti i v právech. „Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. Dále se zde stanoví, že každý je způsobilý mít práva. Není zde uvedeno, že jakmile je někdo jiné sexuální orientace či trpí nějakou sexuální úchylkou má být zbaven svých práv či jeho práva na tomto základě budou omezena, a to bez toho, aniž by se konal řádný soud a osoba byla pravomocně odsouzena. Jednoznačně člověk, jenž bude přechovávat různá pornografická díla odrážející jeho sexuální orientaci, bude pachatelem trestného činu, a jiný člověk dělající totéž, orientovaný spíše na jiné sexuální praktiky, bude beztrestný. Bude oproti prvnímu zvýhodněný. A přitom člověk opatřující si dětskou pornografií není ten, co by dítě k pornografii nutil, či ho k ní naváděl, či mu popřípadě za ni něco sliboval. Není možné, aby byl člověk trestán za to, že si někde v koutku svého obydlí prohlíží a uchovává díla patřící jen jemu a jeho soukromí. Autor článku „Regulace pornografie“ svůj názor uvedl v následující citaci: „K ohrožování a zneužívání dětí nepřispívá ničím ten, kdo si zdarma a anonymně stáhne na internetu volně dostupné pornografické obrázky a sám si je tajně u počítače prohlíží.“ S tím však nemůžu souhlasit, neboť v uvedeném odvětví není nic zadarmo. Jestliže jsou pornografická díla pro odběratele zadarmo znamená to, že za tyto na internetu zaplatí někdo jiný. Např. ten, který by rád inzeroval na již zmíněných stránkách. Jedná se samozřejmě o velmi výhodnou placenou reklamu, neboť počet návštěvníků pornostránek je obrovský. Takže vlastně i ten, kdo si zdarma a anonymně stáhne na internetu volně dostupné pornografické obrázky, pornografický průmysl byť i nepřímo podporuje. Opravdu záleží na každém člověku, jaký k dané věci zaujme postoj. Avšak nemělo by být možné takto svévolně a vlastně legálně omezovat něčí práva. A to i ve chvíli, kdy například není zřetelná společenská nebezpečnost, neboť co je nebezpečného na tom, když někdo doma pornografická díla, která nikomu neukazuje, dále je nerozšiřuje, na jejich výrobě se nepodílel, prostě je pouze má, a to pro svou vlastní potřebu. Není možné trestat někoho za něco, co neučinil, byť to i nepřímo podporoval.“⁴³ Trestat by se rozhodně mělo a to především výrobce a osoby, jež jsou na vrcholu ledovce takovéhoho průmyslu.

43 DRŽMÍŠKOVÁ, M. Ohrožování mravnosti a jiné sexuálně patologické praktiky (Aktuální stav v zamezení páčání této trestné činnosti). Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 2006. s. 31. Bakalářská práce

Zdá se, že rekodifikace trestního zákona zasahuje daleko více do práv a svobod občanů ve snaze dopadnout ty, kteří jsou velmi dobře organizovaní a velmi těžce dopadnutelní.

Dalo by se říci, že dětská pornografie kolující po internetu či kdekoli jinde není až zase tak velký problém, samozřejmě, že skutečnost je jiná, avšak ve světě i u nás ještě existují lidé, kteří se s touto danou skutečností nechtějí a nemůžou smířit a podnikají všemožné zákonné kroky k tomu, aby jejich boj byl účinný.

2.3 Obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužívání

Obchodování s lidmi je v dnešní době celosvětově rozšířený fenomén. Můžeme ho také nazvat novodobým otroctvím. Jeho výskyt je podmíněn především nerovnováhou mezinárodních ekonomických vztahů, chudobou a tolerancí k porušování lidských práv. Významným bodem se také jeví politická nestabilita v zemích původu, nedostatečná informovanost veřejnosti či nedostatečné právní vědomí, jakož i přílišná orientace na princip tržního chování či mýtus pokojného a bezstarostného života v ekonomicky stabilních zemích. Statisticky vyjádřit rozsah problému není snadné, což je viditelné v odhadech počtu obětí. „Různé mezinárodní studie uvádějí, že ročně je celosvětově obchodováno 700 tisíc až 2 miliony osob, přičemž 300 až 500 tisíc osob je každoročně obchodováno v rámci Evropy. Odhaduje se, že celosvětový roční příjem z obchodu s lidmi se pohybuje mezi 8,5 až 12 miliardami EUR. Podle nejaktuálnější studie Mezinárodní organizace práce (ILO) je na celém světě 12,3 milionu osob obětí nucené práce, přičemž z tohoto počtu je 2,4 milionu osob zároveň obětí obchodu s lidmi za tímto účelem; roční zisky pachatelů jsou pak odhadovány na 31,6 miliard dolarů.“⁴⁴ Na základě výše uvedených čísel je patrné, že se jedná o jednu z nevýnosnějších forem mezinárodního organizovaného zločinu. Při řešení problematiky obchodu s lidmi není jen důležité trestně právně postihovat pachatele, ale je také třeba věnovat značnou pozornost obětem a pak zejména působit preventivně, a to vždy s prvky mezinárodní spolupráce. Možná, že problémem vyspělých zemí není přímo obchod s lidmi, ale je jednoznačné, že veškeré zisky pocházející z této trestné činnosti se snaží pachatelé z řad takto organizovaného zločinu převést do legálních forem podnikání, což přináší značné

⁴⁴ *Obchod s lidmi – Popis situace v obchodu s lidmi.* [cit. 20.10.2008]. Ministerstvo vnitra České republiky.

bezpečnostní riziko pro jakoukoli demokratickou společnost obecně. Z obchodu s lidmi také vyvěrá riziko destabilizace demografické situace a pracovního trhu.

Pojem „Obchod s lidmi“ byl definován dne 13. prosince 2000 v italském Palermu, kde byla přijata mezinárodní Úmluva o nadnárodním organizovaném zločinu. K této úmluvě byl také přijat Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodu s lidmi, zvláště se ženami a dětmi, ve kterém byla obsažena první všeobecně přijatá definice obchodu s lidmi. Tento protokol byl Českou republikou podepsán dne 10. prosince 2002. Definice zahrnuje všechny aspekty tohoto kriminálního jevu a byla použita do současného znění trestního zákona, konkrétně ustanovení § 232a „Obchodování s lidmi“. "Obchodováním s lidmi se rozumí najímání, přepravování, převádění, přechovávání nebo přijímání osob na základě vyhrožování, použití síly či jiných forem nátlaku, pomocí únosu, lži, zneužití moci nebo bezmocnosti osoby, případně poskytování či přijímání finančních prostředků či jiných výhod k získání souhlasu osoby, která má v moci jinou osobu, s úmyslem tuto osobu zneužívat. Zneužíváním se mimo jiné rozumí využívání jiných osob k prostituci či jiným formám sexuálního zneužívání, nucená práce či služby, otroctví či praktiky podobné otroctví, útisk nebo odjímání orgánů." ⁴⁵.

V České republice byl nárůst obchodování s lidmi zaznamenán v souvislosti se změnou politického systému na počátku 90. let minulého století. V této době se zejména ženy z východní Evropy staly žádaným zbožím na západoevropském trhu, zasažena byla i Česká republika. Avšak během 90. let se postupně stala naše země zemí cílovou. Oběti nejčastěji pocházejí z Ukrajiny, Slovenska, Rumunska, Bulharska, Číny, Thajska či z Afriky. Oběti obchodování s lidmi pocházející z České republiky vycházejí především z oblastí s vysokou nezaměstnaností a z měst s rozvinutějším cestovním ruchem, jakož i zvýšenou poptávkou po sexuálních službách. Velmi rizikové lokality jsou severní Čechy, západní Čechy – pohraničí, severní Morava, Praha a Brno. Oběti jsou především z řad osob nespokojených s výdělkem, či osob v obtížných životních situacích a dále ženy provozující prostituci. U dětí je zneužívána jejich bezbrannost a naivita. V největší míře je obchod s lidmi spojen se sexuálním průmyslem, zvláště pak s nucenou prostitucí. V dalších případech se jedná o např. pomoc v domácnostech, ve

45 *Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci: Praha: 2001. s.28. čl. 3. Přístup z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/konvence_osn.pdf

stavebnictví a různé formy obchodů se sňatky.

Obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužívání jde ruku v ruce s dětskou pornografií i prostitucí. Jedná se o jakoukoliv transakci, na jejímž základě je převedeno dítě jednou osobou nebo skupinou osob jiné osobě nebo skupině osob, a to za úplatu nebo za poskytnutí jiného plnění. Ve světě jsou nejvíce ohroženy děti žijící bez rodičů, bez rodiny. Každý rok se více než milion z nich promění ve "zboží". Jsou prodáni buď svými rodiči či překupníky, stávají se předmětem obchodu. O životě dětí vypověděla souhrnná zpráva OSN, nazvaná Děťství v ohrožení. Výnosnější než obchod s lidmi je dnes pouze obchod se zbraněmi či drogy. Ukazuje se, že obchodování s dětmi je jedním z nejrychleji rostoucích artefaktů byznysu organizovaného zločinu, také je navíc méně rizikové než například obchod s drogami. Roční výdělek pašeráků se odhaduje na pět až sedm miliard dolarů. Dnes se již jedná se o globální problém, kdy organizované gangy zasahují do všech vrstev společnosti. Ročně se takto do otroctví dostane odhadem 1,2 milionu dětí. Přesné číslo ale nikdo nezná. Je zřejmé, že hlavními důvody prodeje dětí jsou vysoká míra nezaměstnanosti a chudoba. Děti – především z rozvojových zemí míří k zákazníkům do západoevropských zemí či na Blízký východ. Cena za takovéto dítě je nesrovnatelně nižší než například cena za dítě ze země evropské. Obchod s dětmi dosáhl takových rozměrů jako ještě nikdy v historii. Důvodem je také, že se mění trendy v sexuální turistice. Dříve bylo běžné, že turisté za těmito službami cestovali, avšak v posledních letech se situace obrátila a děti se vozí za „klienty“, což se zdá být pro klienty finančně výhodnější. Samozřejmě, že děti se neprodávají jen za sexuálním účelem. Dnešní svět je takový, že děti jsou prodávány v lepším případě pro adopci či například jako služky, dělníci či vojáci ozbrojeným milicím. Jsou velmi dobrou pracovní silou, neboť téměř nic nestojí, nevzpírají se a poslouchají. S tím, jak rostou zisky, mění se i pašerácké cesty a metody. Děti jsou vyváženy z většího počtu zemí. Po pádu komunismu se obchod s dětmi začal týkat i Evropy.

Obchod s lidmi a nejen s dětmi je celosvětový závažný problém. Jedná se o skryté a těžko rozpoznatelné zlo na lidech. Obchod s lidmi má různé podoby, je s nimi obchodováno pro různé účely. Je zřejmé, že se s tímto problémem potýká i Česká republika, avšak problematiku obchodu s lidmi není možné zaměňovat s nelegální migrací. Pravděpodobně velká většina občanů této země při dotazu, zda je v České

republike rozšířen a jak je velký obchod s dětmi za účelem sexuálního vykořisťování uvede, že nikoli nebo jen velmi málo. Z pilotního výzkumu prostředí obchodu s lidmi na území České republiky⁴⁶ také vyplynulo, že podstatně méně respondentů považuje děti za oběti nelegálního obchodu s nimi. V případě, že jsou děti zmíněny, tak v souvislosti s obchodováním za účelem sexuálního zneužívání („dětská prostituce a pornografie pod nátlakem“) nebo adopcí („nezákonné adopce“, „nelegální obchod s dětmi určenými k adopci“). I já se domnívám, že Česká republika není zemí, do které by směřovalo velké procento dětí, a zároveň také nejsme zemí, ze které by naopak pocházelo velké množství obchodovaných dětí. Nicméně je pravda, že takováto cesta nelegálního obchodu existuje, a to jako velmi skrytý latentní problém, kdy skutečnost může být dosti odlišná.

46 *Pilotní výzkum prostředí obchodu s lidmi na území České republiky (prosinec 2004 - únor 2005)*. IOM International Organization for Migration. Přístup z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/iom.pdf

3. Prevence v mezinárodním měřítku

Vzhledem k neustále se prohlubujícímu číslu dětských obětí komerčního sexuálního zneužívání a dále také k brutalitě a organizovanosti pachatelů je obecně tomuto problému věnována v současné době dosti velká pozornost. Daná situace byla do dnešní doby konfrontována zástupci celého světa na světových i kontinentálních konferencích a poradách. Těch se samozřejmě účastnili i zástupci naší země, aby i oni pomohli v boji a zároveň dokázali vést úspěšné tažení proti této trestné činnosti na území České republiky. Nejde však jen o slova, ale o činy, které musí být realizovány jak ve světě, tak samozřejmě i v Česku.

3.1 Stockholmský kongres, Jokohamský kongres

Mezi důležité období, jež přineslo silný a rázný impuls k odkrytí a následnému boji proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí patří období začátku 90. let 20. století. V této době byla pořádána jedna z nejdůležitějších konferencí, a to Stockholmský kongres. Tento představoval první fórum na mezinárodní úrovni, které se dosti zevrubně a přímo zabývalo otázkou směřující proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání. Konal se ve dnech 27.-31. srpna 1996 ve Švédsku. Přítomno bylo cca 130 zástupců jednotlivých zemí a více jak 100 nevládních organizací. Historie počátku vzniku tohoto fóra spadá do konce 80. let dvacátého století. Nicméně o sexuálním zneužívání dětí ve všech jeho formách se hovořilo již v 70. letech, a to v souvislosti se sférou syndromu týraného, zneužívaného a zanedbaného dítěte. Až v roce 1990 byly zveřejněny výsledky analýzy rešerší a dokumentů převážně ze zemí jižní Asie, které zjišťovaly stav rozšiřujícího se sexuálního vykořisťování dětí. Studie odhalila míru zvyšujícího se sexuálního turismu v turisticky atraktivních zemích, jako třeba na Filipínách, v Thajsku či na Srí Lance. Po tomto zdrcujícím zjištění byla založena organizace ECPAT a to z původní stejnojmenné kampaně. Instituce vznikla z iniciativy sociálních pracovníků z různých zemí jihovýchodní Asie a byla založena především jako organizace s cílem ochrany dětí, církevních skupin a svazů žen v jihovýchodní Asii, Severní Americe, Evropě a Japonsku. Nicméně hlavní aktivitou organizace ECPAT je potírání komerčního sexuálního zneužívání dětí, podpora práv dětí a zvýšení veřejného povědomí v oblasti této problematiky. Prvořadým

a nezpochybnitelným výsledkem tohoto shromáždění bylo upozornění na tento jev a vyzvání všech zemí k intenzivní spolupráci při boji proti tomuto zlu.

Na Stockholmském světovém kongresu (1996) byly přijaty dva zásadní dokumenty: Deklarace a Plán činnosti proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí. V těchto dokumentech byly vyzvány účastnické státy, tedy i Česká republika, k vypracování vnitrostátních plánů činnosti proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí. Stockholmský kongres také stanovil základní formy komerčního sexuálního zneužívání dětí na: obchodování s dětmi, dětskou prostituci, dětskou pornografii. Byl zde také jasně definován a vymezen pojem komerčního sexuálního zneužívání dětí. Stockholmský protokol doporučil všem zemím věnovat této problematice náležitou pozornost.

Další nadnárodní setkání zástupců zemí projednávajících problematiku komerčního sexuálního zneužívání dětí se konalo v japonské Jokohamě v roce 2001. Zde se na tomto shromáždění hodnotily dosavadní národní a mezinárodní aktivity na poli boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání. Celkové jednání kongresu tématicky navazovalo na závěry I. Světového kongresu ve Stockholmu, ze kterého vyplynuly závazky jednotlivým státům. Základem tedy byla prezentace národních zpráv o tom, jak postupovaly jednotlivé státy (vládní instituce, nevládní organizace aj.) v této oblasti. Kongres zahajovali svým oficiálním projevem představitelé Japonska a Švédska. Setkání se zúčastnily vládní delegace z více než 120 zemí a představitelé z řad nevládních organizací s mezinárodní, teritoriální i lokální působností. Česká republika byla zastoupena pracovníky ministerstva vnitra, ministerstva práce a sociálních věcí, ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstva spravedlnosti a ministerstva zahraničních věcí. V přednesené zprávě ČR bylo uvedeno, že byl schválen Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání a vzhledem k nízkému počtu identifikovaných případů je kladen důraz především na prevenci. Dále bylo také řečeno, že „Česká republika proto usiluje o systémové a dlouhodobé řešení těchto otázek s důrazem na posilování důvěry a rozvíjení spolupráce mezi nevládními organizacemi a orgány činnými v trestním řízení, zejména s policií. Za účelem vzájemného dialogu byl zřízen poradní sbor ministra vnitra k problematice obchodu se ženami a komerčního sexuálního zneužívání dětí. Bylo zdůrazněno, že je rozvíjeno systematické vzdělávání policistů a jejich specializace, např. na územních útvarech

Policie ČR jsou vyčleněni specialisté na problematiku trestné činnosti na dětech, kteří procházejí speciálním výcvikem zaměřeným na zacházení s dětskými oběťmi. V ČR je dosud nedostatečně rozvinuto aktivní vyhledávání dětské pornografie na internetu a její stíhání. V současné době je v rámci Policie ČR zřízena speciální skupina zaměřená na tuto oblast, její materiální a personální kapacita zatím umožňuje pouze reagovat na podněty, nikoli aktivně vyhledávat závadové stránky internetu a jejich provozovatele.⁴⁷ Česká delegace vyjádřila také svůj názor, že proces trestní spravedlnosti je v mnoha zemích doposud jen málo citlivý k potřebám a situaci obětí, a to zejména těch dětských. Zde byl také složen slib, že Česká republika a její vláda se bude tímto problémem zabývat. Další Národní plán boje byl proto orientován i na tuto problematiku.

Dále byly jednotlivé země vyzvány k hledání dalších cest v tomto boji. Přínosem bylo především přijetí vypracovaného 2. opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte o obchodu s dětmi, dětské prostituci a dětské pornografii jednotlivými zeměmi. Tento 2. opční protokol byl zaměřen proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí. To se zde přesně definovalo, přičemž se jeho problematika rozšířila především v pojetí obchodu s dětmi. Ten je zde podstatně více chápán nejen ve „svém“ sexuálním kontextu, ale i mezi jevy nemajícími sexuální obsah, počínaje obchodem s dětmi za účelem ilegálního osvojení a konče únosy dětí pro získání jejich orgánů k transplantaci. Formuloval nové povinnosti a odpovědnost v boji proti tomuto jevu na obecné i konkrétní rovině a zavázal všechny účastnické státy k jejich plnění. Mezi jinými přijal i tzv. Jokohamský globální závazek, kterým se upozorňuje na nejzávažnější rizika pro život a rozvoj dětí, jako je chudoba, nerovnost, diskriminace, perzekuce, násilí, válečné konflikty, dysfunkce rodiny a další. Na konferenci byla zmíněna dětská pornografie jako jedna z nejzávažnějších forem této kriminality a to především v souvislosti s internetem jako fenoménem dnešní doby. Na přípravě setkání se významným způsobem podílely i nevládní organizace, které se na kongresu prezentovaly bohatými informativními materiály. Na závěr Jokohamského kongresu byl přijat dokument, v němž jsou shrnuty hlavní výsledky, kterých již bylo dosaženo, a uvedeny směry, kterými se mají další aktivity ubírat. V dokumentu se také konstatuje, že dochází

47 KARABEC, Z. *II. Světový kongres proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí*. Kriminalistika, čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi, ročník XXXV, číslo 2/2002. [cit. 20.10.2008]. Přístup Z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2002/02_02/karabec.html

k efektivnějšímu uplatňování Úmluvy o právech dítěte. Doporučuje se rozvíjet mezinárodní programy spolupráce (na vládní, regionální i lokální úrovni) a vytvářet společné plány boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí. Dokument „Globální závazky z Jokohamy 2001“ nese svoji vizi a odhodlání omezovat sexuální zneužívání dětí, které je třeba chápat jako podklad pro prohloubení Národního plánu boje České republiky proti tomuto jevu.

3.2 Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí

I přesto, že Česká republika neidentifikovala velké množství případů komerčního sexuálního zneužívání dětí, nebyl tento problém podceňován. Vláda ČR na základě všeho co bylo řečeno a doporučeno na Stockholmském kongresu přijala, v roce 2000 Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí (usnesení vlády ČR č. 698/2000). Jde o množství opatření směřujících ke zdokonalení legislativních nástrojů, zlepšení osvěty a prevence, zvýšení efektivity stíhání osob, které se na komerčním sexuálním zneužívání podílejí, a vytvoření předpokladů pro rychlejší identifikaci obětí tohoto jevu a posílení jejich následné resocializace, jakož i vytvoření kvalitnějších mechanismů mezinárodní spolupráce. Plán zahrnuje všechny hlavní oblasti aktivit vládních i nevládních organizací, dotýkajících se boje proti tomuto fenoménu. Vytvoření Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí také vycházelo z rozsáhlé analýzy situace v oblasti prostituce a problémů s ní souvisejících, kterou v letech 1998 – 1999 zpracovalo ministerstvo vnitra. Tento hlavní strategický dokument byl zpracován na dvouleté období, po němž posléze dochází k jeho aktualizaci. Na plnění úkolů z něj vyplývajících se kromě Ministerstva vnitra podílejí i ministerstvo práce a sociálních věcí, školství, mládeže a tělovýchovy, spravedlnosti a zdravotnictví.

V roce 2004 bylo vládou ČR schváleno Usnesení č. 718 ke Zprávě o plnění Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na léta 2002 až 2004 a jeho aktualizace na další období tedy léta 2004 až 2006. Ve zprávě se uvádí, že dle informací Policie ČR nedosahuje dětská prostituce masového rozšíření a jak se zdá

nemá ani charakter aktivity organizovaného zločinu⁴⁸. Stejně tak je tomu i v případě obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužívání, který v České republice nebyl do roku 2003 zaznamenán. Ovšem jiná situace mající charakter závažného problému je dětská pornografie, její tvorba a šíření. Úkoly stanovené v národním boji proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na léta 2002-2004 byly rozděleny do tří hlavních částí.

První část úkolů

- byla zaměřena především na zdokonalení legislativního rámce pro řešení komerčního sexuálního zneužívání dětí. Zde byly všechny body vyjma jednoho splněny. Nesplněný úkol stanovil pro dané období *podepsání a zahájení kroků k ratifikaci 2. opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte*. Mezi splněné úkoly patřilo - *analyzovat možnosti zavedení trestnosti pouhého držení dětské pornografie v jakékoli formě; upravit znění § 246 trestního zákona tak, aby pokrýval obchod s lidmi i v rámci území ČR; specifikovat zákonnou povinnost poskytovatelů internetových služeb obsažených v zákoně č. 151/2000 Sb. o telekomunikacích, při shromažďování potřebných údajů o nelegálních stránkách a jejich předávání Policii ČR; v připravovaném zákoně o zdravotní péči zakotvit povinnost lékařů ohlašovat podezření na týrání a sexuální zneužívání dětí včetně sankcí za jeho neplnění; zvážit zavedení institutu ochranného zadržení ve smyslu usnesení Rady vlády pro lidská práva; zpřesnit podmínky pro práci s dětmi a mládeží (Zákon o podpoře práce s dětmi a mládeží).*

Druhá část úkolů

- byla zaměřena na zlepšení systému osvěty a prevence, kdy některé body zde uvedené se podařilo splnit či plnit průběžně a některé bohužel ne. Mezi ty, jež se podařilo splnit či byly plněny průběžně, patřilo: *postupné plošné zavedení monitoringu dětí postižených syndromem CAN včetně případů komerčně sexuálně zneužívaných dětí v záznamech sociálně-právní ochrany, dále propracovávat systém meziresortní spolupráce na místní úrovni při řešení jednotlivých případů; vytvoření*

48 Výjimkou je případ z roku 2003, kdy organizovaná skupina držela v erotickém klubu vietnamskou dívku ve věku 17-ti let

standardizovaného postupu pro pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany při podezření na týrání, zneužívání a zanedbávání dětí; evidovat podrobné údaje o obětech (věk, pohlaví) v policejních statistikách, sjednotit metodiku sběru a zpracování dat; propracovat sběr policejních statistických dat o případech komerčního sexuálního zneužívání dětí a jeho obětech; rozšiřovat povědomí o problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí a její společenské závažnosti, zaměřit se zejména na rizikové skupiny obyvatelstva; zařadit problematiku komerčního sexuálního zneužívání dětí do profesní přípravy pracovníků orgánů činných v trestním řízení, sociálních, školských a zdravotnických pracovníků; zařadit problematiku komerčního sexuálního zneužívání dětí do sexuální výchovy ve školách; vydání a distribuce pravidel pro rodiče a děti k bezpečnému užívání internetu; v lokalitách nejvíce ohrožených iniciovat a podporovat efektivní formy sociální, práce s rizikovými dětmi a mládeží a jejich rodinami;, proškolit romské asistenty v oblasti rozpoznávání obětí komerčního sexuálního zneužívání dětí a následné pomoci jim; rozvíjet opatření technického, organizačního, sociálního i psychologického charakteru k vytváření podmínek, které budou minimalizovat rizika komerčního sexuálního zneužívání u nedospělých uchazečů o azyl; monitorovat informační systém „pátrání po osobách“ a vyhledávat případy pohřešovaných dětí, u kterých je podezření na komerční sexuální zneužívání; průběžně sledovat zda soudy ukládají pedofilním pachatelům mravnostních trestných činů povinnou ochranou léčbu; zajistit důsledné využívání specializace pracovníků kriminální služby na úseku trestné činnosti mládeže a na mládeži; rozšiřovat působnost policejního pracoviště specializovaného na monitoring internetu, vyjasnit místní příslušnost policejních útvarů při vyšetřování případů pornografie na internetu; zabezpečit materiální a personální posílení příslušného oddělení Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu; posilovat mezinárodní policejní

spolupráci na ústřední i na regionální úrovni; vytvořit systém spolupráce orgánů sociálně-právní ochrany, zdravotnických zařízení, škol a školských zařízení, Policie ČR, pověřených osob a nevládních organizací při odhalování a řešení případů komerčního sexuálního zneužívání dětí; zintenzívnit dohled nad místy a zařízeními, kde je provozována prostituce a kde může docházet ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí.

Mezi úkoly, jež nebyly splněny patřilo: *podpořit výzkum komerčního sexuálního zneužívání dětí zaměřený na analýzu jeho příčin a typologii obětí; vytvořit systém péče o pedofilní delikventy (povinná léčba v rámci výkonu trestu, po návratu z výkonu trestu ambulantně i v uzavřených zařízeních); zřídit specializované pracoviště pro výkon ochranného ústavního léčení mladistvých a mladých dospělých agresorů; motivovat zdravotnické pracovníky k využívání doporučeného postupu při syndromu zanedbávaného, zneužívaného a týraného dítěte; zvážit možná opatření k postihu majitelů a provozovatelů zařízení, kde se vyskytlo komerční sexuální zneužívání dětí, formou zabavení zisků, majetku nebo uzavření zařízení.*

Třetí část úkolů

- směřovala k posílení ochrany obětí a svědků a resocializace obětí. Zde byly všechny vytyčené body splněny. Jednalo se tyto úkoly: *zabezpečit ochranu obětí a svědků ve fázi vyšetřování před sekundární viktimizací důsledným využíváním dostupných technických možností, zejména postupným vybavováním výslechových místností pro dětské oběti a svědky; realizovat projekt vzdělávání policistů ve způsobech pomoci obětem trestných činů, zejména dětských obětí; zajistit prevenci, krizovou intervenci a dlouhodobou následnou péči o oběti komerčního sexuálního zneužívání dětí a jejich rodiny vlastními prostředky a podporou činnosti nevládních a charitativních organizací, terapeutických a nízkoprahových center.*

Je patrné, že boji proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí v letech 2002-2004 byla věnována značná pozornost všemi orgány státní správy. Výsledky byly

např. v legislativní oblasti význačné. Do budoucna bylo stanoveno zvýšit aktivitu při osvětové a preventivní činnosti, jakož i při spolupráci orgánů státní správy a nevládních organizací. „Na základě analýzy situace, vyhodnocení efektivity přijatých opatření a identifikace jejich nedostatků byly navrženy aktualizovaná opatření na období 2004 – 2006, která jsou zaměřena především na další specifikaci úkolů z minulého období, jejich efektivnější působení na cílové skupiny, rozvíjení spolupráce a koordinace příslušných subjektů státní správy i samosprávy na ústřední i lokální úrovni a na iniciaci dalších forem aktivit v oblasti osvěty a prevence komerčního sexuálního zneužívání dětí.“⁴⁹

Národní plán pro léta 2006 – 2008 byl schválen usnesením vlády č. 949/2006. Materiál je složen z teoretické části, popisu současné situace v ČR, vyhodnocením plnění úkolů vyplývajících ze Zprávy o plnění Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí za léta 2002 – 2004 a jeho aktualizace na další období (na léta 2004 – 2006) a Plán úkolů boje na období 2006 – 2008, který je přílohou vládního usnesení. Při zhodnocení plnění předchozího materiálu na období 2004-2006 vyplynulo, že v tomto období bylo dosaženo významného pokroku v oblasti vzdělávání a profesní přípravy pracovníků orgánů činných v trestním řízení, sociálních, školských a zdravotnických pracovníků. V této oblasti byla problematika komerčního sexuálního zneužívání dětí aktualizována prostřednictvím zpracovaných metodických pokynů, celé řady seminářů a úpravou vzdělávacích programů. Rovněž bylo v období roku 2004 – 2006 realizováno několik výzkumů, k nimž bylo přihlédnuto při plánování aktivit na období 2006 – 2008. 3. lékařská fakulta UK ve spolupráci s UNICEF zkoumala informovanost a postoje dětí ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání. Úkoly v oblasti legislativy se však nepodařily splnit (návrh nového trestního zákona byl Parlamentem ČR zamítnut, návrh zákona o zdravotní péči se stále nachází ve schvalovacím procesu a návrh zákona o podpoře práce s dětmi a mládeží nebyl předložen do vlády). Prioritami Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 – 2008 byly: „efektivnější legislativní ochrana dětí před jejich zneužíváním, a to např. prostřednictvím úpravy podmínek pro práci s dětmi a mládeží, zavedením trestnosti pouhého držení dětské pornografie, snižování počtu

49 Usnesení vlády ČR ze dne 21.července 2004 č. 718 ke Zprávě o plnění Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí (léta 2002-2004) a jeho aktualizaci na další období (léta 2004 až 2006), s. 41

děti svěřovaných do zařízení pro výkon institucionální péče, zefektivnění koordinace aktivit příslušných orgánů státní správy a samosprávy, zabývajících se péčí o ohrožené děti a to nejenom na ústřední, ale i na lokální úrovni, posílení analytického sběru informací o různých formách sociálně patologických jevů, které jsou úzce provázány se všemi formami násilí na dětech, rozšíření nabídky a dostupnosti volnočasových (mimoškolních) aktivit pro děti ze všech sociálních vrstev obyvatel, zejména ze sociálně vyloučených komunit, posílení povědomí o komerčním sexuálním zneužívání dětí mezi novináři, rodiči, odbornou a laickou veřejností a zvýšení jejich citlivosti ve vnímání tohoto jevu zejména v rizikových lokalitách, vytvoření tzv. přátelského prostředí pro dětské oběti a svědky v trestním řízení prostřednictvím dalšího zřizování výslechových místností pro traumatizované oběti (zejména děti a ženy) a postupné zavedení systému bezplatných asistenčních služeb, které těmto dětem pomohou lépe zvládnout nároky trestního řízení, realizace mediálních kampaní, a to jak na celostátní úrovni, tak několika specifických, v rizikových lokalitách, iniciace kampaní v zemích, odkud do ČR přijíždějí nejčastěji sexuální turisté, jako např. v Německu, Velké Británii a Rakousku.“⁵⁰

Národní plány boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání se již dnes zaměřily zejména na oblast prevence, osvěty, výzkum, trestní legislativu a posílení vzájemné spolupráce a informovanosti všech subjektů, jako jsou policie a orgány sociálně právní ochrany dětí, soudy a nevládní organizace. Z hlediska legislativního, případně i v kontextu s rekodifikací trestního zákona a trestního řádu, lze konstatovat, že naše právní úprava umožňuje adekvátní ochranu dětí před komerčním sexuálním zneužíváním a účinný postih pachatele. Velkým úspěchem na tomto poli bylo zavedení trestnosti držení dětské pornografie, které se stalo samostatným trestným činem. Za tento čin hrozí jeden rok až osm let vězení a novela trestního zákona upravila dosavadní trestný čin ohrožování mravnosti, který se změnil na šíření pornografie včetně, výrazného zpřísnění trestů za ohrožování mravnosti, kdy hrozilo nejvýše tři roky vězení, nově je šíření pornografických děl trestáno až osmi lety. Nicméně jak již bylo výše uvedeno je velmi nutné věnovat se prevenci. U primární prevence je nutné zdůraznit, že její součástí je obecná strategie vychovatele – rodiče, učitele apod., která utváří v osobnosti každého dítěte identifikované vědomí sebe samého, svých práv

50 Usnesení vlády ČR ze dne 16. srpna 2006 č. 949 k Národnímu plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006-2008, příloha k usnesení vlády

a dovednosti jejich obrany. S tím souvisí také formování právního vědomí celé populace z hlediska násilí páchaného na dětech včetně pedagogické kultivace chování dospělých vůči dítěti. Základním východiskem primární prevence komerčního sexuálního zneužívání je snížení pravděpodobnosti výskytu poškození. Sekundární prevence v této oblasti znamená vytipování rizikových skupin. V pedagogické interpretaci jde o omezování podmínek, za kterých ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí dochází nebo může docházet. Terciární prevencí se rozumíme takové chování lékaře, pedagoga, psychologa, rodiče, ale i policisty, které zamezí opakování násilí vůči dítěti či jeho minimalizování. Jde o to, aby zneužívané dítě nebylo dále poškozováno a aby poškození, jež dítě utrpělo, bylo minimalizováno.

Plány boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí nejsou jedinou aktivitou na poli České republiky v boji proti takovéto formě kriminality. Mezi aktivity realizované Českou republikou patří také "Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období 2005 – 2007)". Strategie byla schválena vládním usnesením č.957/2005 ze dne 22. července 2005 a navazuje na předchozí koncepční materiál "Národní strategie boje proti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v České republice", která sumarizovala aktivity v této oblasti v období let 2003 – 2005. Další vyhodnocení a aktualizace Strategie byla předložena vládě v termínu do 30. června 2007.

Vzhledem k tomu, že komerční sexuální zneužívání dětí je provázáno s dětskou prostitucí, která je významně šířena po internetu, je důležité zde také podotknout, že byla iniciována setkání právě na téma internetové kriminality, kdy do této oblasti prevence a represe spadá i komerční sexuální zneužívání dětí. Setkání se uskutečnilo v lednu 2008. Další aktivitou proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání jsou také nově vzniklé linky důvěry, či internetová linka hotline či helpline.

Do budoucna byl již schválen Národní plán boje proti násilí na dětech na léta 2008 – 2016, který se komplexně zabývá veškerými formami násilí na dětech, tedy kromě komerčního sexuálního zneužívání i pohlavním zneužíváním v obecné rovině, týráním a zanedbáváním dětí včetně domácího násilí a dalších aspektů. Na dokumentu se podílelo ministerstvo vnitra jakož i ministerstvo zdravotnictví a ministerstvo práce a sociálních věcí.

Metropole naší země hostila ve dnech 20. až 22. ledna účastníky zasedání Evropské federace pro pohřešované a sexuálně zneužívané děti. Byl schválen Akční plán, který Missing Children přijala pro nejbližší měsíce, ten obsahuje tři základní priority. První zásadní projekt, do nějž se zapojí banky, poskytovatelé finančních a internetových služeb, orgány a nevládní organizace v koalici, která se bude zabývat komerčním zneužíváním dětí on-line. Druhý projekt se bude zabývat vytvořením národních výstražných systémů pro náhlé případy pohřešovaných dětí. Třetí projekt si klade za cíl zavést v členských zemích Evropské unie evropskou telefonní linku pro pohřešované děti a zahájit evropskou kampaň pro informování veřejnosti o čísle telefonní linky.

4. Postoje české společnosti ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí

4.1 Vymezení problému a výzkumné cíle

Při čtení jednotlivých kapitol diplomové práce si snad každý vytvořil svůj vlastní názor na tu či onu skutečnost v textu zmiňovanou. Je jasné, že jedno „pro“ má několik „proti“ a naopak. Záleží tedy na jednotlivci, jaký postoj k dané problematice zaujme. Z lidských dějin je patrné, že sex a průmysl s ním spojený je neodmyslitelně ta oblast, jež nás provází již po mnoho století, což je vlastně přirozené, neboť jako takový je a musí být součástí lidské sexuality vůbec. V průběhu času je však pornografie a průmysl s ním spojený vnímán rozličnými způsoby. Je známo, že co bylo zavrženíhodné včera nemusí být dnes. Nicméně problémem není sexuální průmysl jako takový, ale sexuální průmysl zaměřující se na děti. Využívající děti k sexuálnímu uspokojení dospělých. Tento problém, ať již se nám to líbí nebo ne, je stejně jako sexualita obecně součástí lidských dějin. Při zjišťování počátku zneužívání dětí k sexuálnímu uspokojení dospělých je patrné, že takovéto sexuální praktiky se děly již ve starověkém Řecku či Římě. Stejně jako samotná práva dětí nebyla tato oblast společností vnímána. Až ve 20. století se vše dalo do pohybu a společnost pravděpodobně zjistila, že děti jsou to nejcennější, to, co má jediné opravdu smysl. V průběhu 20. století se práva dětí neustále rozšiřovala a konečně se začaly řešit jejich globálně rozšířené problémy. Pomoci dětem v této oblasti se ukázalo býti velmi složitou záležitostí. Je zřejmé, že nejen zákony jsou tou jedinou cestou. Velmi důležité jsou také znalosti a vědomosti jednotlivců v dané společnosti, kdy právě jejich informovanost a znalost může pomoci při ukázání na jednotlivý konkrétní problém (např. ve svém okolí). Abych zjistila názor obyvatel na to, jak jsou o celé problematice informováni a jak by v případě potřeby reagovali, zvolila jsem si k dosažení svého cíle průzkumné šetření. Průzkum jsem směřovala ke zjištění názoru veřejnosti na zneužívání dětí k sexuálním účelům, jakož i znalosti vedoucí k rozpoznání komerčního sexuálního zneužívání či možnosti pomoci. Připravila jsem i otázky směřující ke zjištění názoru na současnou právní úpravu (příloha č.4).

Cílem průzkumu je především zjištění toho, zda lidé vědí o tomto

konkrétnímu problému, zda dokáží rozpoznat a vhodně zařadit komerční sexuální zneužívání, zda dokáží alespoň zběžně identifikovat takto zneužívané dítě. Zda jsou schopni vyvinout úsilí směřující k možnosti další pomoci dítěti nebo jaký mají oni sami postoj k člověku, který je pedofilně orientovaný. Na základě zjištěných a vyhodnocených poznatků si vytvořím úsudek o znalosti celé problematiky jednotlivců dané společnosti a popřípadě se zaměřím na to, kde jsou evidentní nedostatky ve znalosti této problematiky. Takto chci postupovat i při vyhodnocení znalostí respondentů z řad zaměstnanců policie, u kterých by měl být vyšší předpoklad znalosti celé problematiky. Průzkum má tedy posloužit nejenom mé osobě, ale možná i těm, kteří se uvedeným tématem zabývají na profesní úrovni a pracovníkům věnujícím se odbornému vzdělávání policistů.

Hypotézy

1. více jak 50 procent respondentů si myslí, že ochrana práv dětí před komerčním sexuálním zneužíváním v ČR je v praxi i po právní stránce dostačující
2. lidé mají rozdílné názory na to, jak vypadá dětská pornografie
3. lidé souhlasí se zákony, jež omezují práva pedofilů
4. občané nemají dostatek informací o komerčním sexuálním zneužívání dětí
5. policisté o problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí mají stejné znalosti a vědomosti jako běžní občané

Charakteristika výzkumného souboru

Ze základního souboru (veškerá populace ČR) byl jako výběrový vzorek vytipován pro provádění šetření organizační celek v rámci Jihomoravského a Zlínského kraje o celkovém počtu cca 100 respondentů. Byla stanovena odchylka od počtu dotázaných maximálně 5%. Všem 125 respondentům byl osobně předán dotazník, avšak návratnost ke stanovenému termínu byla vypočtena na 81,6 %. Celkově byla tedy

zpracována data od 102 respondentů, kteří vypracovali a odevzdali 102 úplných dotazníků. Dotazník vypracovalo 48 žen a 54 mužů ve věku od osmnácti let. Z celkového počtu 102 respondentů jich 63 pracuje u Policie ČR a 39 ne. 65 respondentů má děti a 37 jich děti nemá. (příloha č.5)

Metody výzkumu

K dosažení požadovaných cílů byla použita explorativní metoda rozdáváného, anonymně vyplněného dotazníku. Dotazník byl respondenty po vyplnění odevzdán přímo mé osobě. Metoda byla záměrně zvolena pro svoji nevelkou časovou náročnost a pro zaručení anonymity respondentů. Po ukončení sběru dat bylo provedeno zpracování a určeno procento návratnosti. Dotazník je rozdělen do dvou částí. První část slouží k charakteristice zkoumaného vzorku (pohlaví, věk, děti, zaměstnání u PČR). V druhé části jsou položeny otázky směřující k potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz.

Je možné, že validita dat byla ovlivněna důvěrou respondenta k prováděnému šetření a dále také choulostivostí prováděného výzkumu. Odpovědi vypovídají o subjektivním vnímání problému ze strany respondenta. Mohou být i záměrně zkreslovány nepravdivými údaji, které by vypovídaly o znalosti a snaze pomoci v celém problému.

4.2 Interpretace výsledků provedeného šetření

Otázka č. 1 má za cíl zjistit, co přesně si lidé představí pod pojmem „dětská pornografie“. Jak podle nich vypadá zobrazení, které již považují za tento druh pornografie? Ze zjištěných výsledků vyšlo najevo, že 24% respondentů považuje již za dětskou pornografii akty nahých dětí. 25% respondentů považuje za dětskou pornografii takové zobrazení dítěte, kde jsou vidět jeho pohlavní orgány. Dalších 25% respondentů považuje za dětskou pornografii zobrazení nahých dětí společně s nahými dospělými, a to při vzájemném dotýkání či jiném osobním kontaktu, či navzájem se dotýkajících se nahých těl. 15 % respondentů se domnívá, že za dětskou pornografii lze považovat až takové zobrazení, kdy jsou na něm patrné detaily pohlavních orgánů dospělých a dětí

při některé sexuální praktice. 11% dotázaných považuje za dětskou pornografii jakékoli zobrazení, které dokáže v člověku vzbudit sexuální vzrušení. Z porovnaných odpovědí mužů a žen bylo zjištěno, že ženy se více než muži přiklánějí k odpovědi b) považující za dětskou pornografii již akty nahých dětí, nicméně muži se nejvíce přiklání k odpovědi d) považující za dětskou pornografii zobrazení nahých dětí společně s nahými dospělými při vzájemném dotýkání se či jiném osobním kontaktu. K této odpovědi se také přihlásilo nejvíce lidí ve věku od 18 do 35 let. Ze shrnutí těchto výsledků vyplývá, že starší respondenti a ženy jsou daleko více citlivější a za dětskou pornografii považují již takové zobrazení na kterém jsou pouze akty nahých dětí. Nicméně z výpovědí je jasné, že neexistuje odpověď, ke které by inklinovala většina respondentů, což si myslím má za následek již samotná definice pornografií obecně, kdy tato závisí čistě na subjektivním pocitu daného jedince. (příloha č.6)

Otázka č. 2 a otázka č. 3 má za cíl zjistit, zda lidé vnímají ochranu práv dětí v oblasti komerčního sexuálního zneužívání za dostačující a to jak po legislativní stránce tak i v praxi. Téměř 40% dotázaných si myslí, že práva zabývající se ochranou dětí před komerčním sexuálním zneužíváním jsou dostačující, 51% respondentů si však myslí, že zákony jsou spíše nedostačující anebo rozhodně nedostačující. Oproti tomu jen 18% respondentů se domnívá, že praxe na ochranu dětí před touto kriminalitou je dostačující. Přes 70% dotázaných si myslí, že v praxi jsou dětská práva nedostatečně ochráněna. Porovnáme-li výpovědi lidí, jež mají děti, a těch, co děti nemají zjistíme, že ti, kteří mají děti, se nejvíce přiklání k odpovědi c), jež hovoří o tom, že zákony na ochranu dětí před komerčním sexuálním zneužíváním jsou spíše nedostačující, naproti tomu ti kteří jsou bezdětní, uváděli, že zákony jsou spíše dobré. Respondenti pracující u PČR se v největším počtu domnívají, že zákony jsou spíše dobré, naproti tomu respondenti nepracující u PČR se v největším množství domnívají, že tyto jsou spíše nedostačující. Lidé mající děti, i ti, co děti nemají, se přiklání nejvíce k názoru, že praxe na ochranu dětí před komerčním sexuálním zneužíváním je spíše a určitě nedostačující. V případě porovnání odpovědí příslušníků PČR a těch, co u PČR nepracují bylo zjištěno, že i jejich názor na věc je totožný a obě tyto skupiny se domnívají, že praxe je spíše a určitě nedostačující. (příloha č.7,8)

Otázka č. 4 měla za cíl zjistit, zda lidé souhlasí se současnou změnou trestního zákona hovořící o trestnosti přechovávání dětské pornografie. Na tuto otázku

odpovědělo 102 respondentů, z nichž přes 60% souhlasí s trestností přechovávání dětské pornografie. 25% respondentů se domnívá, že se spíše jedná o správnou věc. Pouze asi 10% dotázaných uvádí, že to spíše nebo rozhodně není dobré. Pouze 4% lidí nemají na věc vyhraněný názor a odpověděli, že neví. Jestliže porovnáme odpovědi mužů a žen, lidí majících děti a těch, co děti nemají, zjistíme, že obě tyto kategorie vykazují stejné výsledky. Obě kategorie se přiklánějí k tomu, že se rozhodně a spíše jedná o správnou věc. Stejně výsledky vykazují i respondenti rozdělení do věkových skupin. Ti se v největší míře přiklánějí k tomu, že se rozhodně a spíše jedná o správnou věc. Z 63 respondentů pracujících u PČR jich 49 odpovědělo, že zavedení trestnosti přechovávání dětské pornografie je rozhodně správné a že tedy s tímto souhlasí. Souhlas v největší míře vyjádřili i ti, již u PČR nepracují. Z výše uvedeného je jasné, že trestnost přechovávání dětské pornografie je veřejností vnímána kladně, protože s tím více či méně souhlasí. (příloha č.8)

Otázka č. 5 zjišťovala, co si lidé představují pod pojmem komerční sexuální zneužívání dětí. Kolem 74% respondentů si pod pojmem komerční sexuální zneužívání dětí představuje použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturáliích mezi dítětem a zákazníkem, dítětem a prostředníkem nebo dítětem a agentem nebo jinými, kdo vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely. Pouze 22% dotázaných uvádí, že se jedná o nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování, kdy toto zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá. Jen 4% z těch, co odpovídali, uvádí, že neví. Z výsledků vyplývá, že muži, ženy, respondenti mající děti, ti co děti nemají, zaměstnanci policie a respondenti, kteří u policie nepracují uvádí téměř v 75% až 80%, že se jedná o použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze. Na základě těchto zjištěných poznatků je jasné, že lidé vědí, co je komerční sexuální zneužívání dětí. Procento policistů, již vědí co je komerční sexuální zneužívání dětí je srovnatelné jako u osob pracujících mimo rezort PČR. (příloha č.9)

Otázka č. 6 zjišťovala, zda se již respondenti setkali ve svém okolí s komerčním sexuálním zneužíváním dětí. 93% respondentů uvádí, že dle jejich mínění se s komerčním sexuálním zneužíváním ve svém okolí ještě nesetkali. Pouze 7% uvádí, že již ano. Je zajímavé, že policisté se s tímto setkali v 7,9% a lidé u policie nepracující

v 5%. (příloha č.10)

Otázka č. 7 měla za cíl zjistit, jak se podle respondentů chová komerčně sexuálně zneužívané dítě. 59% dotázaných si myslí, že takové dítě je bezmocné, nedisponující žádnou mocí, nemající žádnou sílu odvrátit danou skutečnost. Dítě je uzavřené, zlé, nepřátelské, bývá stydlivé, hůře oblečeno, nedostává peníze. 26% respondentů uvedlo, že neví, a pouze 15% respondentů se přiklání k odpovědi, jež hovoří o tom, že takové dítě má určitou moc a může s ní disponovat. Nemá před svými kamarády tajemství, svým okolím je vnímáno jako dobré. Je velmi dobře oblečené, má peníze, není stydlivé a necítí rozpaky. Zajímavá je ta skutečnost, že pokud vyhodnotíme odpovědi dle jednotlivých kritérií, tedy podle pohlaví, věku, toho zda osoby jsou rodiči nebo ne, nebo zda jsou zaměstnaní u PČR, výsledky jsou vždy stejné. Všechny skupiny respondentů odpovídaly stejně a to tak, že se účastníci nejvíce přikláněli k odpovědi a), pak volili možnost, že neví, a nejmenší procento z nich odpovídalo na tuto otázku možností b). Ani příslušníci policie se nevyznačovali větší znalostí problematiky, kdy odborná literatura hovoří o tom, že komerčně sexuálně zneužívané dítě se vyznačuje určitou mocí, se kterou může disponovat.(příloha č.11)

Otázky č. 8 a 4 byly záměrně zvoleny a jejich odpovědi porovnány. Na základě takto porovnaných výsledků bylo zjištěno, jak lidé vnímají pedofily a omezování práv těchto osob. Otázka č. 4 byla záměrně koncipována tak, aby bylo jasné, že nově vzniklé ustanovení zákona omezuje práva těmto osobám. Oproti tomu otázka č. 8 byla koncipována tak, aby lidé odpověděli bez subjektivních pocitů, které mají vůči osobám s pedofilní úchylkou. 45% respondentů uvádí, že spíše a rozhodně není správné, aby bylo trestným činem to, že někdo má doma takový druh pornografie, který ho sexuálně stimuluje. 36% lidí si myslí, že je to rozhodně či spíše správné. Pokud tedy porovnáme výsledky otázky č. 4 (lidé se vyjadřovali k tomu, zda je správné, aby bylo držení pornografického díla zobrazujícího dítě trestné), kde lidé trestnost držení pornografie z 85% podporují, a otázky č. 8, je jasné, že veřejnost posuzuje všechny pedofily stejně. Omezování jejich práv jsou jednoznačně nakloněni. (příloha č.12)

Otázka č. 9 měla za cíl zjistit, jestli jsou osoby ochotné hovořit se svými dětmi o problému komerčního sexuálního zneužívání dětí, nebo se domnívají, že tuto povinnost poučit děti o takovýchto rizicích mají např. státní či jiné organizace. 87% respondentů se hlásí k odpovědi a) hovořící o tom, že je správné, aby rodiče hovořili se

svými dětmi o takovýchto možných nebezpečích. 11% dotázaných si myslí, že je spíše správné, aby o takových věcech hovořili rodiče s dětmi, nicméně spatřují tuto povinnost nejvíce na straně školy či jiné další státní organizace. Jen 2% respondentů se domnívají, že o takových věcech by se s dětmi hovořit nemělo. Muži, ženy, všechny věkové kategorie a respondenti, kteří jsou rodiči nebo děti nemají odpovídali nejčastěji na tuto otázku možností, která informování dětí považuje za důležité a to především ze strany jejich rodičů.(příloha č.13)

Otázka č. 10 zjišťovala postoje a možný postup respondentů, kdyby je požádalo nějaké dítě o pomoc a svěřilo se jim s problémem komerčního sexuálního zneužívání. 46% dotázaných odpovědělo, že by se sami ujali situace a o celé věci informovali policii. Tato odpověď byla vždy nejčastěji zaškrtnuta i respondenty zastupujícími určitou skupinu obyvatelstva – muži, ženami, ale i všemi věkovým skupinami, policisty i lidmi nepracujícími u policie, či lidmi s dětmi a bezdětnými. Další nejčastěji volená odpověď byla ta odpověď, že by se respondent nejprve spojil s rodiči dítěte, tuto možnost jako druhou nejčastější volily také ženy a lidé ve věku mezi 36-45 lety.(příloha č.14)

Otázka č. 11 zjišťovala názor veřejnosti na to, jestli je komerční sexuální zneužívání dětí v České republice častým jevem v porovnání s ostatními zeměmi nebo ne. 40% respondentů se domnívá, že spíše ano, 9% respondentů si myslí, že určitě ne. Zarážející je však to, že 46% respondentů neví. Pokud porovnáme odpovědi mužů a žen zjistíme, že muži se nejvíce přikláněli k odpovědi – nevím a pak, že tento jev je u nás spíše častým jevem v porovnání s ostatními zeměmi. Tuto odpověď nejvíce uváděly i ženy. Lidé ve věku 18-35 let a 36-45 let nejvíce odpovídali, že neví. Pracovníci policie také nejčastěji uváděli, že neví.(příloha č.15)

Otázka č. 12 zjišťovala, zda si lidé myslí, že ví o daném existujícím problému, zda si myslí, že ví, kde mají hledat pomoc, zda si myslí, jak vypadá oběť či jaké jsou možnosti pomoci jí. Položení této otázky slouží také k tomu, aby se porovnal skutečnost s tím, co respondenti uvádějí (zda opravu tuto problematiku znají nebo o ní alespoň něco vědí či nikoli), respektive v dotazníku byly výše položeny takové otázky, které zjišťují pouze základní pojmy a to třeba jako co je komerční sexuální zneužívání, jak vypadá komerčně sexuálně zneužívané dítě. Porovnáme-li tedy odpověď na tuto otázku s touto poslední zjistíme, zda, lidé zkreslují či nikoli své znalosti o problematice.

53% respondentů uvádí, že informace o komerčním sexuálním zneužívání dětí mají. 33% uvádí, že spíše ne a že o celém problému toho moc nevědí. Pouze 1% dotázaných odpovídalo, že o věci určitě nic neví a že se o to nezajímají. Muži i ženy nejvíce odpovídali, že o celé problematice spíše vědí. Stejně tak odpovídali i lidé ve věku 18-35 let a 36-45 let a zaměstnanci policie.(příloha č.16)

4.3 Hypotézy

H1- Více jak 50 procent respondentů si myslí, že ochrana práv dětí před komerčním sexuálním zneužíváním v ČR je v praxi i po právní stránce dostačující.

Východisko pro potvrzení či vyvrácení této hypotézy poskytují otázky číslo 2 a 3 položené všem respondentům. Ty se dotazují na to, jak lidé vnímají ochranu práv dětí v oblasti komerčního sexuálního zneužívání, a to jak po právní stránce, tak i v praxi. Z výsledků průzkumného šetření vyšlo jednoznačně najevo, že přes polovinu respondentů (51%) si myslí, že zákony jsou spíše nedostačující anebo rozhodně nedostačující. Stejně tak je tomu i v oblasti praxe ochrany dětských práv před komerčním sexuálním zneužíváním, kde se přes 70% dotázaných domnívá, že ochrana dětí je v praxi nedostatečná.

Tato hypotéza se tedy nepotvrdila.

H2- Lidé mají rozdílné názory na to, jak vypadá dětská pornografie.

Odpověď na potvrzení či vyvrácení této hypotézy poskytuje otázka č. 1, položená všem respondentům. Otázka je koncipována tak, aby lidé zvolili odpověď, která je jim nejbližší co do názoru na to, jak vypadá dílo, které podle nich naplňuje znaky dětské pornografie. Z výsledků průzkumného šetření vyšlo jednoznačně najevo, že nebyla lidmi zvolena odpověď, ke které by inklinoval větší počet dotázaných, což nasvědčuje potvrzení dané hypotézy. Z pěti nabízených odpovědí byly tři zvoleny tak, že se ke každé přiklánělo téměř 25% dotázaných.

Tato hypotéza se potvrdila.

H3- Lidé souhlasí se zákony, jež omezují práva pedofilů.

Východiskem pro potvrzení či vyvrácení této hypotézy jsou respondentům položené otázky č. 4, 8. Otázka č. 4 měla za cíl zjistit, zda lidé souhlasí se současnou změnou trestního zákona hovořící o trestnosti přechovávání dětské pornografie. Otázka č. 8 byla záměrně zvolena, a respondenti v ní vyjadřují názor na to, zda je správné, že člověk mající doma druh pro něj stimulující pornografie se tím bude dopouštět trestného činu. S trestností držení jakékoli pornografie lidé nesouhlasí ve 45%, ostatní respondenti nevědí nebo s trestností souhlasí. Naproti tomu až 85% respondentů při dotazu zda souhlasí s trestností držení dětské pornografie, uvádí, že s tím souhlasí. Zde je patrné, že veřejné mínění odsuzuje všechny osoby stížené pedofilní úchylkou, a to i ty, již se nedopustili či nedopustí násilí na dítěti.

Tato hypotéza se potvrdila.

H4- Občané nemají dostatek informací o komerčním sexuálním zneužívání dětí.

Na zodpovězení této hypotézy byly použity výsledky z otázky č. 5, č. 7, č. 11, č. 12. Na otázku č. 5 (Co si lidé představují pod pojmem komerční sexuální zneužívání dětí) odpovědělo téměř 75% z dotázaných, že komerční sexuální zneužívání dětí je zneužití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturálních mezi dítětem a zákazníkem, dítětem a prostředníkem nebo dítětem a agentem nebo jinými, kdo vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely. Na otázku č. 7 (Jak se podle respondentů chová komerčně sexuálně zneužívané dítě) odpovědělo téměř 60% dotázaných, že takové dítě je bezmocné, nedisponující žádnou mocí. Dítě je uzavřené, zlé, nepřátelské, bývá stydlivé, hůře oblečeno. Na otázku č. 11 (zjišťování názoru veřejnosti, na to zda si myslí, že je komerční sexuální zneužívání dětí v České republice častým jevem v porovnání s ostatními zeměmi či nikoli) odpovědělo 40% respondentů, že spíše ano, nicméně 46% z nich se k věci nevyjádřilo a odpověděli, že neví. Na otázku č. 12, zjišťující, zda lidé vědí o existujícím problému komerčního sexuálního zneužívání dětí. Kde hledat pomoc, jak vypadá oběť nebo jaké jsou

možnosti jí pomoci odpovědělo 53% respondentů, že ví. Z výsledků těchto odpovědí vyplývá, že lidé správně vědí, co je komerční sexuální zneužívání dětí, avšak nevědí, jak vypadá komerčně sexuálně zneužívané dítě. Domnívají, že komerční sexuální zneužívání je v Česku častým jevem v porovnání s ostatními zeměmi. Hypotéza se tedy potvrdila. Přes 50% respondentu sice uvedlo, že informace o této trestné činnosti má, nicméně při dotazu na konkrétní znaky, jež slouží k základní identifikaci takovéto trestné činnosti vyšlo najevo, že jejich znalosti jsou na nízké úrovni.

Tato hypotéza se tedy potvrdila.

H5- Policisté o problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí mají stejné znalosti a vědomosti jako běžní občané.

Stejně tak jako u předchozí hypotézy byly i zde při zjišťování správnosti použity výsledky z otázek č. 5, č. 7, č. 11 a č. 12. Na otázku č. 5 (Co si lidé představují pod pojmem komerční sexuální zneužívání dětí) odpověděli policisté téměř v 80% správně, na otázku č. 7 (Jak se podle respondentů chová komerčně sexuálně zneužívané dítě) však odpověděli v nejvyšším počtu jako běžní občané, že komerčně sexuálně zneužívané dítě je bezmocné, nedisponující žádnou mocí. Na otázku č. 11 (zjišťování názoru veřejnosti, na to zda si myslí, že je komerční sexuální zneužívání dětí v České republice častým jevem v porovnání s ostatními zeměmi) uvedli policisté v největším počtu, že neví. Na otázku č. 12, zjišťující zda lidé vědí, jak o existujícím problému komerčního sexuálního zneužívání dětí, kde hledat pomoc, jak vypadá oběť, nebo jaké jsou možnosti jí pomoci, uvedli policisté v největším zastoupení, že tyto informace vědí. Dalo by se tedy říci, že policisté odpovídají na položené otázky stejným způsobem jako lidé, kteří u policie nepracují. Výsledky jednoznačně ukazují, že jejich znalosti věci nejsou nijak výraznější na rozdíl od běžného občana. To je určitě zarážející vzhledem k tomu, že policisté jak je uvedeno v Národním plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, jsou s touto problematikou seznamováni po nástupu k Policii ČR při absolvování základní odborné přípravy.

Tato hypotéza se potvrdila.

Závěr

Komerční sexuální zneužívání dětí je realitou dnešního světa. Mojí snahou bylo, aby tato práce podala reálný obraz o dané problematice. Jsou zde vykresleny oběti, příčiny tohoto jevu a jeho pachatelé. Zároveň je práce nositelem pohledu na vnitrostátní i mezinárodní snahy a činnosti nejen vládních, ale i nevládních organizací v boji proti tomuto fenoménu. Ze studia jednotlivých textů je jasné, že snahy řešit danou situaci zde jsou. Je jasné, že o problému by se nemělo jen psát a mluvit, ale mělo by se hlavně jednat, především ve prospěch současných či budoucích obětí této trestné činnosti. Zároveň je zde velmi důležitá prevence, jež směřuje k odvrácení samotného jevu. Z průzkumu názoru veřejnosti na tuto problematiku nevyplývá laxnost a nezáměr lidí avšak jejich nízká znalost, někdy možná i úplná nevědomost. Je jasné, že dnešní doba a lidé v ní jsou pořád ještě lidmi a na volání o pomoc dítěte slyší. Aby však mohli pomoci, musí také dokázat možné volání o pomoc rozpoznat. Je nepravděpodobné a ani není možné po lidech chtít, aby o všech oblastech, kde druzí lidé potřebují pomoc, hledali informace. Je tedy nezbytné oslovovat veřejnost všude, kde je to možné. Jednoznačně se ještě musí učinit taková opatření, jež by směřovala k vyšší informovanosti veřejnosti. Proč by letáky o komerčním sexuálním zneužívání dětí nemohly viset třeba v městské hromadné dopravě, proč by nemohly být vytvořeny krátké televizní či rozhlasové šoty, proč by na nejnavštěvovanějších stránkách internetu nemohly být vloženy krátké odkazy, informující o této problematice? Co brání v tom, aby např. v policejních budovách byly na stěnách vyvěšeny letáky informující o této problematice namísto fotek policejních vozidel? Z výsledků průzkumného šetření vyšlo také najevo, že problematika komerčního sexuálního zneužívání dětí je příslušníkům policie dosti vzdálená. Jejich znalosti jsou srovnatelné se znalostmi běžného občana, a to i přesto, že by s touto oblastí trestné činnosti páchané na dětech měli být seznamováni v rámci základní odborné přípravy. I zde je tedy nutné zvýšit a zintenzivnit školící program či intenzivněji působit na jednotlivé příslušníky. Je zjevné, že to, s čím jsou seznamováni dnes a co si odnesou ze základní odborné přípravy, je nedostačující. V oblasti problematiky komerčního sexuálního zneužívání dětí je však nutné zdůraznit i úspěchy, jichž už bylo dosaženo. Vytvořené Plány boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí a následné analýzy problému ukazují, že celá věc je již vládními i nevládními organizacemi vnímána. Zároveň jsou také vytvářeny programy ke snížení počtu ohrožených nebo již zneužitých dětí. Krokem

správným směrem z mého pohledu byla i rekodifikace trestního zákona, která nově ustanovuje trestnost držení pornografického díla. Konečně je umožněno orgánům činným v trestním řízení důsledně a rázně zakročit. Není od věci si taktéž připomenout nově vzniklé internetové stránky či telefonní linky, jež umožňují komukoli nahlásit závadný obsah či podezřelý materiál na internetu se vyskytující.

Možnosti, jež by tedy vedly k prevenci anebo k odhalování této trestné činnosti, jsou, avšak je nutné je využít až na hranici daných možností. Zjistit názor veřejnosti, jak by bylo nejhodnější ji oslovit, co ji nejvíce zajímá či v jaké oblasti by si mohla představit svoji pomoc. Budoucnost dětí je plně v našich rukou.

Resumé

Diplomová práce je tvořena čtyřmi kapitolami, které čtenáře seznamují s komerčním sexuálním zneužíváním dětí a dále se zjištěnými poznatky znalosti veřejnosti související s touto problematikou

První kapitola pojednává o vývoji lidských práv a vývoji práv dítěte. Dále jsou zde obecně vymezeny pojmy „komerční sexuální zneužívání dětí“ a „sexuální zneužívání dětí“.

Druhá kapitola blíže informuje o jednotlivých formách komerčního sexuálního zneužívání dětí – dětská prostituce, dětská pornografie a obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužívání.

Třetí kapitola pojednává o vnitrostátních i mezinárodních snahách na poli boje proti všem formám komerčního sexuálního zneužívání dětí.

Čtvrtá kapitola přináší informace o průzkumném šetření, jež zjišťovalo znalosti a názor veřejnosti v souvislosti s problematikou komerčního sexuálního zneužívání dětí.

Smyslem práce bylo podat reálný obraz o dané problematice a boji s tímto celosvětovým problémem a poskytnout informaci o tom, jak jsou lidé naší společnosti a příslušníci ozbrojeného sboru České republiky informováni.

Anotace

DRŽMÍŠKOVÁ, Michaela. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání*. Brno: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2009. 78 s. Diplomová práce

Práce je zaměřena, jak již z názvu vyplývá na dětská práva, jejich vývoj a současný stav těchto práv, a to především v oblasti související s komerčním sexuálním zneužíváním. Nejde však jen o úpravu těchto práv na teoretické vnitrostátní úrovni, důležité je připomenout také množství mezinárodních smluv, které Česká republika podepsala a dále také ratifikovala. V textu práce je vymezen pojem komerčního sexuálního zneužívání dětí, k němuž patří dětská prostituce, dětská pornografie a také obchodování s dětmi za účelem sexuálního vykořisťování. Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání je dosti závažný celosvětový problém, se kterým se potýkají nejen rozvojové země, ale také země vycházející ze základních demokratických principů. Je jasné, že problémy související s ochranou dětských práv jsou v jednotlivých zemích rozlišné a tudíž vyžadují speciální přístupy jak na poli vhodného legislativního procesu, tak i na poli praxe. Problémem, který také dává vzniknout sexuálnímu vykořisťování dětí, je celkové ekonomické a sociální zázemí jednotlivých odpovědných osob. Ne nezajímavý je rovněž pohled na zákulisí finanční stránky této trestné činnosti, kdy zisky z bolesti dětí jsou obrovské. Je jasné, že pro úspěšné tažení proti lidem, kteří se jím živí a těží z komerčního sexuálního zneužívání dětí, je nutná a nezbytná mezinárodní spolupráce, a to jak jednotlivých vládních, tak i nevládních organizací. Průzkumné šetření bylo zaměřeno na zjištění, zda česká veřejnost zná problematiku komerčního sexuálního zneužívání dětí, ale i možnosti své pomoci.

Klíčová slova: lidská práva, práva dětí, komerční sexuální zneužívání dětí, prostituce, pornografie, obchodování s dětmi, Stockholmský a Jokohamský kongres

Annotation

DRŽMÍŠKOVÁ, Michaela. *Problems of children rights and commercial and sexual abusing*. Brno: The University of Tomas Baťa in Zlín, Faculty of humanistic studies, 2009. 78 s. Diploma thesis

The thesis is focused how is following from the title on children rights, theirs evolution and the current situation of this rights and especially in place related with commercial and sexual abusing. It is not just the form of these rights on theoretical internal level but however is necessary to mention also the quantity of international agreements, which signed Czech Republic and also ratify. In this work is specified the term commercial and sexual abusing of children, in this sphere includes children prostitution, children pornography and also trading with children for purpose of sexual exploitation. Children rights, commercial and sexual abusing problems are relevant global problem, not just underdeveloped countries but also the countries coming up from the basic democratic principles are struggling with. It is clear that the problems related to protection of children rights, they are in individual countries different and therefore requiring special accesses as in field of acceptable legislative process as well as in field of the practice. The problem which is also given to originate to sexual exploitation of children is the total economic and social rear of the individual responsible persons. Not interesting is also the view on backstage of the financial aspect of this criminal activity when the earnings from the suffer of children are giant. Is clear that for the successful fight against the people living and getting a profit from commercial and sexual abusing of children is necessary international cooperation namely particular political also the non-governmental organizations. Survey investigation was focused findings if the Czech public know the problematic of commercial and sexual abusing of children as well as possibilities of their help.

Key words: human rights, children rights, commercial and sexual abusing of children, prostitution, pornography, trading with children, Stockholm and Yokohama congress.

Seznam literatury

Zákony, vyhlášky, usnesení, sdělení

1. Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, Sběrka zákonů 1961, částka 65, s. 465-512
2. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, Sběrka zákonů 1961, částka 66, s. 513-576
3. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Sběrka zákonů 1993, částka 1, s. 1-16
4. Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, Sběrka zákonů 1993, částka 1, s. 17-24
5. Vyhláška č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Sběrka zákonů 1976, částka 23, s. 570-583
6. Usnesení vlády ČR ze dne 15. listopadu 2000 č. 1145 Návrh opatření k řešení problému souvisejících s prostitucí. [cit. 15.8.2008]. Přístup z: <http://web.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostitute2/usneseni.html>
7. Usnesení vlády ČR ze dne 21.července 2004 č. 718 ke Zprávě o plnění Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí (léta 2002-2004) a jeho aktualizaci na další období (léta 2004 až 2006)
8. Usnesení vlády ČR ze dne 16. srpna 2006 č. 949 k Národnímu plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006-2008
9. Sdělení č. 104/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte, Sběrka zákonů 1991, částka 22, s. 502-512
10. Sdělení č. 45/2003 Sb., sdělení ministerstva zahraničních věcí o přijetí Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte, Sběrka mezinárodních smluv 2003, částka 26, s. 1041-1055

Knižní publikace

11. ALLENDER, D. *Zraněné srdce (Jak se vyrovnat se sexuální zneužitím?)*. 1.vyd. Praha: Návrat domů, 2006. 256 s. ISBN 80-7255-141-8.
12. DELANEY, S. COTTERILL, C. *Psychosociálna rehabilitácia detí vystavených komerčnému sexuálnemu vykorisťovaniu*. Praha: Friedrich Ebert Stiftung; La Strada, 2002. 221 s.
13. DRŽMÍŠKOVÁ, M. *Ohrožení mravnosti a jiné sexuálně patologické praktiky (Aktuální stav v zamezení páchání této trestné činnosti)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2006. 78 s. Bakalářská práce.
14. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
15. GILLERNOVÁ, I. BURIÁNEK, J. *Základy společenských věd*. 2. vyd. Olomouc: Fortuna, 1998. 160 s. ISBN 80-7168-458-9.
16. GJURIČOVÁ, Š. KOCOURKOVÁ, J. KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 2000. 104 s. ISBN 80-7021-416-3.
17. MILFAIT, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. 1. vydání. Praha: Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-320-8.
18. MITLÖHNER, M. *Erotika a paragrafy*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. 136 s. ISBN 80-7169-691-9.
19. PÖTHE, P. *Dítě v ohrožení*. 1. vydání. Praha: G plus, 1996. 144 s. ISBN 80-901896-5-2.
20. ŘEHOŘ, A. *Metodické pokyny pro vypracování bakalářské a diplomové práce*. Brno: Institut mezioborových studií, 2008. 48 s.
21. VANÍČKOVÁ, E. *Dětská prostituce*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. 135 s. (Psyché). ISBN 80-247-1138-9.
22. VANÍČKOVÁ, E. KLOUBEK, M. *Komerční sexuální zneužívání dětí (Manuál pro lékaře)*. Praha: Česká společnost na ochranu dětí za finanční podpory Ministerstva

zdravotnictví ČR, 2006. 108 s. ISBN 80-239-6471-2.

Internetové zdroje

23. *Dětská prostituce prý není. Fakta také ne.* Aktuálně.cz. 7.3.2006. [cit. 20.8.2008].
Přístup z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/spolecnost/clanek.phtml?id=96856>
24. DUNOVSKÝ, J. HEJČ, K. MITLÖHNER, M. HANUŠOVÁ/ TLAČILOVÁ, J. *Problematika dětských práv v ČR s přihlédnutím k fenoménu komerčního sexuálního zneužívání dětí.* Ministerstvo zahraničních věcí: grant 50-02, [cit. 23.9.2008]. Přístup z:
<http://old.mzv.cz/wwwo/mzv/default.asp?id=25111&ido=13644&idj=1&amb=1>
25. HOLECOVÁ, S, BERANOVÁ, L. *Obchodování s dětmi se šíří světem.* Hospodářské noviny. 9.12.2004. [cit. 20.10.2008]. Přístup z: <http://hn.ihned.cz/c1-15329770-obchodovani-s-detmi-se-siri-svetem>
26. KARABEC, Z. *II. Světový kongres proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí.* Kriminálníka, čtvrtletník pro kriminálníckou teorii a praxi, ročník XXXV, číslo 2/2002. [cit. 20.10.2008]. Přístup z:
http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2002/02_02/karabec.html
27. KASÍK, P. *Dětské porno zničí celý život. Dokážeme se bránit?* iDnes.cz. 24.1.2008. [cit. 20.8.2008]. Přístup z: http://technet.idnes.cz/detske-porno-znici-cely-zivot-dokazeme-se-branit-f6a-/sw_internet.asp?c=A080123_115426_sw_internet_pka
28. *Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu.* Institut pro kriminologii a sociální prevenci: Praha. 2001. [cit. 20.11.2008]. Přístup z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/konvence_osn.pdf
29. MÁŠLOVÁ, A. *UNICEF bojuje s dětskou prostitucí.* Lidové noviny a.s. 17.12.2001. [cit. 20.8.2008]. Přístup z:
<http://www.bbc.co.uk/czech/lupasvet/334.shtml>. ISSN 1213-1385

30. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Národní zpráva o rodině . Ministerstvo práce a sociální věcí: 2004. 224 s. [cit. 20.8.2008]. Přístup z http://www.mpsv.cz/files/clanky/899/zprava_b.pdf
31. *Obchod s lidmi – Popis situace v obchodu s lidmi*. Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 20.10.2008]. Přístup z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-popis-situace-v-obchodu-s-lidmi-979350.aspx>
32. *Práva dětí – teorie a praxe – tematická příloha*. Informační centrum neziskových organizací: Grantis, 2002, č.6 . [cit. 20.8.2008]. Přístup z: <http://neziskovky.cz/cz/neziskovky-cz/>
33. PROCHÁZKOVÁ, L. *Rodiče pobouřil snímek nahého dítěte*. Mladá fronta dnes, 2004. [cit. 20.8.2008]. Přístup z: http://zpravy.idnes.cz/krimi.asp?r=krimi&c=A040622_084510_krimi_jpl
34. *Regulace pornografie, analýza problému*. Adlatus, 2004. [cit.15.8.2005] Přístup z: http://adlatus.wz.cz/regulace_pornografie.html
35. Sborník z konference pořádané organizacemi Friedrich Ebert Stiftung, La Strada, Karo a Enya ve dnech 6.-7.listopadu 2001. Česká republika: Friedrich Ebert Stiftung, 2002. 119 s. [cit. 23.9.2008] Přístup z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/sbornik.pdf
36. UZEL, R. *Pornografie po americku*. [cit. 20.8.2008]. Přístup z <http://www.nakrizovatce.cz/index.php?clanek=287&rubrika=3>
37. *V Česku přibývá dětské prostituce*. Lidové noviny a.s. 20.12.2007. [cit. 20.8.2008]. Přístup z: http://www.lidovky.cz/v-cesku-pribyva-detske-prostituce-d52-/ln_domov.asp?c=A071220_192717_ln_domov_blh. ISSN 1213-1385
38. *V USA kvete dětská prostituce. FBI zatkla přes 300 lidí*. Aktuálně.cz. 26.6.2008. [cit. 20.8.2008]. Přístup z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/amerika/clanek.phtml?id=609212>
39. VACA, J. *Tisíce Čechů si prohlížejí dětské porno. Půjde po nich policie*. iDnes.cz. 24.1.2008. [cit. 20.8.2008]. Přístup z: [http://zpravy.idnes.cz/tisice-cechu-si-](http://zpravy.idnes.cz/tisice-cechu-si)

prohlizeji-detske-porno-pujde-po-nich-policie-ptt-
/domaci.asp?c=A080124_074711_domaci_jan

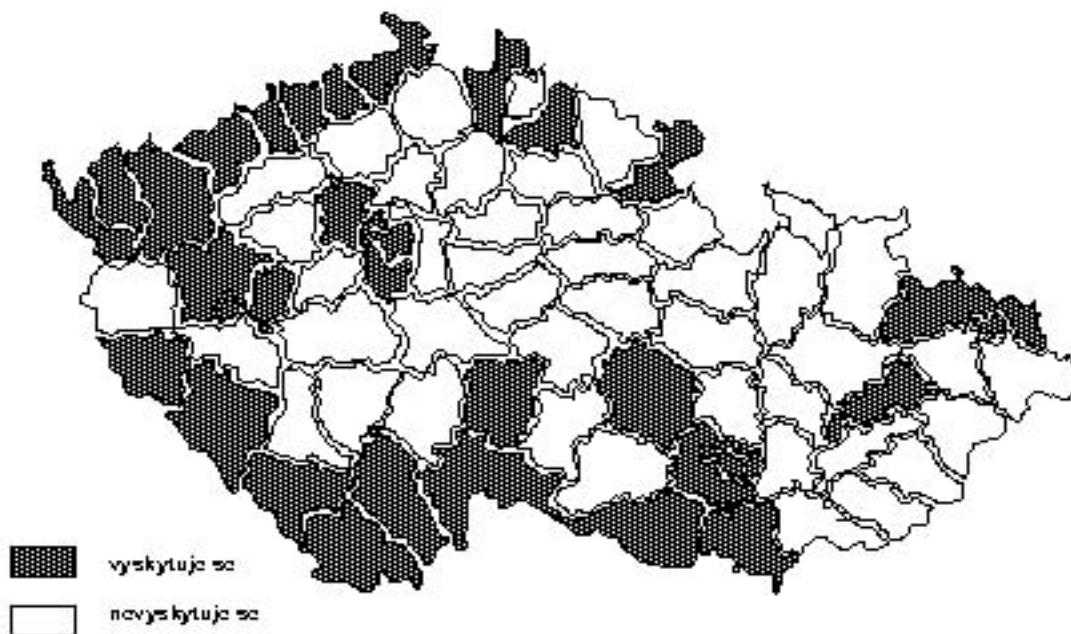
40. ZVĚŘINA, J. *Pohlavní zneužívání dětí*. [cit. 20.8.2008]. Dostupný z:
<http://lege.cz/archiv/pedozverina.htm>
41. <http://www.detskaprava.cz/index.asp>
42. <http://www.helcom.cz/>
43. <http://www.mvcr.cz/>
44. <http://www.portal.justice.cz/>
45. <http://www.wikipedia.cz/>

Seznam příloh

1. Mapa výskytu pouliční a silniční prostituce
2. Mapa rozmístění erotických podniků v okresech ČR
3. Graf počtu přijatých oznámení týkající se internetové kriminality zaznamenané na internethotline
4. Dotazník
5. Graf zpracovaných dat
6. Graf zpracovaných dat - otázka č. 1
7. Graf zpracovaných dat - otázka č. 2
8. Graf zpracovaných dat - otázka č. 3
9. Graf zpracovaných dat - otázka č. 4
10. Graf zpracovaných dat - otázka č. 5
11. Graf zpracovaných dat - otázka č. 6
12. Graf zpracovaných dat - otázka č. 7
13. Graf zpracovaných dat - otázka č. 8
14. Graf zpracovaných dat - otázka č. 9
15. Graf zpracovaných dat - otázka č. 10
16. Graf zpracovaných dat - otázka č. 11
17. Graf zpracovaných dat - otázka č. 12

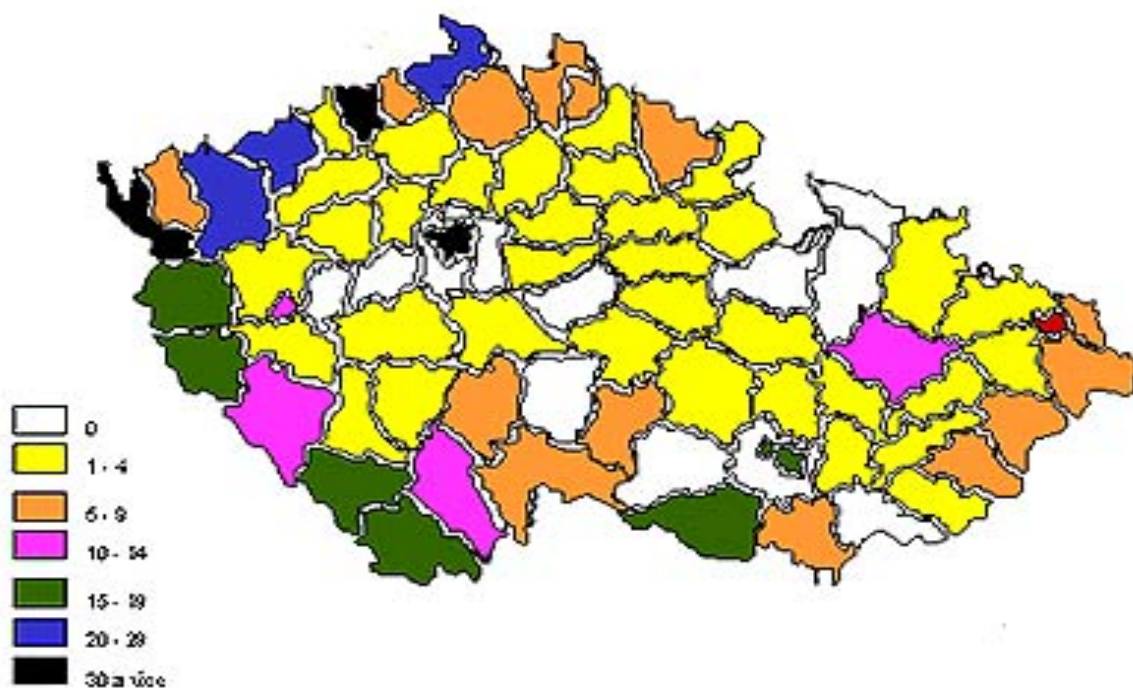
Příloha č. 1 Mapa výskytu pouliční a silniční prostituce

Výskyt pouliční a silniční prostituce v okresech ČR

Příloha č. 2 Mapa rozmístění erotických podniků v okresech ČR

Rozmístění erotických podniků v okresech ČR

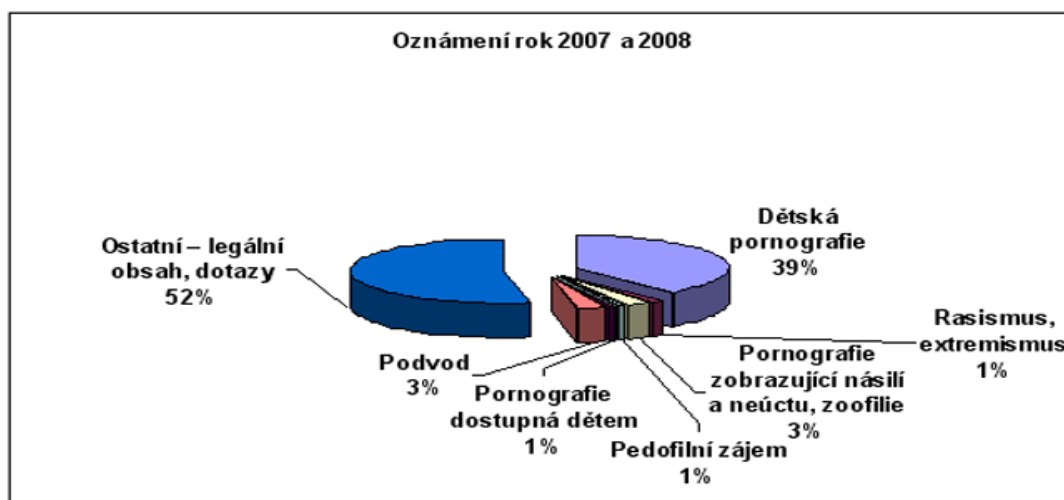
Příloha č. 3 Graf počtu přijatých oznámení týkající se internetové kriminality zaznamenané na Internet Hotline

Statistiky Internet Hotline - souhrn rok 2007 a 2008

Všechna přijatá oznámení (1)	1584
Nevhodné adresy aktivně vyhledané Hotline	131
Posláno policii	818
Posláno jiným Hotline	372

Typ obsahu:

Dětská pornografie	668
Rasismus, extremismus	17
Pornografie zobrazující násilí a neúctu k člověku, zoofilie	51
Pedofilní zájem	13
Pornografie dostupná dětem	9
Podvod	53
Ostatní - legální obsah, dotaz	904

Příloha č. 4 Dotazník

Vážené dámy, vážení pánové,

dostává se Vám do rukou dotazník, jehož informace budou použity a zpracovány do závěrečné diplomové práce oboru sociální práce Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Institut mezioborových studií Brno. Téma práce je „Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání“. Budu ráda, když na níže uvedené otázky odpovíte, co možná nejpravdivěji a dle svého osobního názoru vyberete tu odpověď, jež je Vašemu názoru nejbližší. Z nabídky odpovědí zatrhněte pouze jednu jedinou. Dotazník je anonymní, nejde o zjišťování a vyhodnocování názoru konkrétní osoby, ale důležitý je zde názor dotázané veřejnosti.

Za spolupráci Vám děkuje Michaela Držmišková.

Část I.

1. Jste a) muž
b) žena
2. Věk a) 18-35
b) 36-45
c) 46-60
d) 61 a více
3. Máte dítě a) ano
b) ne
4. Jste příslušníkem PČR a) ano
b) ne

Část II.

1. Když se řekne „dětská pornografie“, co přesně si představíte? Jak podle Vás vypadá zobrazení, které již považujete za tento druh pornografie?
 - a) za tuto považuji jakékoli zobrazení, které dokáže v člověku vzbudit sexuální vzrušení

- b) za dětskou pornografii považují již akty nahých dětí
- c) za dětskou pornografii považují zobrazení dítěte s pohledem na jeho pohlavní orgány
- d) za dětskou pornografii považují zobrazení nahých dětí společně s nahými dospělými, při vzájemném dotýkání či jiném osobním kontaktu, či navzájem se dotýkajících se nahých dětí
- e) za dětskou pornografii považují zobrazení detailů pohlavních orgánů dospělých a dětí při některé sexuální praktice

2. Myslíte si, že zákony České republiky na ochranu práv dětí v oblasti komerčního sexuálního zneužívání jsou dostačující (prostituce, pornografie a obchod s dětmi)?

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano, určité drobné úpravy v některých oblastech by to určitě chtělo, ale jinak jsou práva dětí dostatečně ochráněna
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne, zákony koncipované na ochranu práv dítěte v České republice nejsou dostačující
- e) nevím

3. Myslíte si, že ochrana práv dětí před komerčním sexuálním zneužíváním je v praxi je dostačující?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

4. Dle nejrůznějších studií a odborných článků je pedofil člověk, který má rád děti, těm však nechce ubližovat, chce jim být nablízku, dělat jim radost atd. Jen ve velmi malém procentu se stane, že pedofil zneužije či jinak ublíží dítěti. Mnohem častěji se stává, že dítěti fyzicky či psychicky ublíží např. osoba zabývající se výrobou pornografie, než pedofil sám. Souhlasíte se současnou změnou trestního zákona hovořící o trestnosti přechovávání dětské pornografie?

- a) rozhodně ano, některým věcem je lépe předcházet jakýmkoli prostředky, je možné, že čím více bude pedofil sledovat dětskou pornografii tím více bude chtít mít vlastní zkušenost a mohlo by se stát, že nějakému dítěti opravdu někdy ublíží
- b) spíše ano, konečně bude moci policie zasáhnout proti pedofilům, jež nepřímou podporují výrobu dětské pornografie
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne, není možné omezovat na základních právech a svobodách někoho, kdo se žádného pro společnost nebezpečného jednání nedopustil, mohl by to být precedens pro případné další omezování lidských práv a svobod
- e) nevím

5. Co si představujete pod pojmem komerční sexuální zneužívání?

- a) použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturáliích mezi dítětem a zákazníkem, dítětem a prostředníkem nebo dítětem a agentem nebo jinými, kteří vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely
- b) .. nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá
- c) nevím

6. Setkali jste se ve vašem okolí, dle Vašeho mínění s komerčně sexuálně zneužívaným dítětem?

- a) ano
- b) ne

7. Jak se podle vás chová komerčně sexuálně zneužívané dítě?

- a) takovéto dítě je bezmocné, nedisponující žádnou mocí, nemající žádnou sílu odvrátit danou skutečnost, dítě je uzavřené, nepřátelské, bývá stydlivé, huře oblečeno, nedostává peníze
- b) takovéto dítě má určitou moc a může s ní disponovat, své emoce vyjadřuje. Nemá před svými kamarády tajemství, svým okolím je vnímáno jako dobré. Je velmi dobře oblečené, mající a dostávající peníze, není stydlivé a necítí rozpaky.
- c) nevím

8. Je podle Vás správné, že člověk mající doma druh pro něj stimulující pornografie se tímto jednáním bude dopouštět trestného činu?

- a) rozhodně je to správné
- b) spíše je to správné
- c) spíše do není správné
- d) rozhodně to není správné
- e) nevím

9. Máte – li děti či kdyby jste někdy měl děti, hovořil by jste s nimi o možném nebezpečí komerčního sexuálního zneužívání dětí a jeho podobách?

- a) rozhodně ano, je důležité, aby děti věděly s čím se můžou setkat a jak by měly reagovat
- b) spíše ano, ale jen opravdu okrajově, takovéto věci by měla dělat škola a jiné případné další státní organizace
- c) spíše ne, už tak je všude slyšet o různých špatných věcech, proč děti ještě více stresovat a brát jim mládí
- d) rozhodně ne, nepovažuji to za důležité

10. Kdyby Vás nějaké dítě požádalo o pomoc a svěřilo se Vám s tímto svým problémem, co by jste udělali?

- a) smažil(a) bych se dítě nasměrovat na nejbližší policejní služebnu
- b) poradil(a) bych dítěti zavolat na nějakou krizovou linku
- c) sám(a) bych se ujal(a) situace a o celé věci informoval(a) policii
- d) určitě bych se nejprve spojil(a) s rodiči dítěte
- e) nevím

11. Myslíte si, že komerční sexuální zneužívání je v České republice častým jevem v porovnání s ostatními zeměmi?

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano
- c) určitě ne, myslím, že tento druh trestné činnosti se v česku takřka nevyskytuje

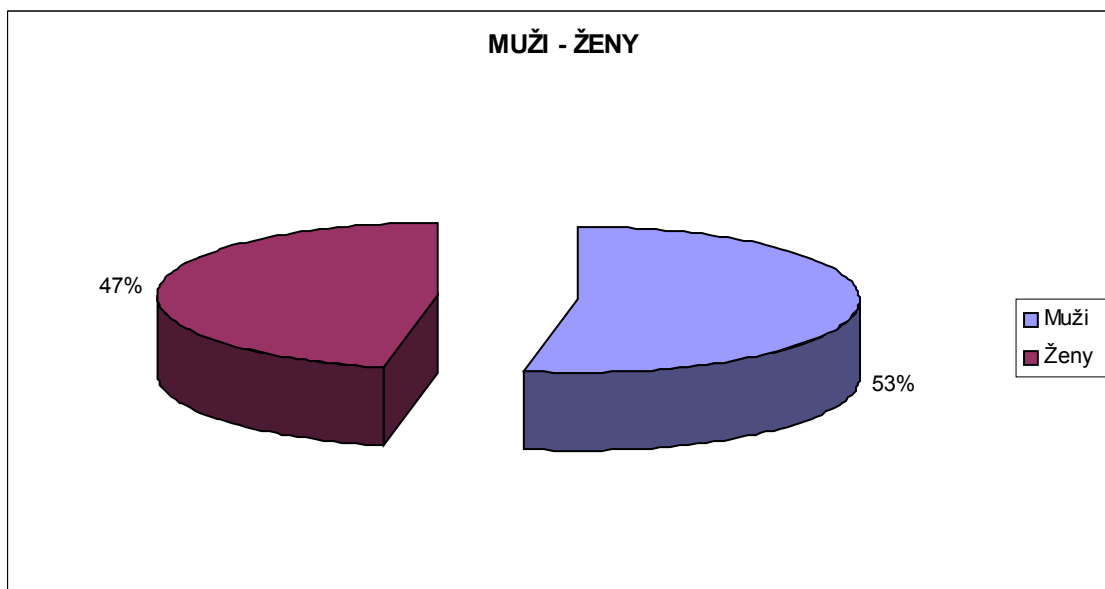
d) nevím

12. Víte o existujícím problému komerčního sexuálního zneužívání, víte, kde by jste hledal pomoc, víte jak pomoci, jak vypadá oběť, jak se chová nebo jaké jsou možnosti pomoci jí?

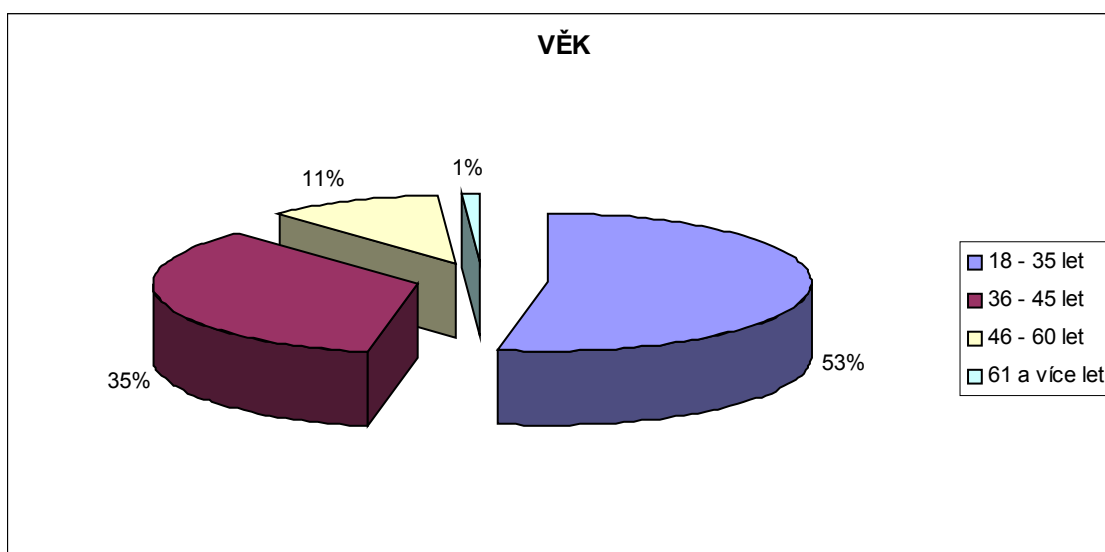
- a) rozhodně ano
- b) spíše ano, o celé věci něco vím
- c) spíše ne, o celé věci toho moc nevím
- d) určitě ne o takové věci se nezajímám

Příloha č. 5 Graf zpracovaných dat

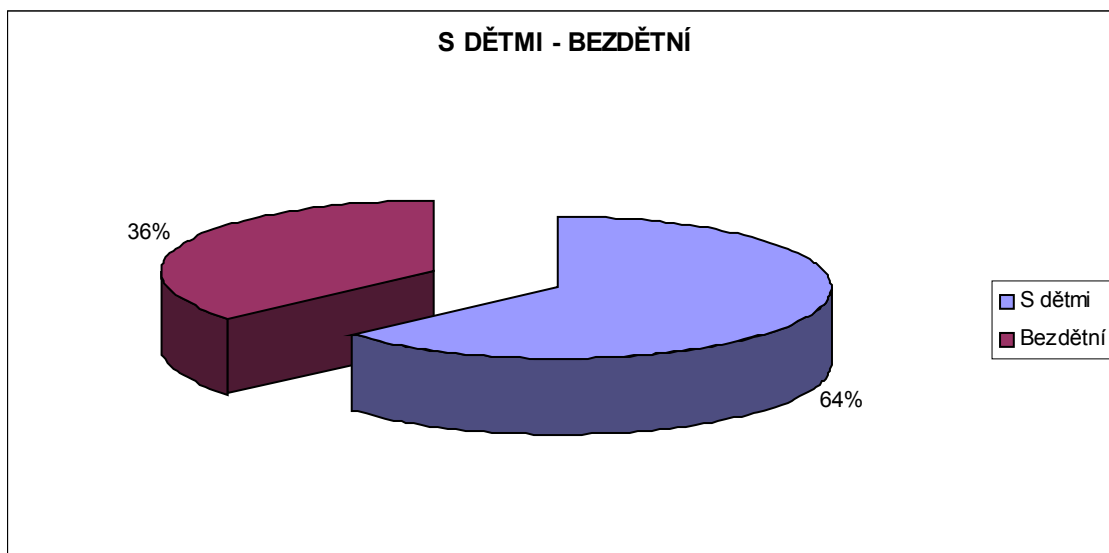
Dotazník vyplnilo celkem 102 respondentů, z nichž bylo celkem 48 žen a 54 mužů.

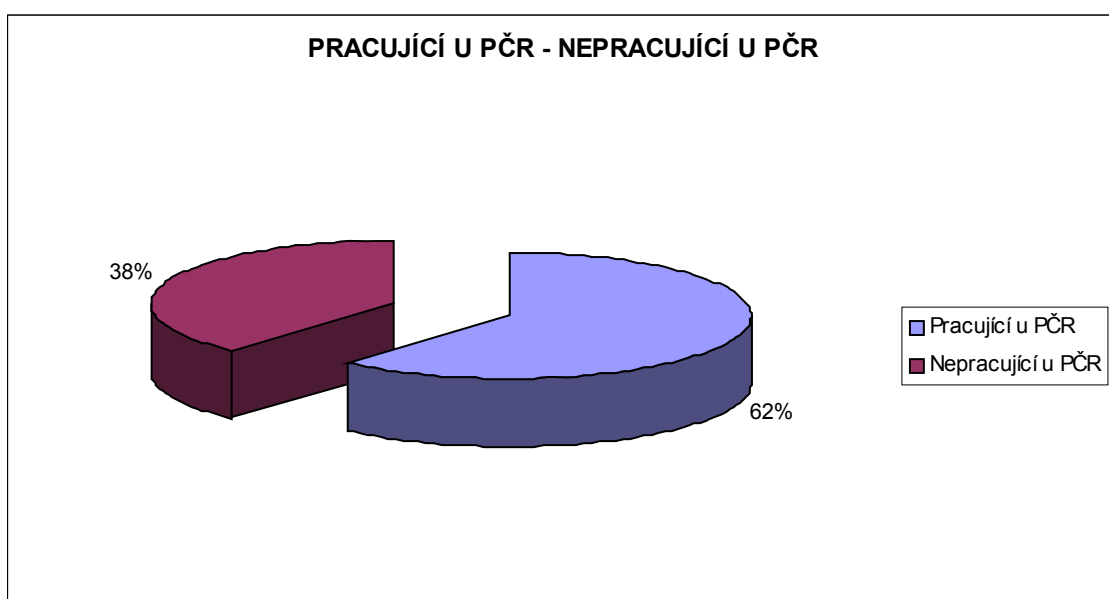
Dotazník vyplnilo celkem 102 respondentů, z nichž bylo celkem 54 ve věku 18 – 35 let, 36 ve věku 36 - 45 let, 11 ve věku 46 – 60 let a 1 respondent byl ve věku 61 let a více.

Dotazník vyplnilo celkem 102 respondentů, z nichž bylo celkem 65, kteří mají děti a 37, kteří děti nemají.

Dotazník vyplnilo celkem 102 respondentů, z nichž bylo celkem 63 pracujících u Policie ČR a 39 nepracujících u ozbrojeného sboru PČR.

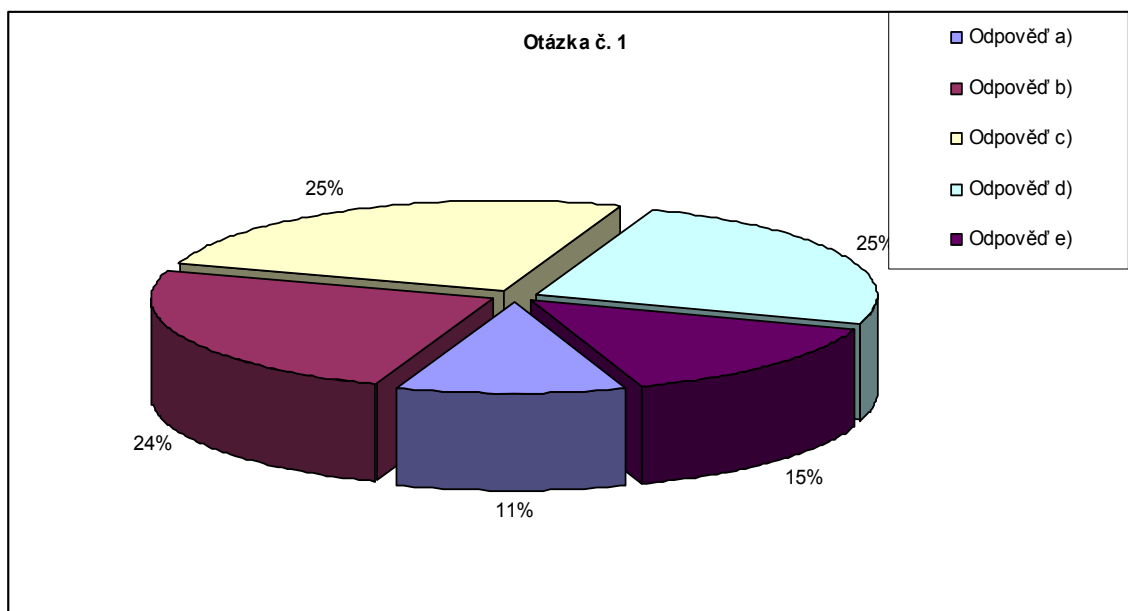

Příloha č. 6 Graf zpracovaných dat – otázka č. 1

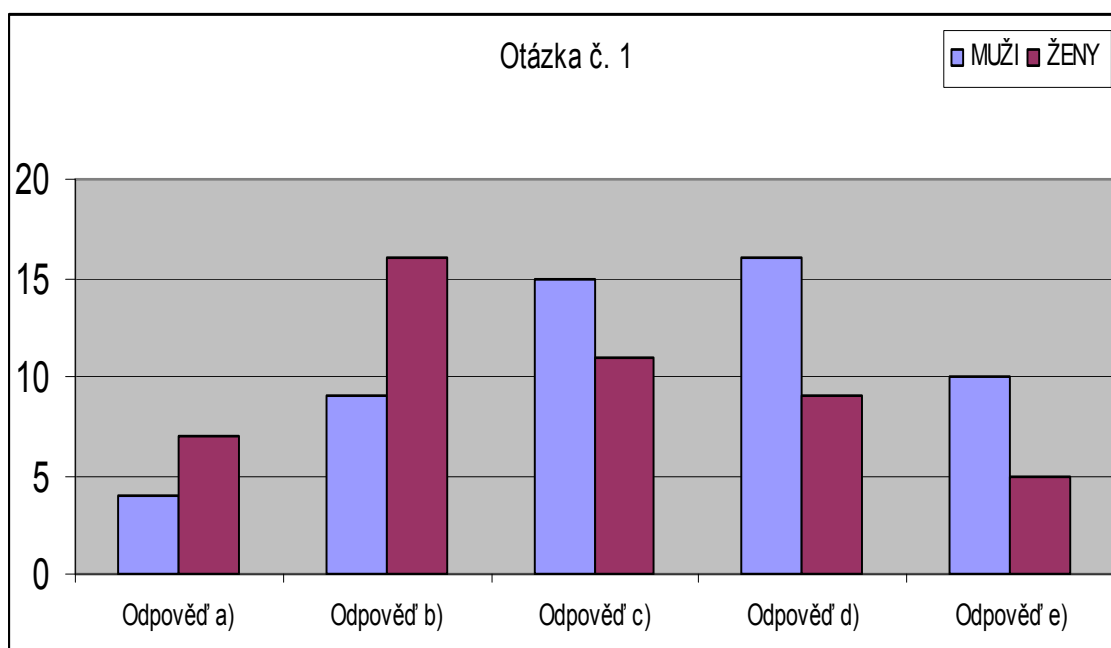
Když se řekne „dětská pornografie“, co přesně si představíte? Jak podle Vás vypadá zobrazení, které již považujete za tento druh pornografie?

- a) za tuto považují jakékoli zobrazení, které dokáže v člověku vzbudit sexuální vzrušení
- b) za dětskou pornografii považují již akty nahých dětí
- c) za dětskou pornografii považují zobrazení dítěte s pohledem na jeho pohlavní orgány
- d) za dětskou pornografii považují zobrazení nahých dětí společně s nahými dospělými, při vzájemném dotýkání či jiném osobním kontaktu, či navzájem se dotýkajících se nahých dětí
- e) za dětskou pornografii považují zobrazení detailů pohlavních orgánů dospělých a dětí při některé sexuální praktice

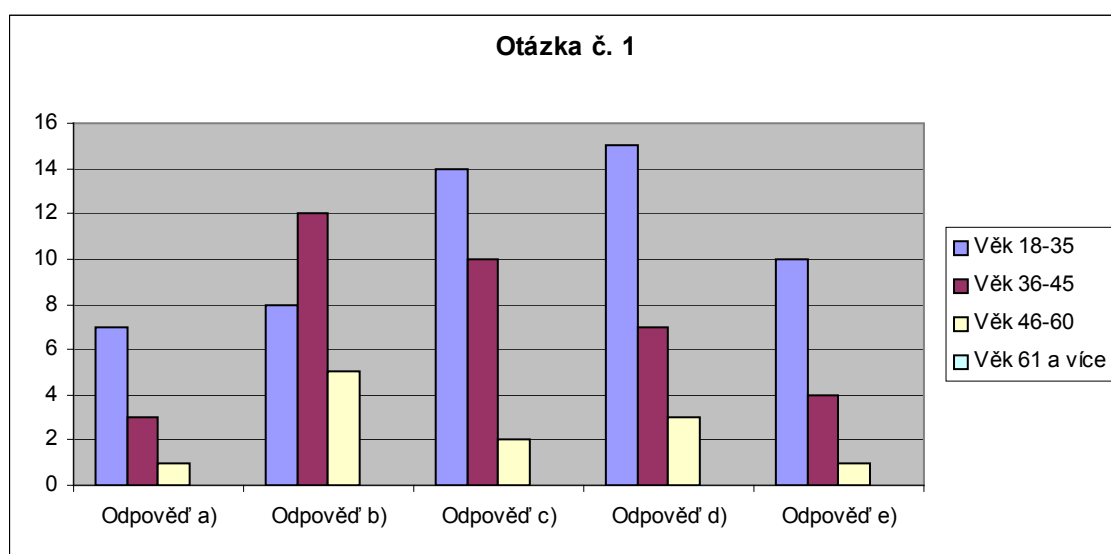
Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

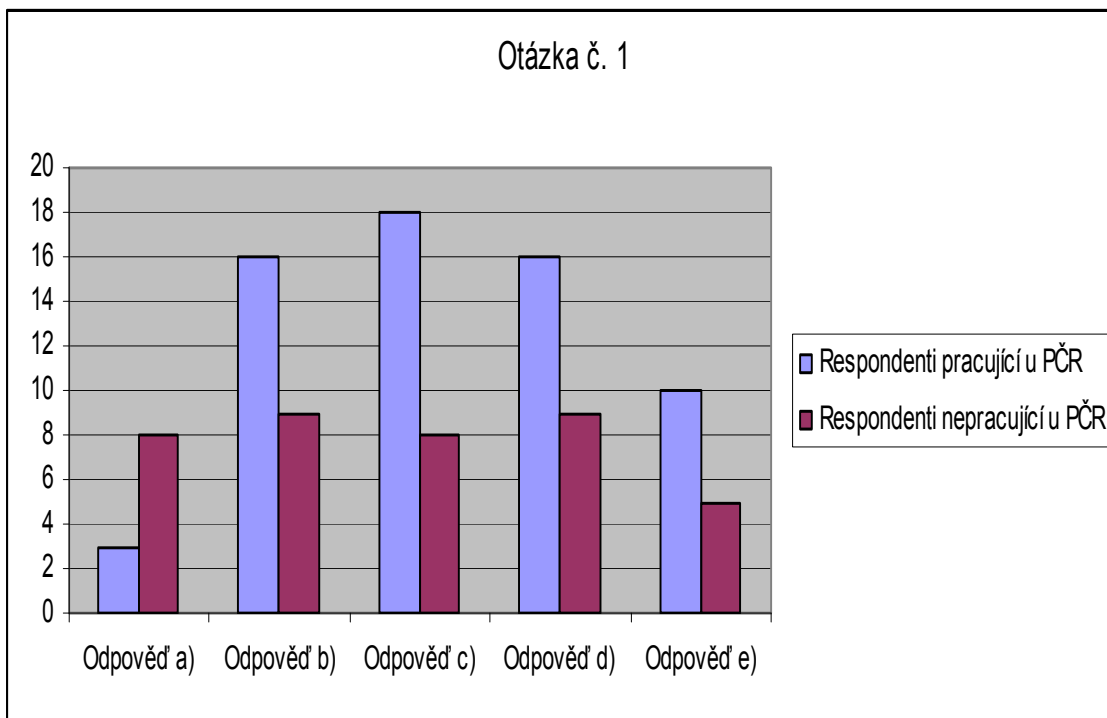
Graf odpovědí na otázku č. 1, kdy jako kritérium bylo zvoleno pohlaví dotázaných.

Graf odpovědí na otázku č. 1, kdy jako kritérium byl zvolen věk respondenta.

Graf odpovědí na otázku č. 1, kdy jako kritérium bylo zvoleno, zda je respondent příslušníkem PČR.

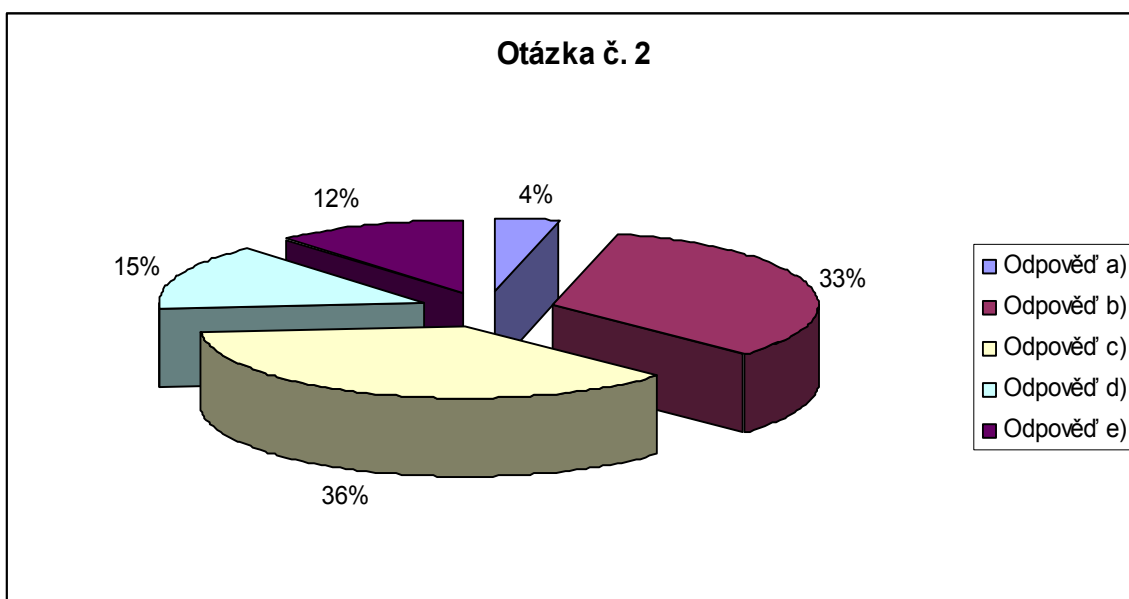

Příloha č. 7 Graf zpracovaných dat – otázka č. 2

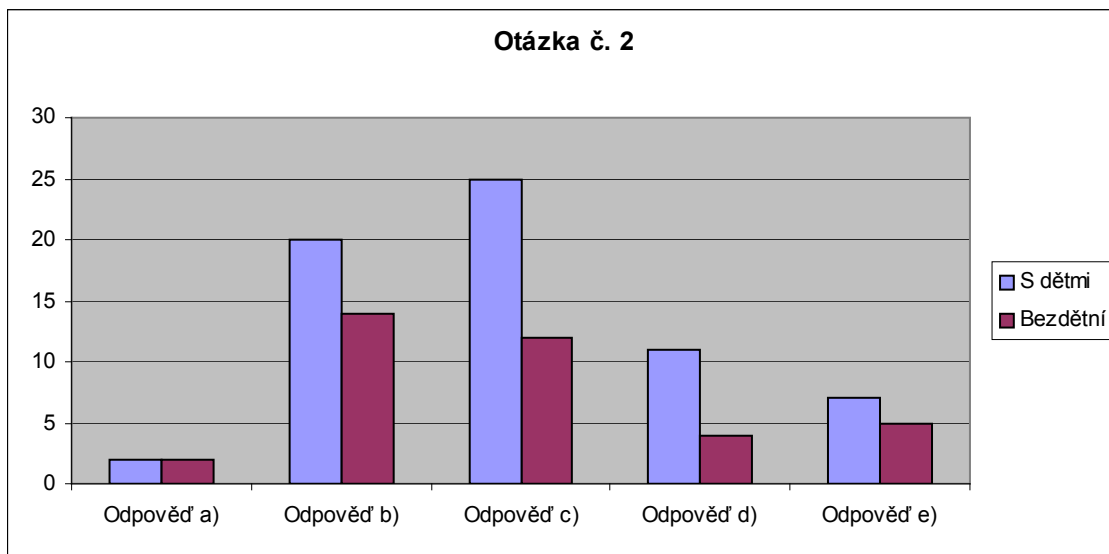
Myslíte si, že zákony České republiky na ochranu práv dětí v oblasti komerčního sexuálního zneužívání jsou dostačující (prostituce, pornografie a obchod s dětmi)?

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano, určité drobné úpravy v některých oblastech by to určitě chtělo, ale jinak jsou práva dětí dostatečně ochráněna
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne, zákony koncipované na ochranu práv dítěte v České republice nejsou dostačující
- e) nevím

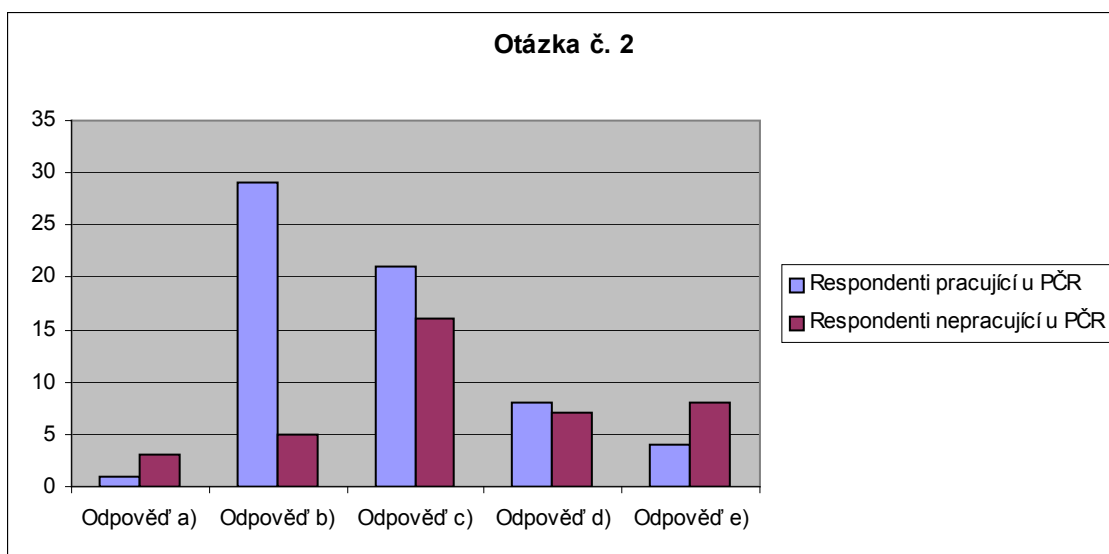
Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

Graf odpovědí na otázku č. 2, kdy jako kritérium bylo zvoleno to, zda respondent má nebo nemá dítě.

Graf odpovědí na otázku č. 2, kdy jako kritérium bylo zvoleno, zda je respondent příslušníkem PČR.

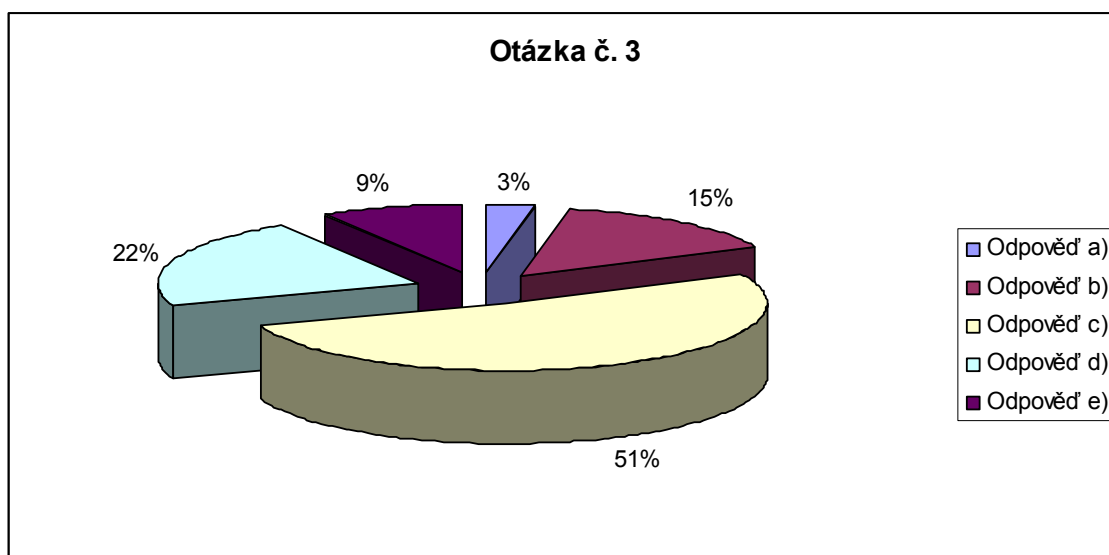

Příloha č. 8 Graf zpracovaných dat – otázka č. 3

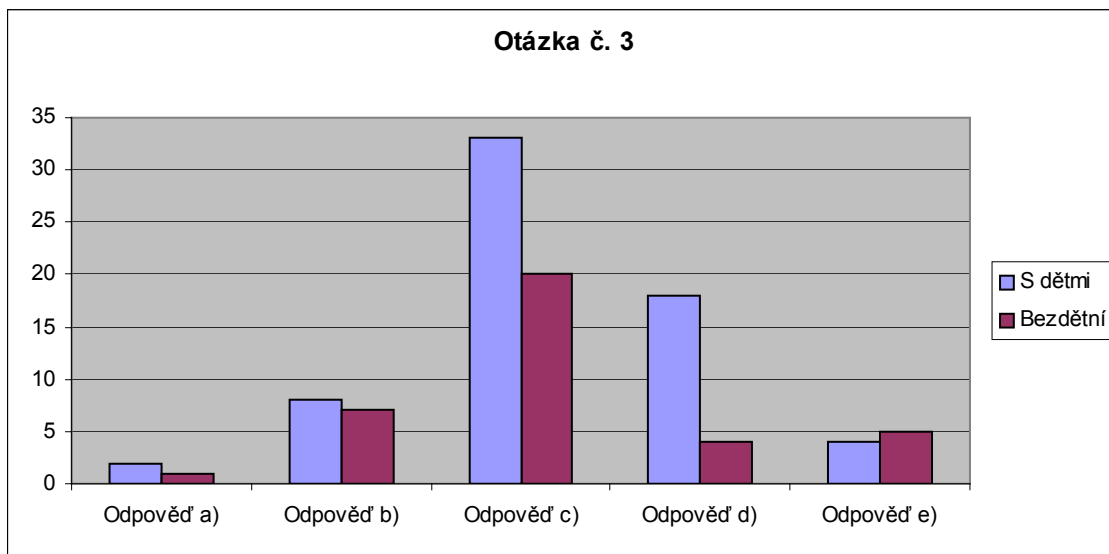
Myslíte si, že ochrana práv dětí před komerčním sexuálním zneužíváním je v praxi dostatečující?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

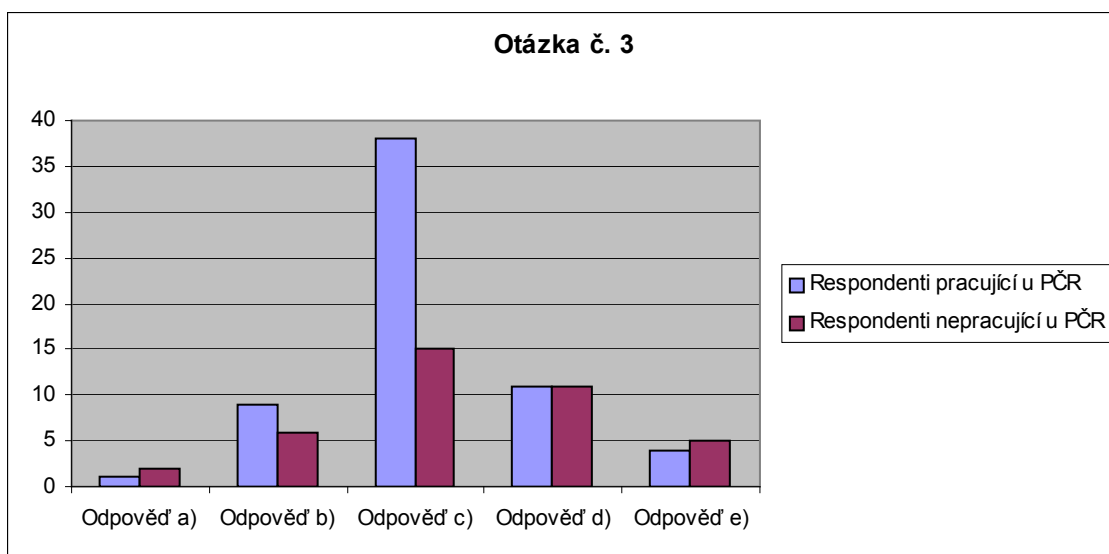
Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

Graf odpovědí na otázku č. 3, kdy jako kritérium bylo zvoleno to, zda respondent má nebo nemá dítě.

Graf odpovědí na otázku č. 3, kdy jako kritérium bylo zvoleno, zda je respondent příslušníkem PČR.

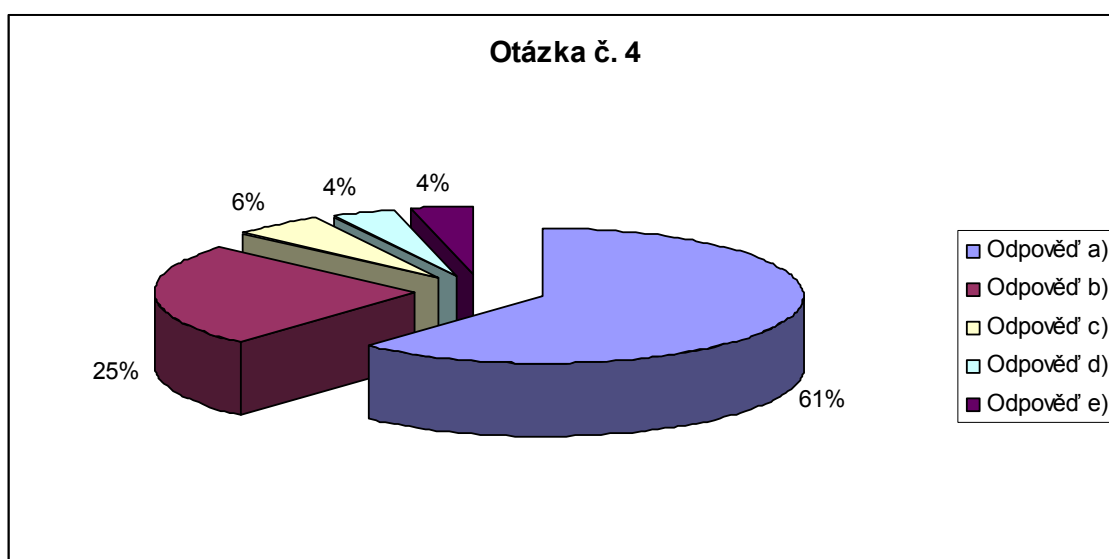

Příloha č. 9 Graf zpracovaných dat – otázka č. 4

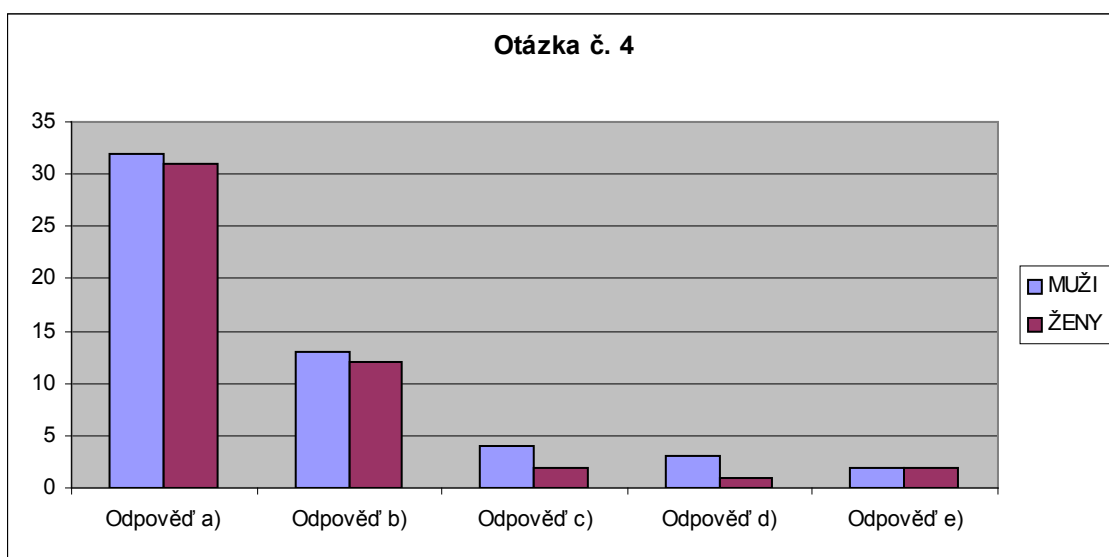
Dle nejrůznějších studií a odborných článků je pedofil člověk, který má rád děti, těm však nechce ubližovat, chce jim být nablízku, dělat jim radost atd. Jen ve velmi malém procentu se stane, že pedofil zneužije či jinak ublíží dítěti. Mnohem častěji se stává, že dítěti fyzicky či psychicky ublíží např. osoba zabývající se výrobou pornografie než pedofil sám. Souhlasíte se současnou změnou trestního zákona hovořící o trestnosti přechovávání dětské pornografie?

- a) rozhodně ano, některým věcem je lépe předcházet jakýmkoli prostředky, je možné, že čím více bude pedofil sledovat dětskou pornografii tím více bude chtít mít vlastní zkušenost a mohlo by se stát, že nějakému dítěti opravdu někdy ublíží
- b) spíše ano, konečně bude moci policie zasáhnout proti pedofilům, jež nepřímo podporují výrobu dětské pornografie
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne, není možné omezovat na základních právech a svobodách někoho, kdo se žádného pro společnost nebezpečného jednání nedopustil, mohl by to být precedens pro případné další omezování lidských práv a svobod
- e) nevím

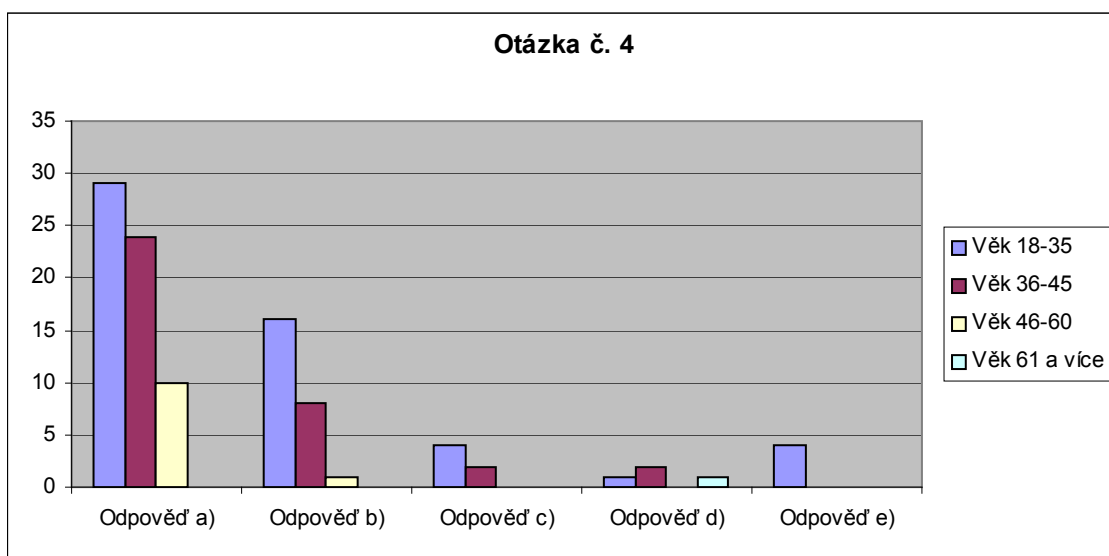
Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

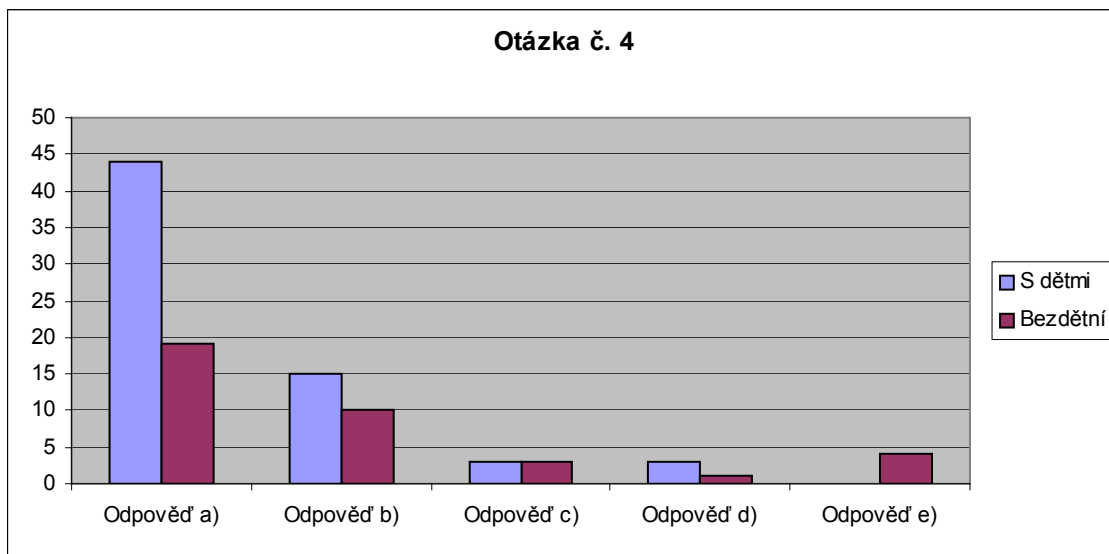
Graf odpovědí na otázku č. 4, kdy jako kritérium bylo zvoleno pohlaví dotázaných.

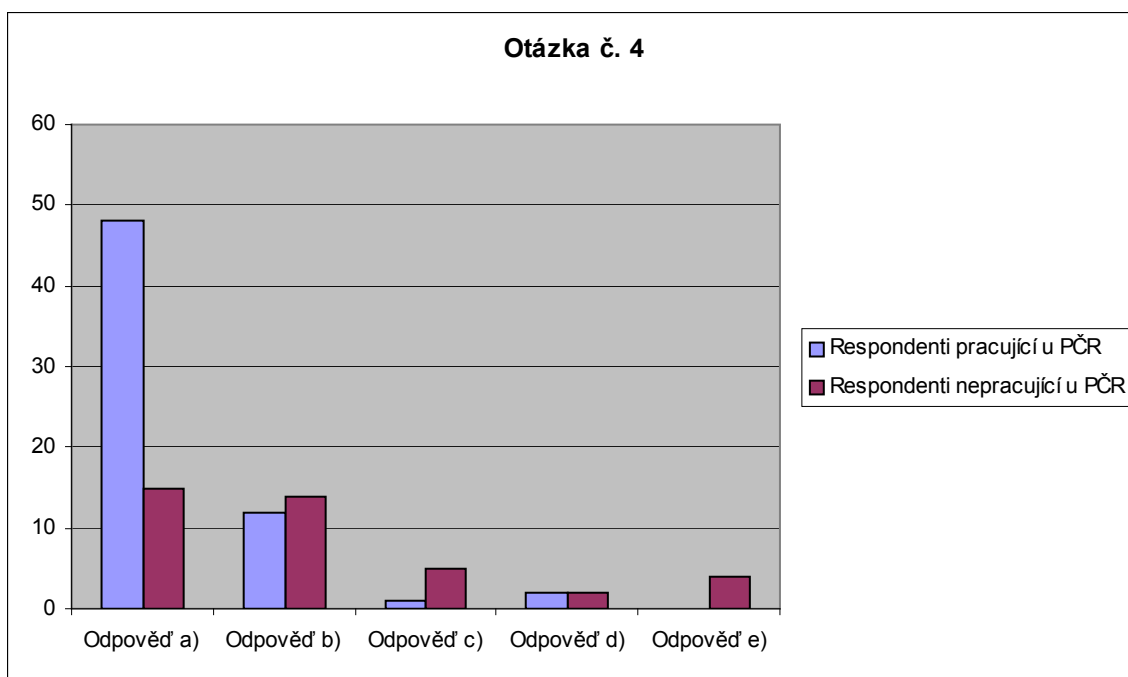
Graf odpovědí na otázku č. 4, kdy jako kritérium byl zvolen věk respondenta.

Graf odpovědí na otázku č. 4, kdy jako kritérium bylo zvoleno to, zda respondent má nebo nemá dítě.

Graf odpovědí na otázku č. 4, kdy jako kritérium bylo zvoleno, zda je respondent příslušníkem PČR.

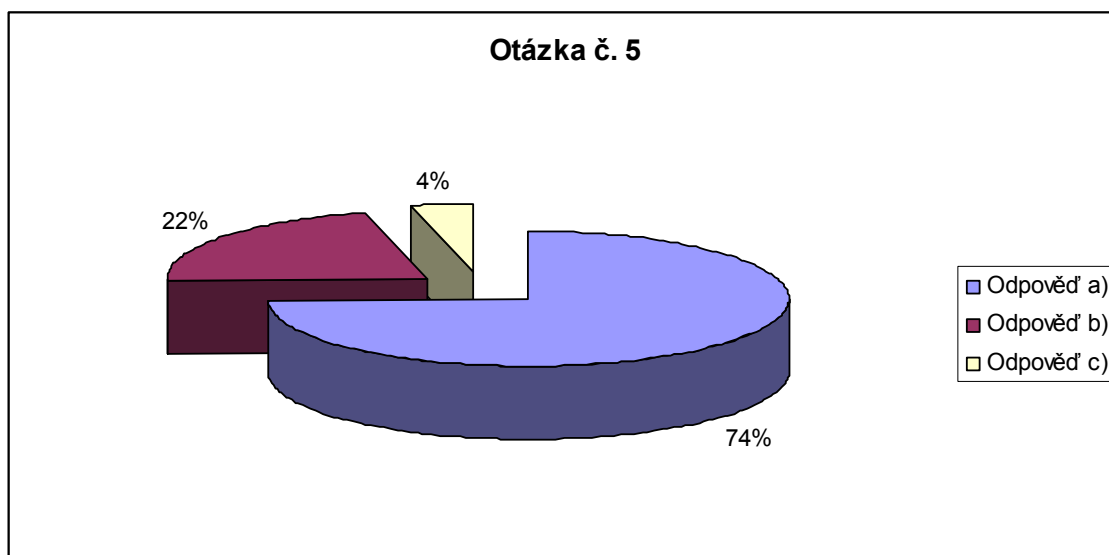

Příloha č. 10 Graf zpracovaných dat – otázka č. 5

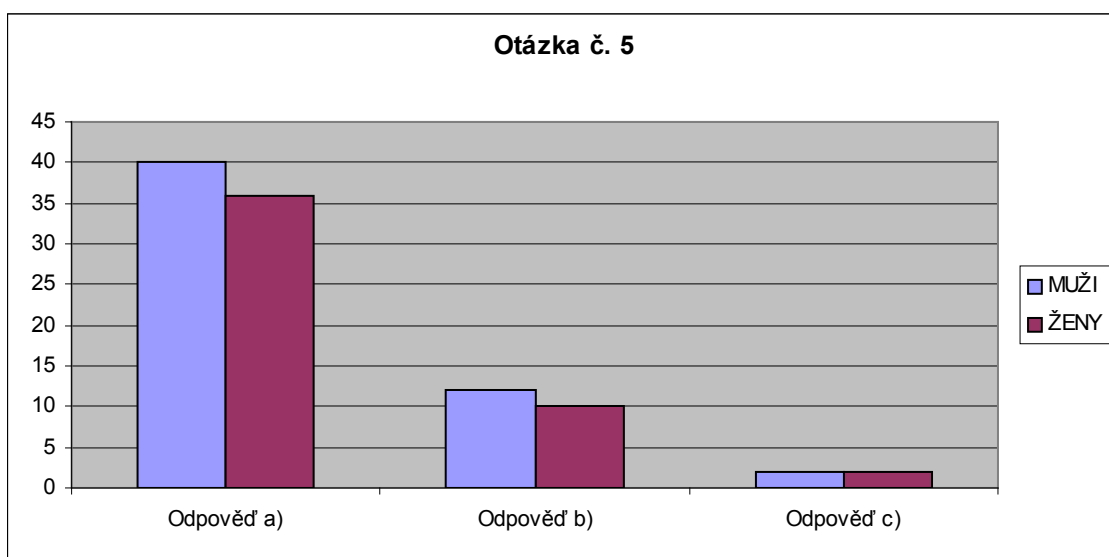
Co si představujete pod pojmem komerční sexuální zneužívání dětí?

- a) použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturáliích mezi dítětem a zákazníkem, dítětem a prostředníkem nebo dítětem a agentem nebo jinými, kteří vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely
- b) .. nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá
- c) nevím

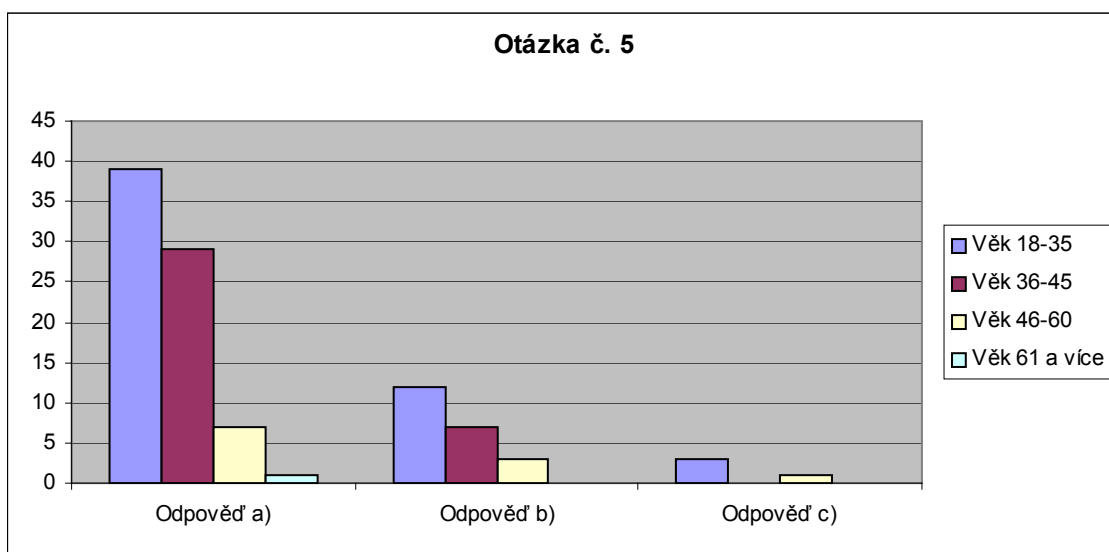
Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

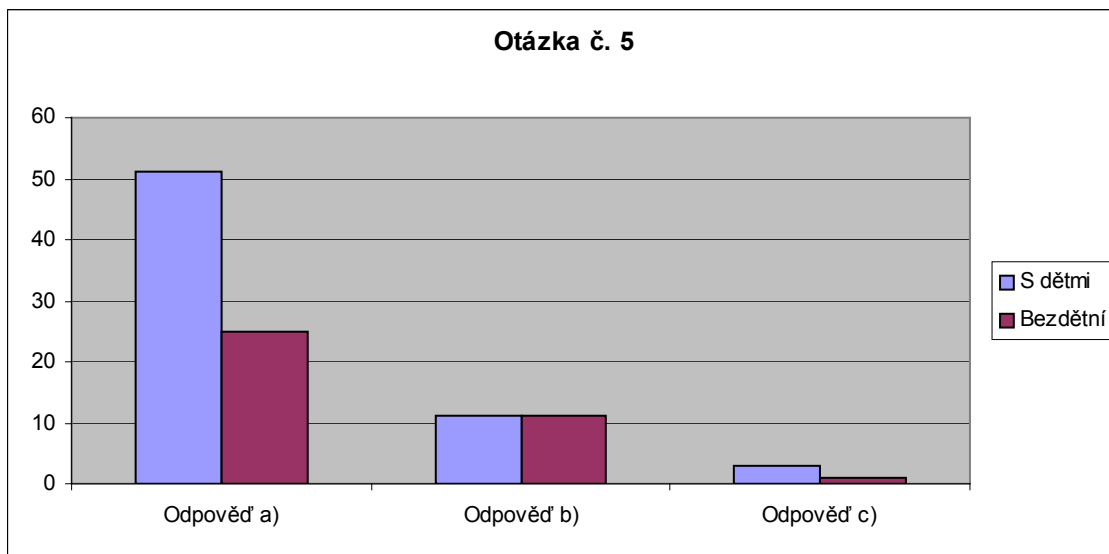
Graf odpovědí na otázku č. 5, kdy jako kritérium bylo zvoleno pohlaví dotázaných.

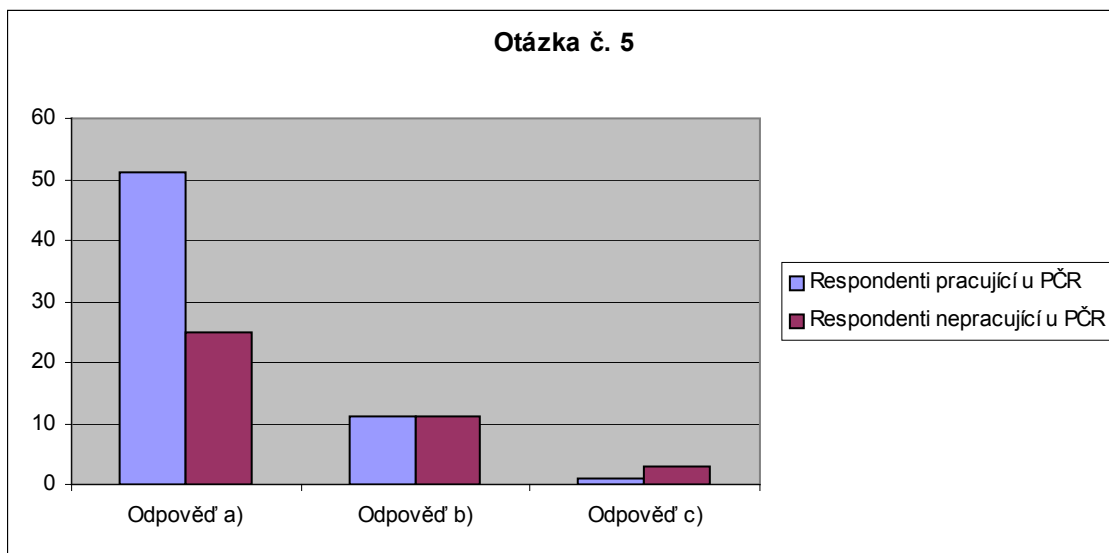
Graf odpovědí na otázku č. 5, kdy jako kritérium byl zvolen věk respondenta.

Graf odpovědí na otázku č. 5, kdy jako kritérium bylo zvoleno to, zda respondent má nebo nemá dítě.

Graf odpovědí na otázku č. 5, kdy jako kritérium bylo zvoleno, zda je respondent příslušníkem PČR.

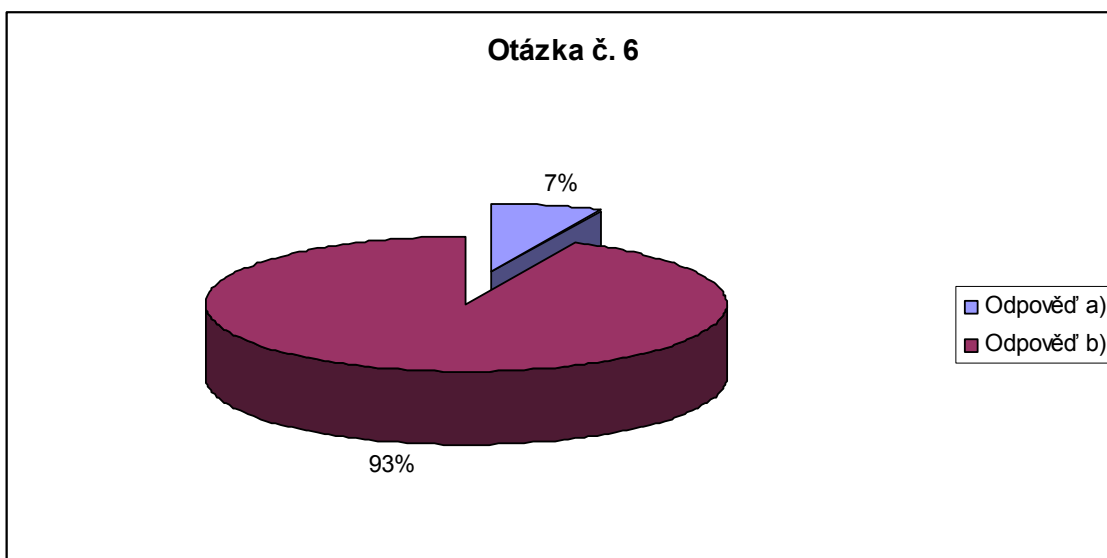

Příloha č. 11 Graf zpracovaných dat – otázka č. 6

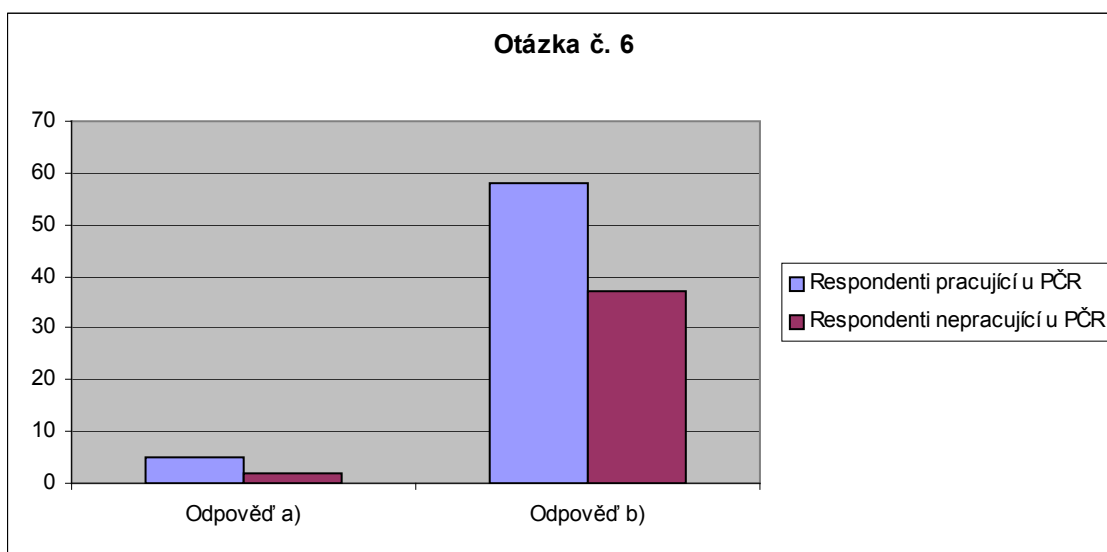
Setkali jste se ve vašem okolí, dle Vašeho mínění s komerčně sexuálně zneužívaným dítětem?

- a) ano
- b) ne

Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

Graf odpovědí na otázku č. 6, kdy jako kritérium bylo zvoleno, zda je respondent příslušníkem PČR.

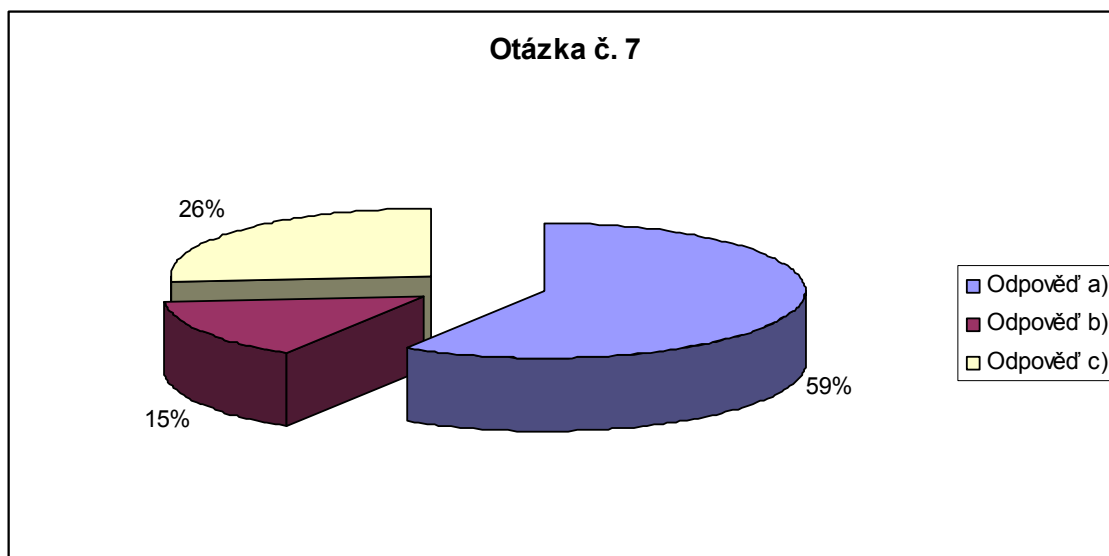

Příloha č. 12 Graf zpracovaných dat – otázka č. 7

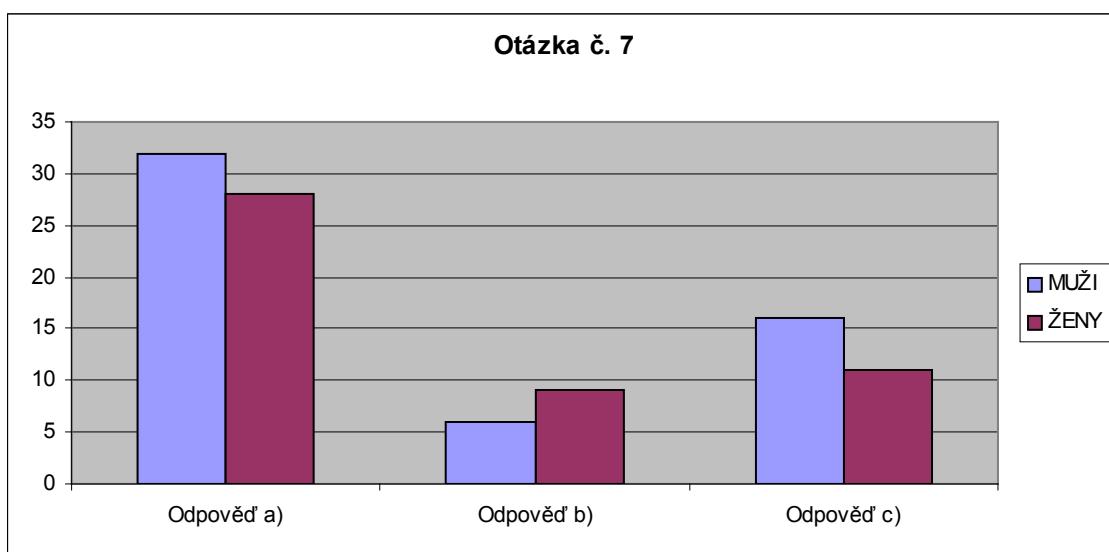
Jak se podle vás chová komerčně sexuálně zneužívané dítě?

- a) takovéto dítě je bezmocné, nedisponující žádnou mocí, nemající žádnou sílu odvrátit danou skutečno, dítě je uzavřené, nepřátelské, bývá stydlivé, hůře oblečeno, nedostává peníze
- b) takovéto dítě má určitou moc a může s ní disponovat, své emoce vyjadřuje. Nemá před svými kamarády tajemství, svým okolím je vnímáno jako dobré. Je velmi dobře oblečené, mající a dostávající peníze, není stydlivé a necítí rozpaky.
- c) nevím

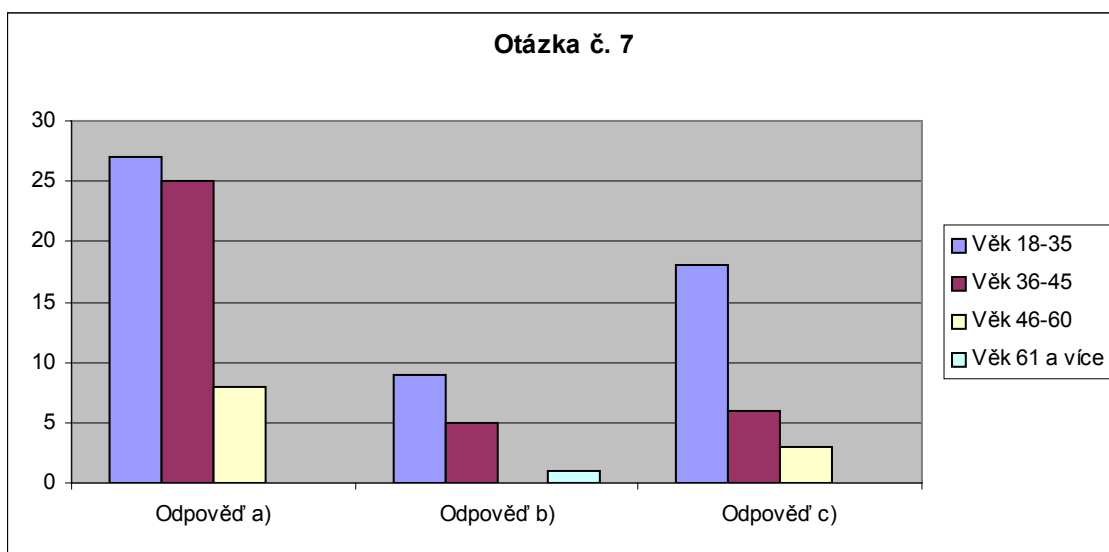
Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

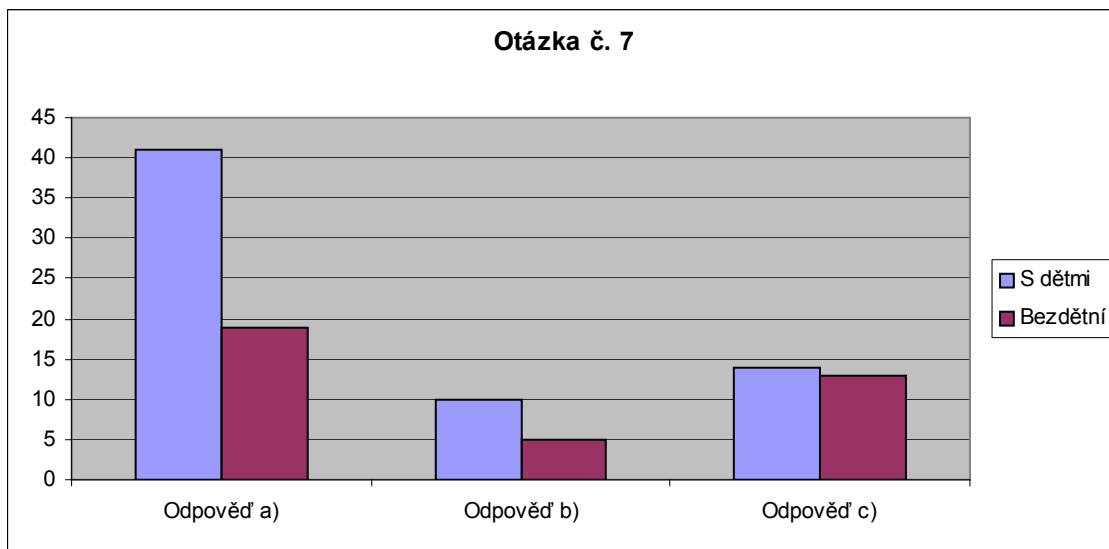
Graf odpovědí na otázku č. 7, kdy jako kritérium bylo zvoleno pohlaví dotázaných.

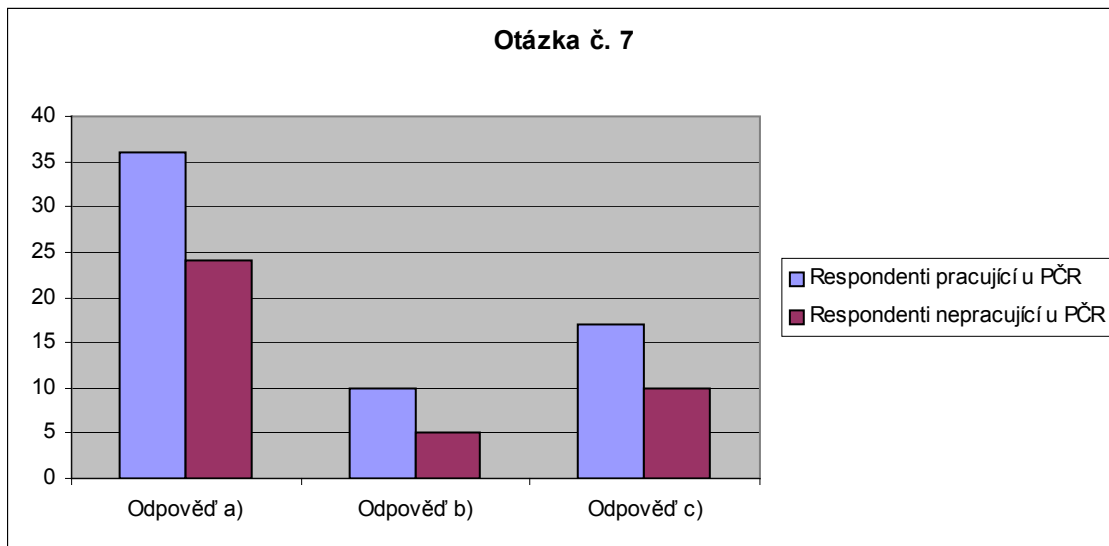
Graf odpovědí na otázku č. 7, kdy jako kritérium byl zvolen věk respondenta.

Graf odpovědí na otázku č. 7, kdy jako kritérium bylo zvoleno to, zda respondent má nebo nemá dítě.

Graf odpovědí na otázku č. 7, kdy jako kritérium bylo zvoleno, zda je respondent příslušníkem PČR.

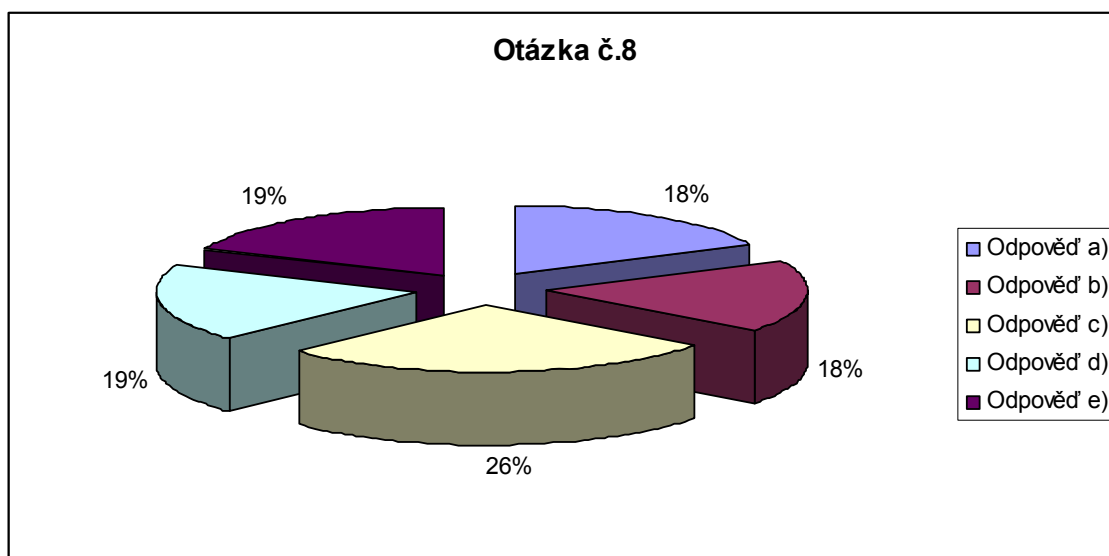

Příloha č. 13 Graf zpracovaných dat – otázka č. 8

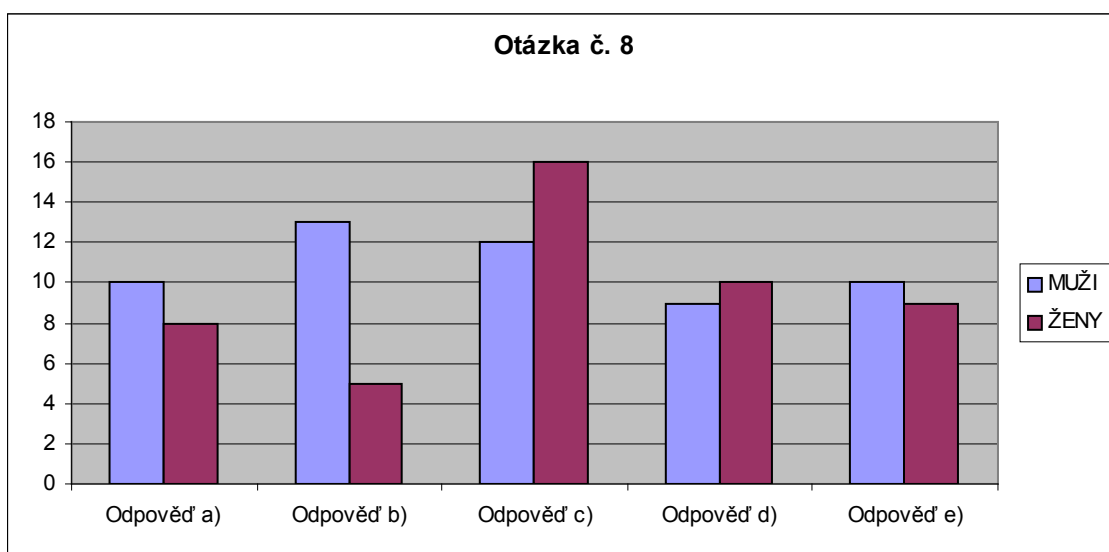
Je podle Vás správné, že člověk mající doma druh pro něj stimulující pornografie se tímto jednáním bude dopouštět trestného činu?

- a) rozhodně je to správné
- b) spíše je to správné
- c) spíše do není správné
- d) rozhodně to není správné
- e) nevím

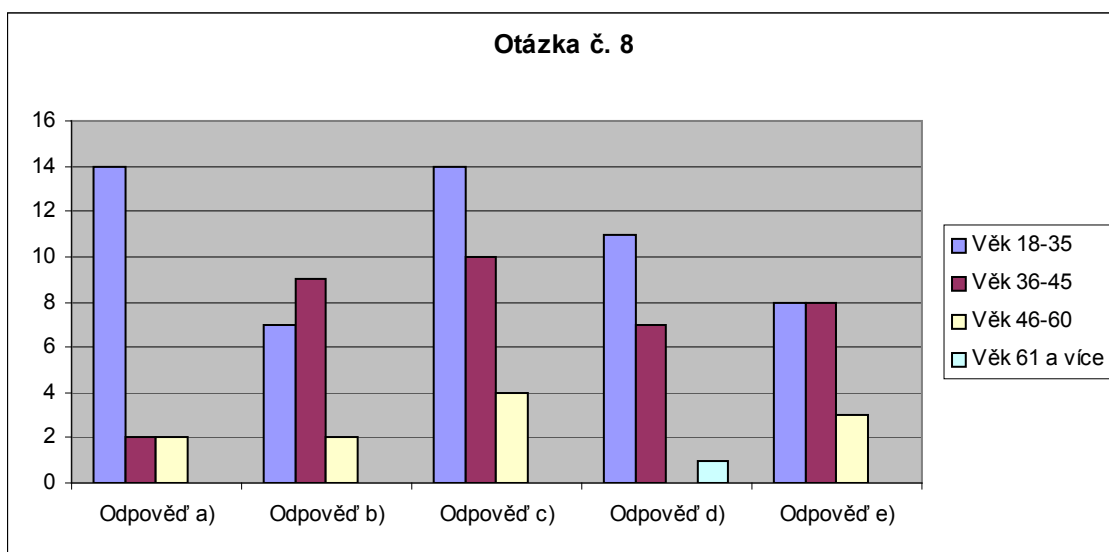
Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

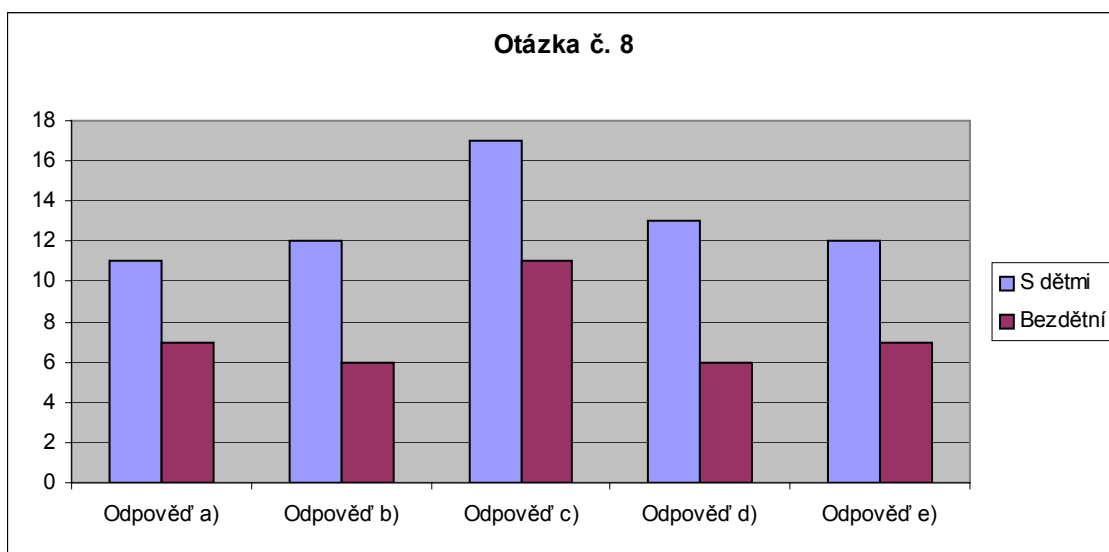
Graf odpovědí na otázku č. 8, kdy jako kritérium bylo zvoleno pohlaví dotázaných.

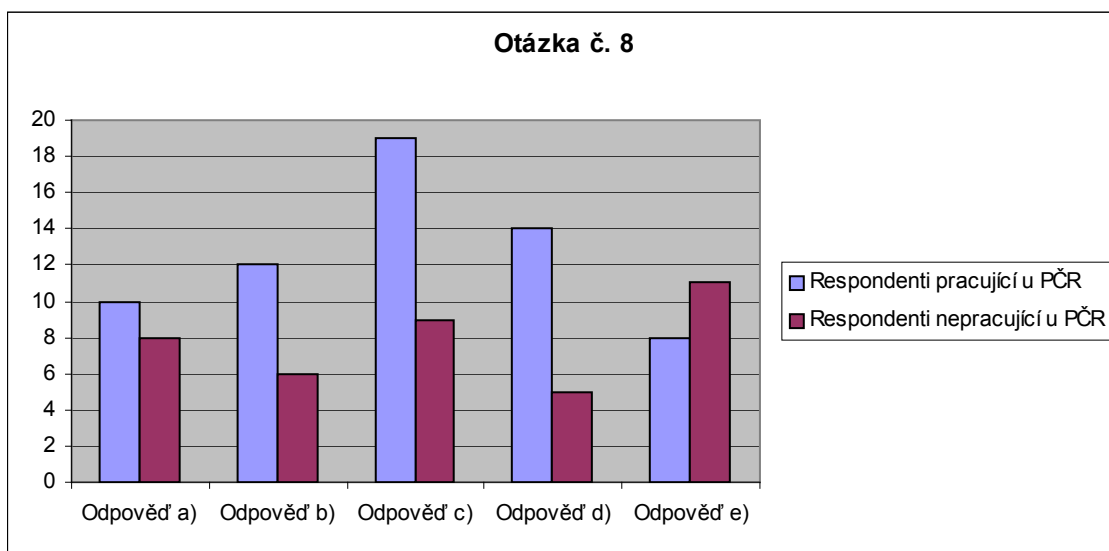
Graf odpovědí na otázku č. 8, kdy jako kritérium byl zvolen věk respondenta.

Graf odpovědí na otázku č. 8, kdy jako kritérium bylo zvoleno to, zda respondent má nebo nemá dítě.

Graf odpovědí na otázku č. 8, kdy jako kritérium bylo zvoleno, zda je respondent příslušníkem PČR.

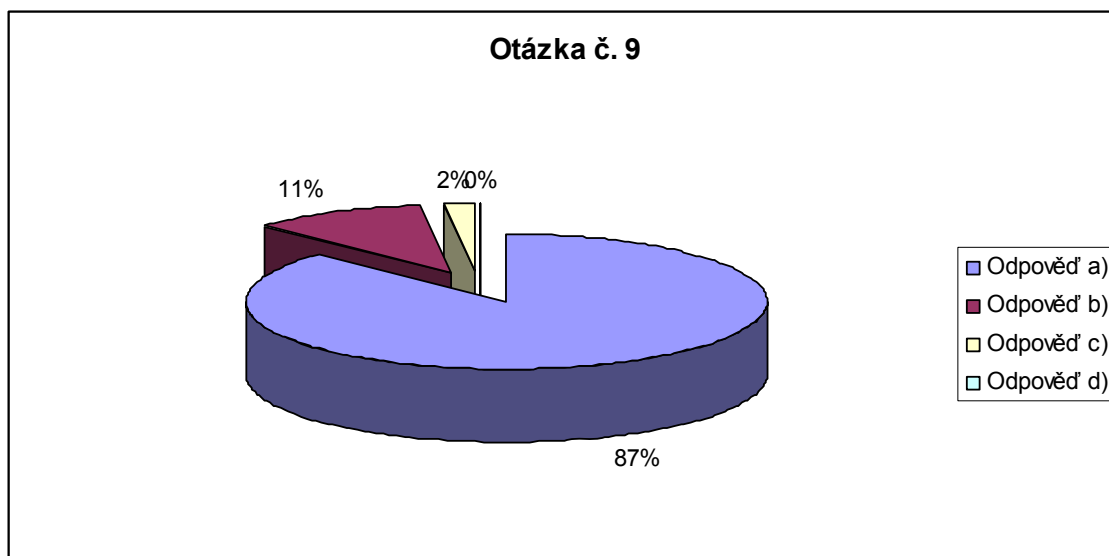

Příloha č. 14 Graf zpracovaných dat – otázka č. 9

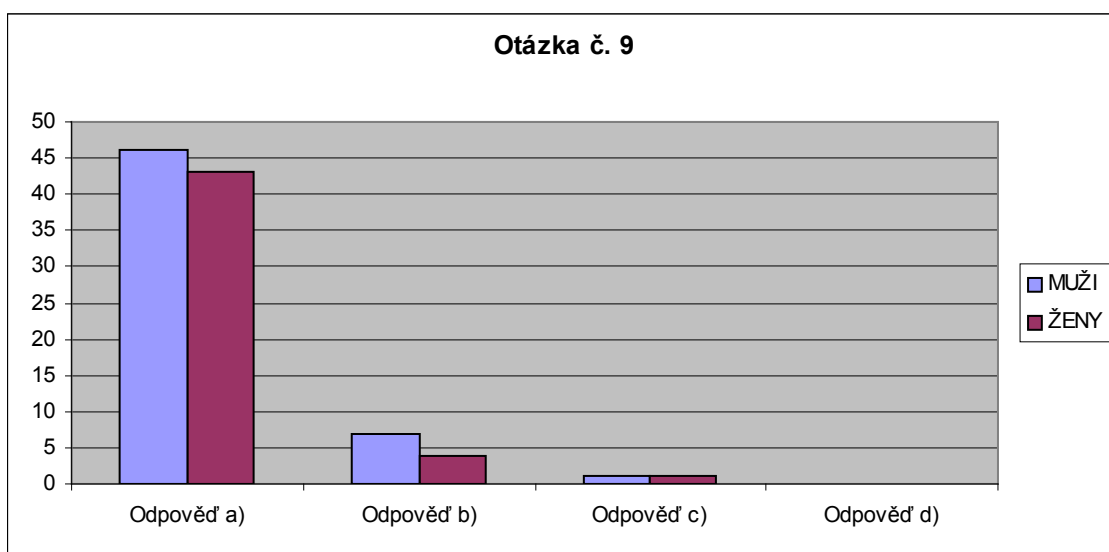
Máte – li děti či kdyby jste někdy měl děti hovořil by jste s nimi o možném nebezpečí komerčního sexuálního zneužívání dětí a jeho podobách?

- a) rozhodně ano, je důležité, aby děti věděly s čím se můžou setkat a jak by měly reagovat
- b) spíše ano, ale jen opravdu okrajově, takovéto věci by měla dělat škola a jiné případné další státní organizace
- c) spíše ne, už tak je všude slyšet o různých špatných věcech, proč děti ještě více stresovat a brát jim mládí
- d) rozhodně ne, nepovažuji to za důležité

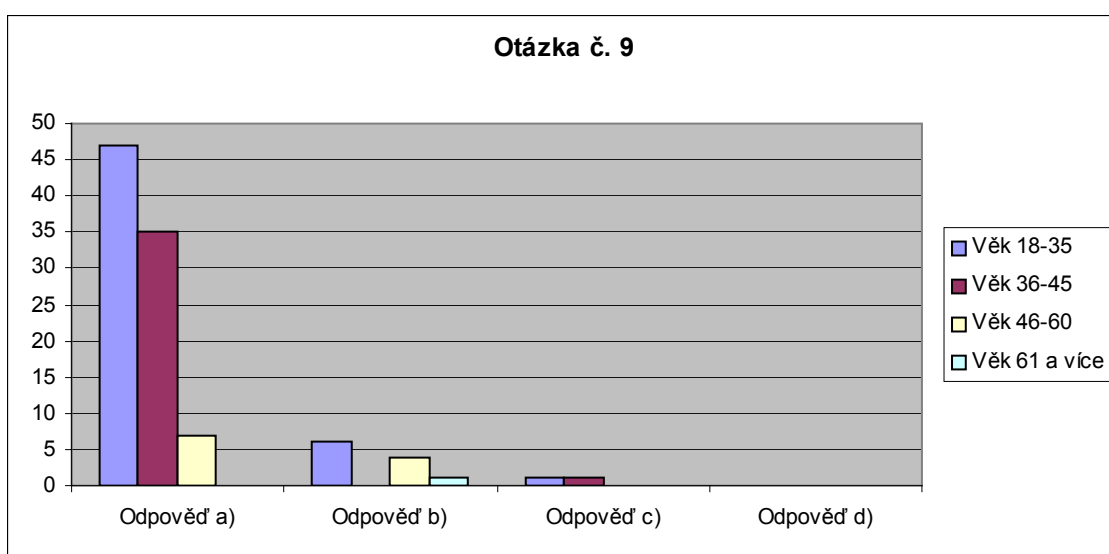
Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

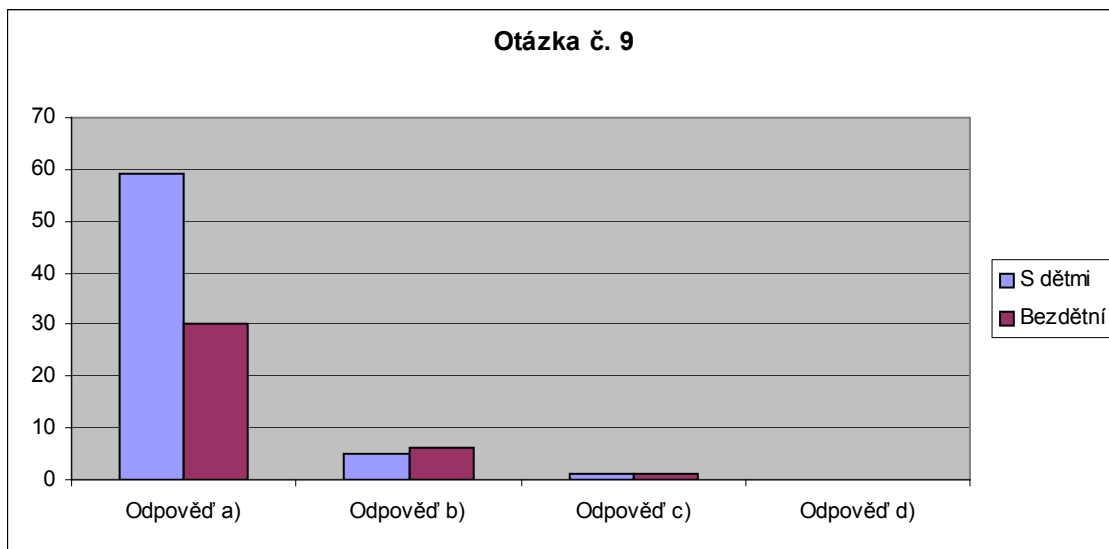
Graf odpovědí na otázku č. 9, kdy jako kritérium bylo zvoleno pohlaví dotázaných.

Graf odpovědí na otázku č. 9, kdy jako kritérium byl zvolen věk respondenta.

Graf odpovědí na otázku č. 9, kdy jako kritérium bylo zvoleno to, zda respondent má nebo nemá dítě.

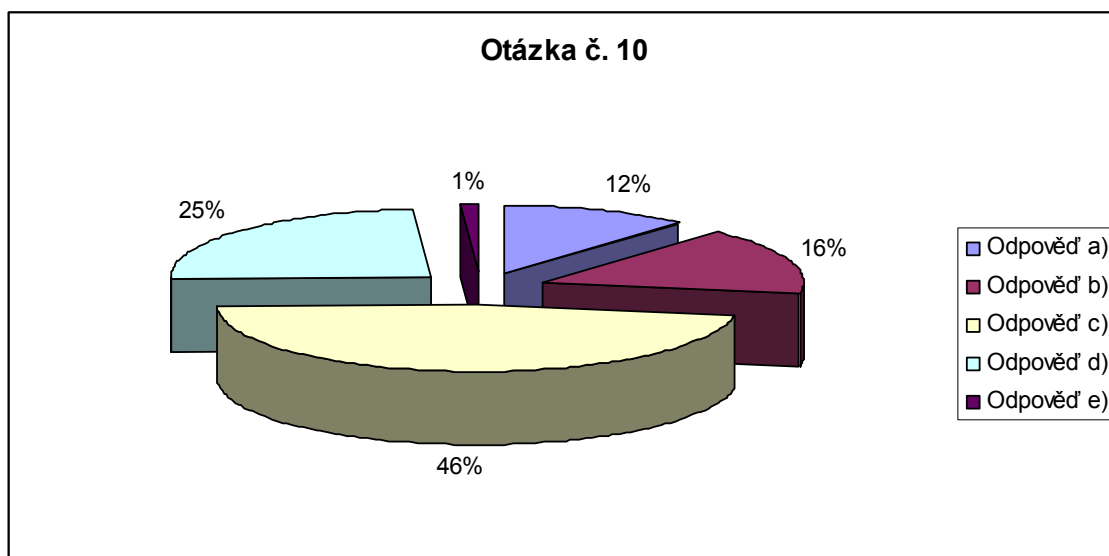

Příloha č. 15 Graf zpracovaných dat – otázka č. 10

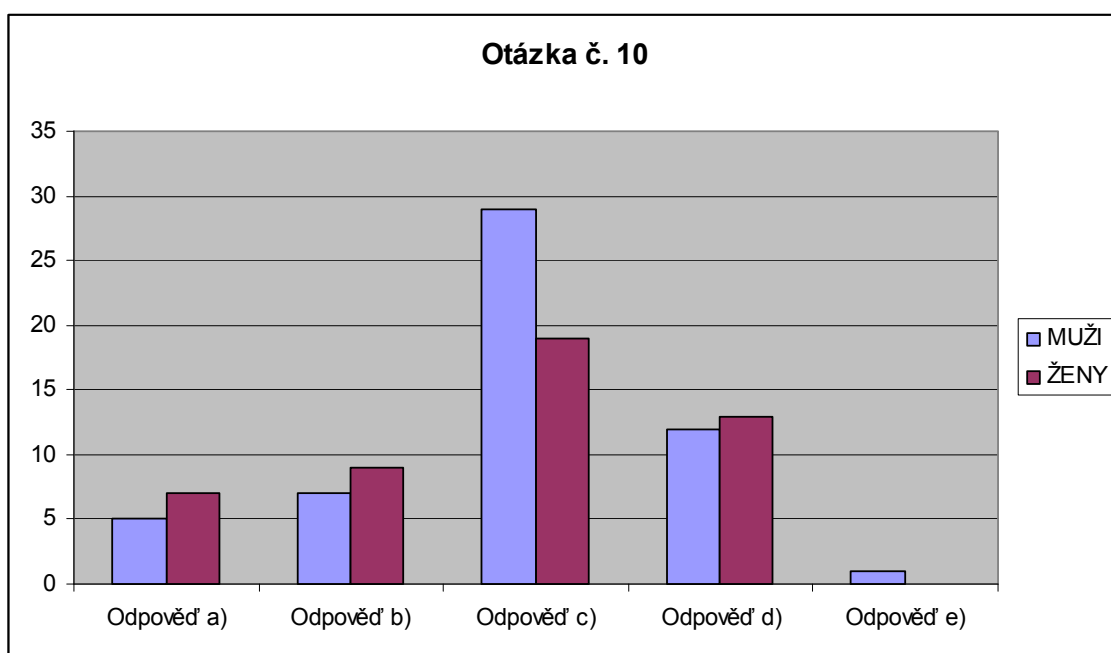
Kdyby Vás nějaké dítě požádalo o pomoc a svěřilo se Vám s tímto svým problémem, co by jste udělal?

- a) smažil bych se dítě nasměrovat na nejbližší policejní služebnu
- b) poradil bych dítěti zavolat na nějakou krizovou linku
- c) sám bych se ujal situace a o celé věci informoval policii
- d) určitě bych se nejprve spojil s rodiči dítěte
- e) nevím

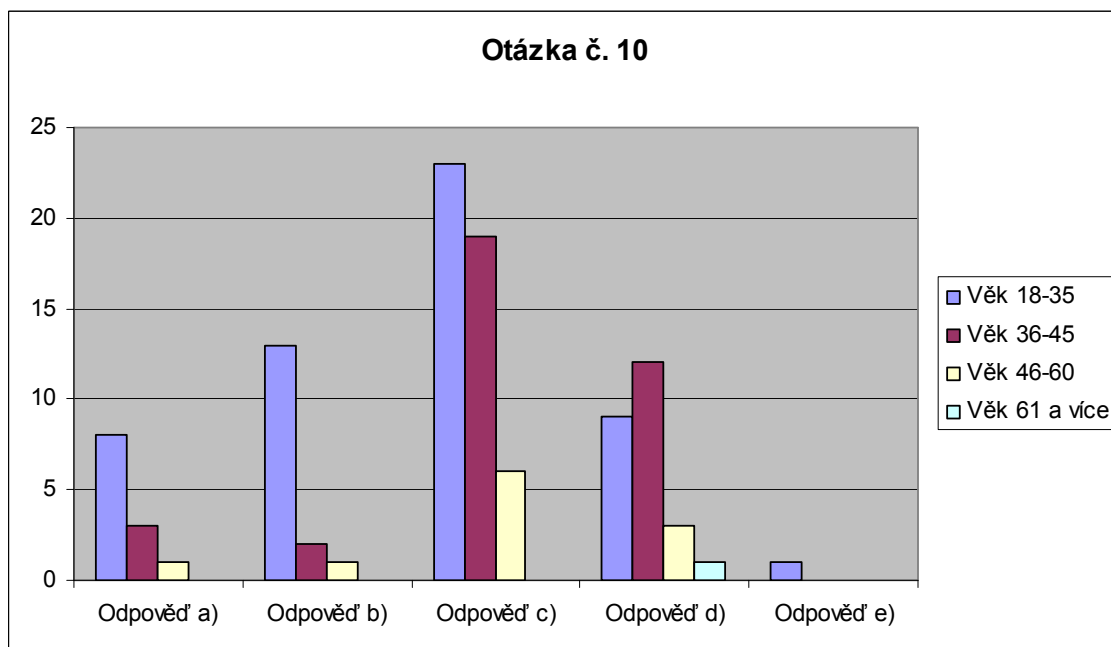
Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

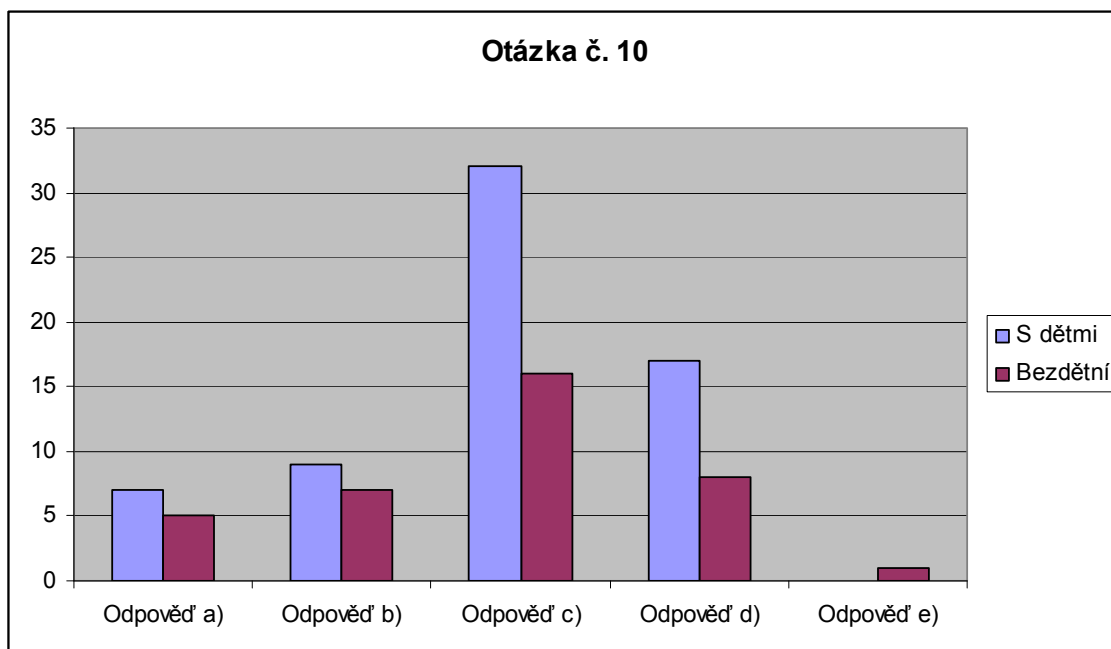
Graf odpovědí na otázku č. 10, kdy jako kritérium bylo zvoleno pohlaví dotázaných.

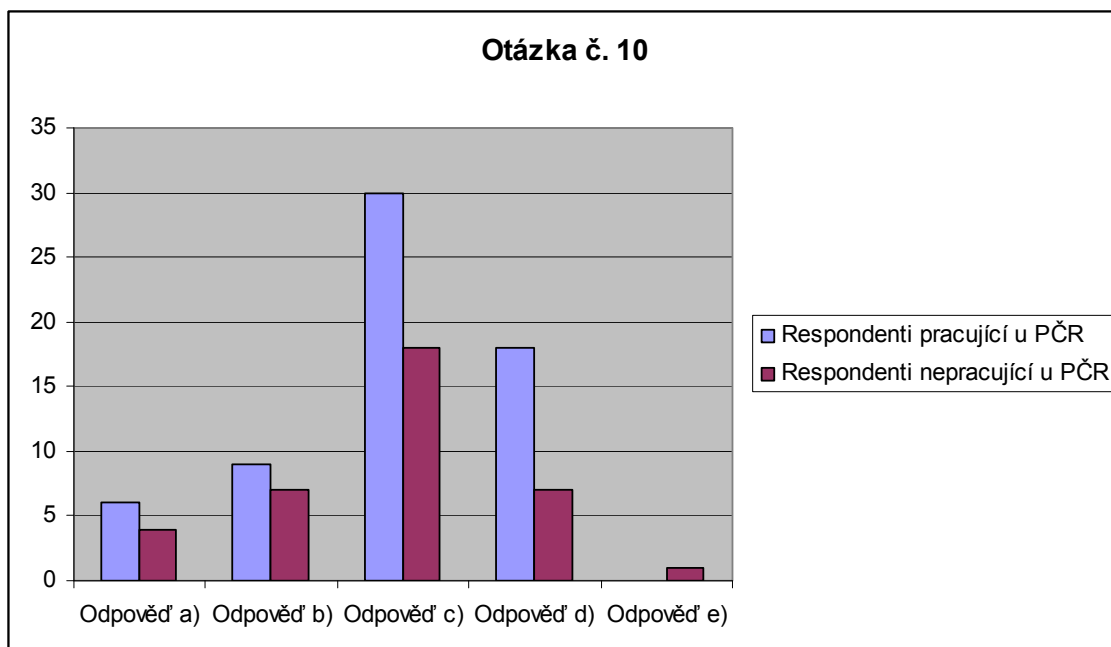
Graf odpovědí na otázku č. 10, kdy jako kritérium byl zvolen věk respondenta.

Graf odpovědí na otázku č. 10, kdy jako kritérium bylo zvoleno to, zda respondent má nebo nemá dítě.

Graf odpovědí na otázku č. 10, kdy jako kritérium bylo zvoleno, zda je respondent příslušníkem PČR.

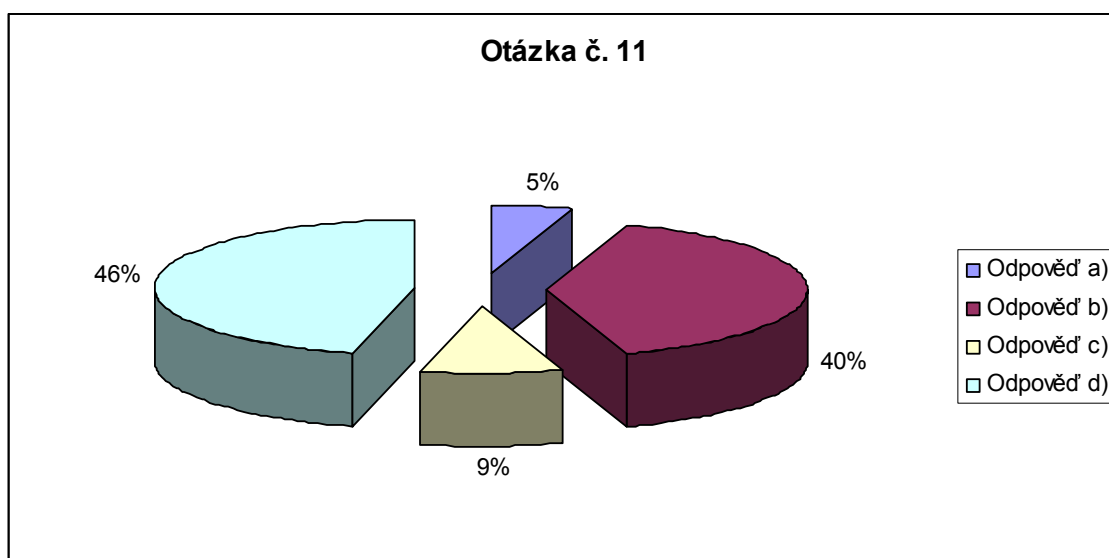

Příloha č. 16 Graf zpracovaných dat – otázka č. 11

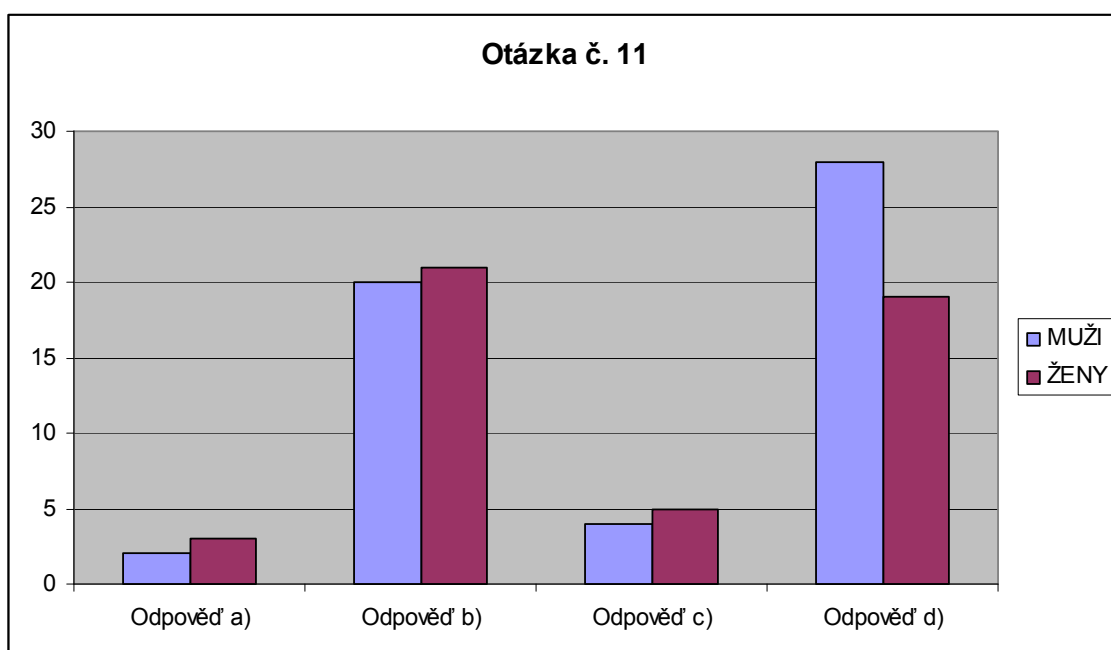
Myslíte si, že komerční sexuální zneužívání je v České republice častým jevem v porovnání s ostatními zeměmi?

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano
- c) určitě ne, myslím, že tento druh trestné činnosti se v česku takřka nevyskytuje
- d) nevím

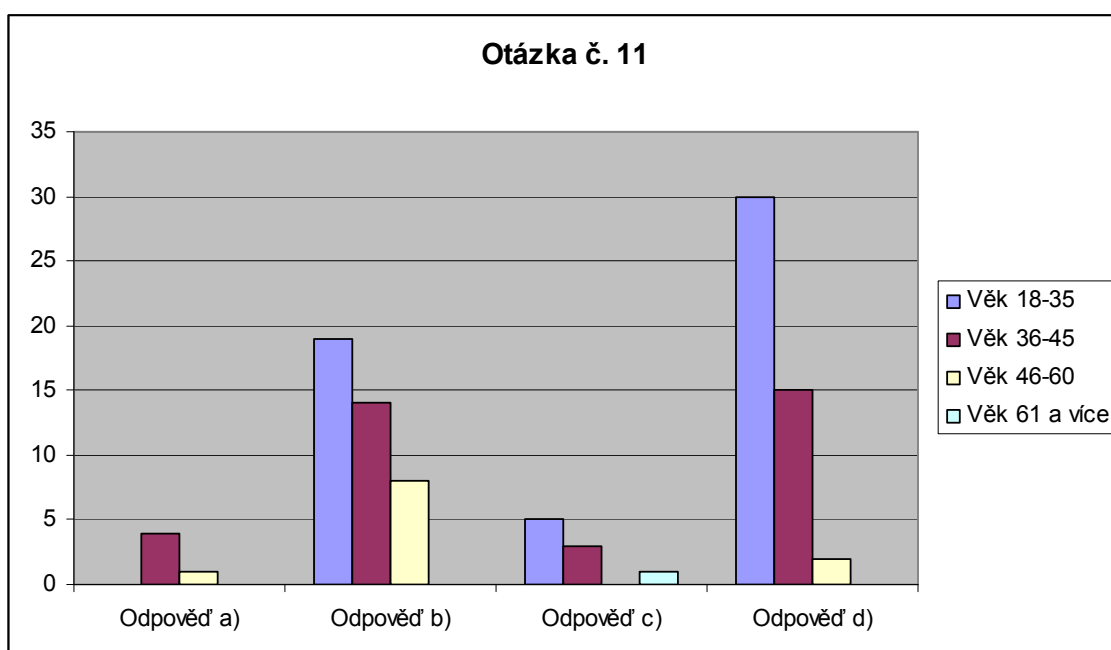
Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

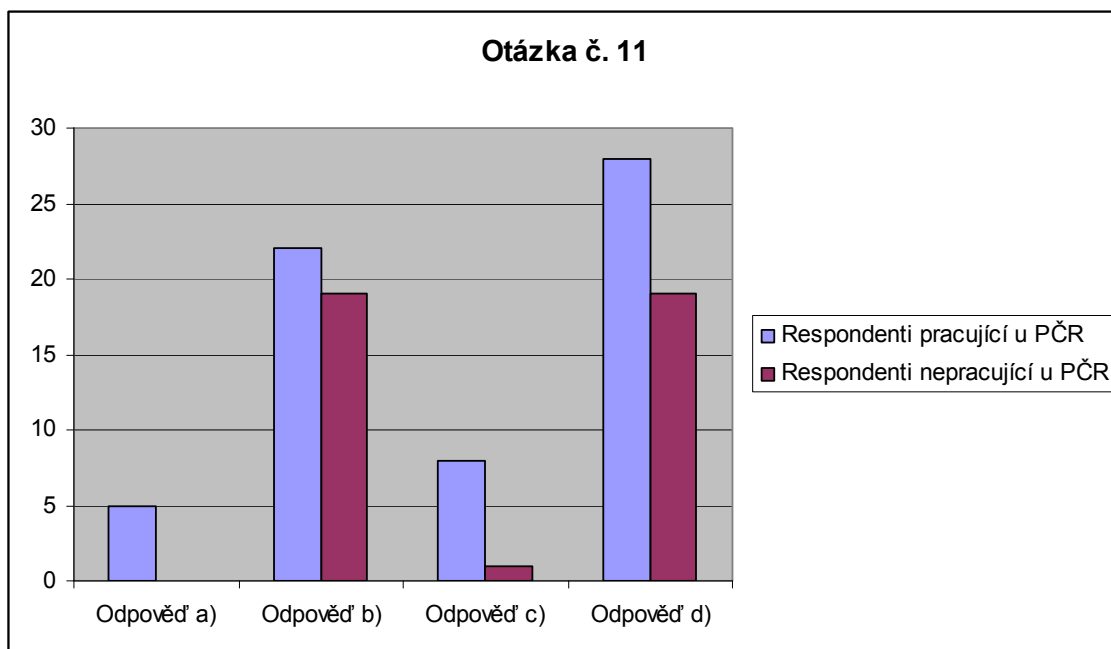
Graf odpovědí na otázku č. 11, kdy jako kritérium bylo zvoleno pohlaví dotázaných.

Graf odpovědí na otázku č. 11, kdy jako kritérium byl zvolen věk respondenta.

Graf odpovědí na otázku č. 11, kdy jako kritérium bylo zvoleno, zda je respondent příslušníkem PČR.

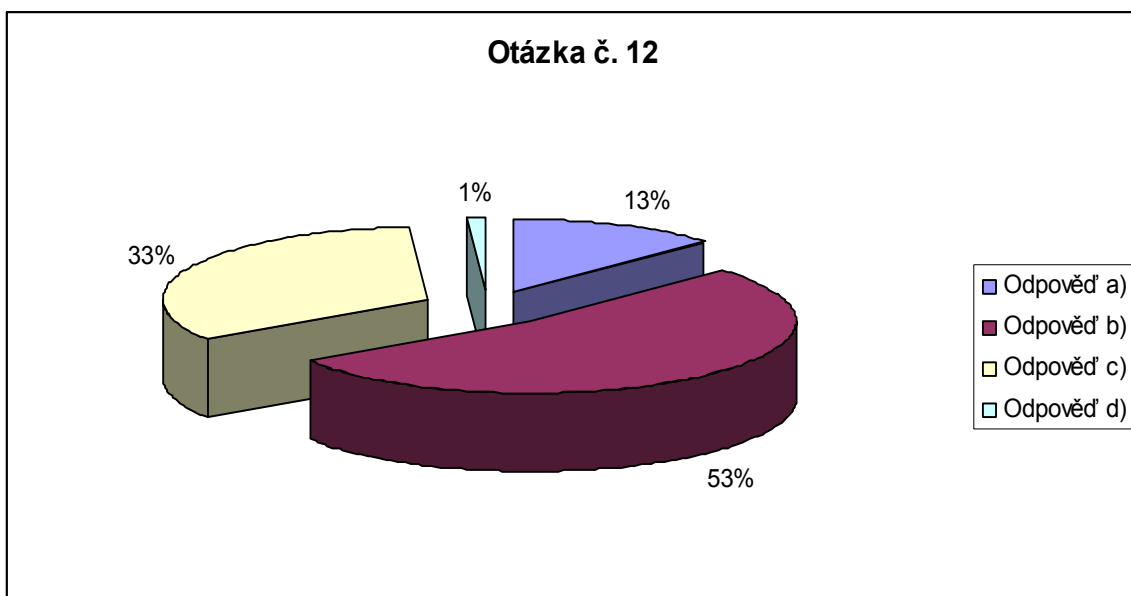

Příloha č. 17 Graf zpracovaných dat – otázka č. 12

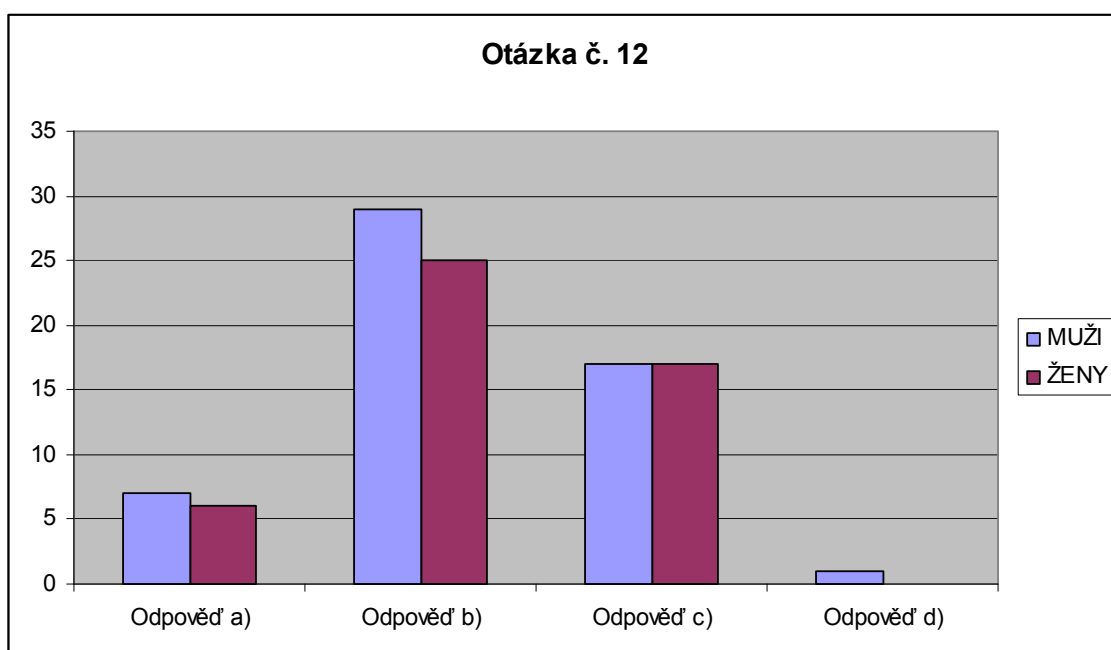
Víte o existujícím problému komerčního sexuálního zneužívání, víte, kde by jste hledal pomoc, víte jak pomoci, jak vypadá oběť, jak se chová či jaké jsou možnosti jakékoli vaší pomoci?

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano, o celé věci něco vím
- c) spíše ne, o celé věci toho moc nevím
- d) určitě ne o takové věci se nezajímám

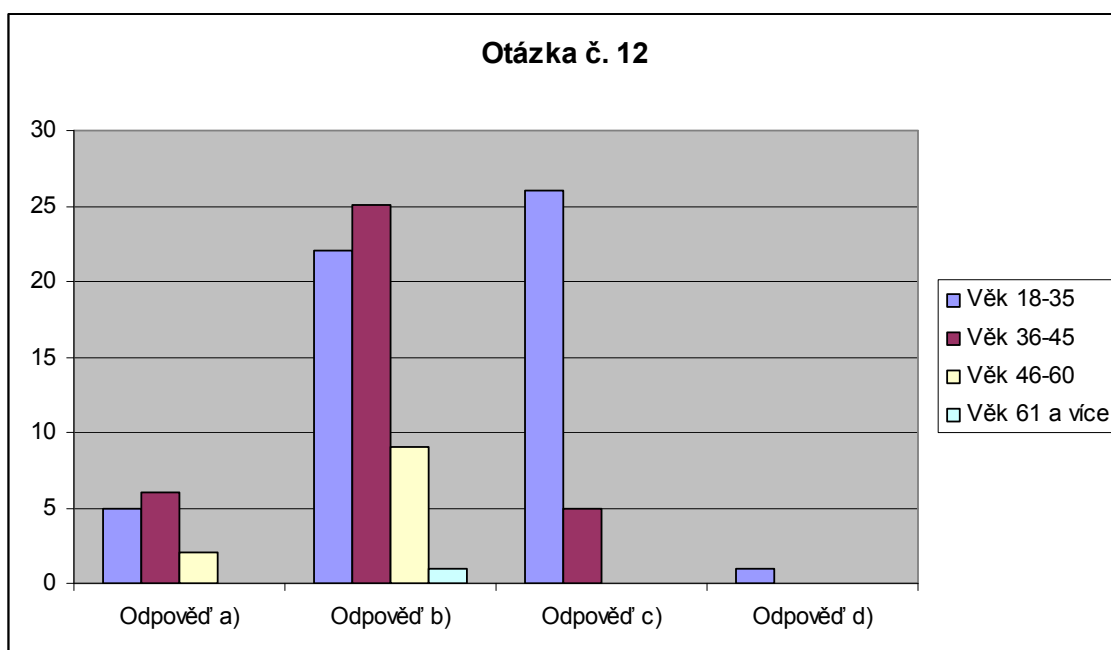
Procentuálně zobrazený poměr jednotlivých odpovědí.

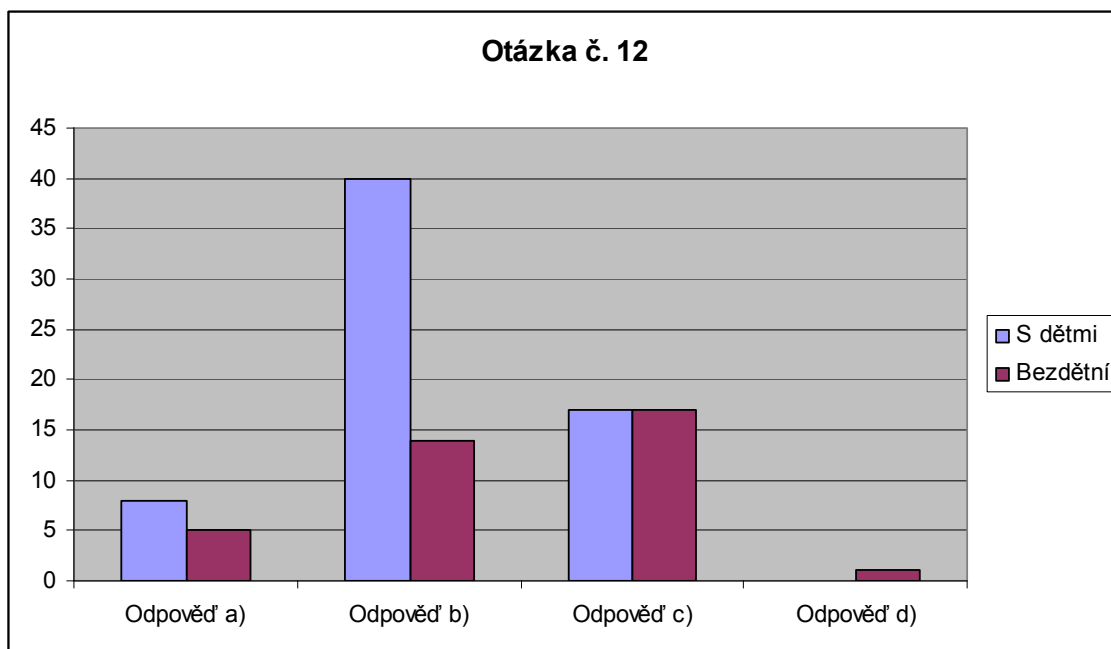
Graf odpovědí na otázku č. 12, kdy jako kritérium bylo zvoleno pohlaví dotázaných.

Graf odpovědí na otázku č. 12, kdy jako kritérium byl zvolen věk respondenta.

Graf odpovědí na otázku č. 12, kdy jako kritérium bylo zvoleno to, zda respondent má nebo nemá dítě.

Graf odpovědí na otázku č. 12, kdy jako kritérium bylo zvoleno, zda je respondent příslušníkem PČR.

